

การบริหาร และการจัดการภายใต้กฎหมายการให้สินบนนำจับของไทย

ความนำ

จากการที่ผู้เขียนได้ทบทวนให้เห็นถึงระบบโครงสร้างของการให้สินบนนำจับในคดีอาญาเชิงสถิติมาแล้วในกระบวนการให้สินบนนำจับในคดีอาญามีขั้นตอนกลไกที่เกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง เพื่อให้เห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรมในเบื้องต้น แต่การที่จะทราบถึงการดำเนินการในทางปฏิบัติตลอดจน ทราบถึงประสิทธิผลอันเกิดจากการปฏิบัติว่าเป็นไปตามหลักการให้สินบนหรือไม่เพียงใดนั้น ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องศึกษาล่วงลึกเข้าไปถึงกระบวนการดำเนินการในเชิงปฏิบัติว่า ตามระบบโครงสร้างของการให้สินบนนำจับที่ได้ศึกษามาในบทที่แล้วนั้น เมื่อมีการเคลื่อนไหวในเชิงพลวัตแล้วมีการไหลเลื่อนและทิศทางการเคลื่อนไหวตัวขององค์กรหรือกลไกต่าง ๆ ตามกระบวนการให้สินบนนำจับอย่างไรบ้าง เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงของกระบวนการว่ามีปฏิสัมพันธ์ของกระบวนการไม่ว่าจะในแง่ของระบบบุคคล ตลอดจนถึงเนื้อหาของข้อกฎหมายระเบียบต่าง ๆ ซึ่งอยู่เบื้องหลัง ว่ามีคุณภาพหรือศักยภาพ เพียงพอที่จะทำให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการให้สินบนหรือไม่ และหากพบว่าไม่อาจบรรลุผลหรือบรรลุผลได้ไม่เท่าที่ควรมีสภาพปัญหาอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อที่จะได้นำเอาผลจากการศึกษาข้อเท็จจริงโดยนัยดังกล่าวข้างต้นไปทำการวิเคราะห์วิจัยเพื่อทราบถึงปัญหาและแสวงหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมต่อไป

การศึกษาในบริบทกล่าว จึงเป็นการศึกษาข้อมูลในเชิงปฏิบัติการจากข้อกฎหมายระเบียบเกี่ยวกับ การให้สินบนนำจับในคดีอาญาโดยทั่วไปว่าในแง่ของการจัดการสินบนนำจับกระบวนการจัดการเป็นไปอย่างมีแบบแผนและมีมาตรการควบคุมบังคับอยู่ในวิสัยที่ทำให้เป็นไปในทิศทางที่จะทำให้บรรลุผลตามนโยบายที่การให้สินบน กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด และหากจะทำการวิพากษ์วิจารณ์ถึงข้อด้อยข้อจำกัดของโครงสร้างการให้สินบนนำจับทางอาญา ซึ่งปรากฏจากลักษณะระบบกลไกจากตัวกฎหมายระเบียบของการให้สินบนนำจับในคดีอาญาแล้ว

จะพบว่ามิใช่หาอย่างไรจึงยังไม่อาจบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย¹

แต่อย่างไรก็ตามเพื่อให้การศึกษาวิจัยนี้มีความชัดเจนในเนื้อหาที่จะกล่าวต่อไปในการจัดการเกี่ยวกับสินบนนำจับ จำต้องทำความเข้าใจปรัชญาพื้นฐานของการบริหารในเรื่องต้นเสียก่อนว่าหมายถึงอะไร

คำว่า "การบริหาร" ตามความหมายในทางตำราหรือในทางวิชาการ² หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยองค์ประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการบริหาร และวิธีการปฏิบัติงาน ตลอดจนหมายถึงการทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปโดยอาศัยบุคคลอื่น ๆ องค์ประกอบหรือปัจจัยที่จำเป็นต่อการบริหารนั้น ในขั้นแรกมีอยู่ 4 อย่างด้วยกันคือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีการปฏิบัติงาน (Method) ที่เรียกว่า 4M แต่ต่อมาได้มีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนเพิ่มองค์ประกอบเข้ามาอีกหลายอย่างเช่น อำนาจหน้าที่ เวลา ความตั้งใจในการทำงาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ดังนั้น ในปัจจุบันองค์ประกอบหรือปัจจัยที่จำเป็นต่อการบริหารจึงอยู่ 7 อย่างด้วยกัน คือ คน เงิน วัสดุสิ่งของ อำนาจหน้าที่ เวลาความตั้งใจในการทำงาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งอาจถือว่าเป็นต้นทุนหรือสิ่งที่ใช้ไป (Input) ในการบริหารงานแต่ละอย่าง

จากความหมายของการบริหารที่กล่าวไว้ในตอนต้น จะเห็นได้ว่าการบริหารมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการคือ (1) การบริหารงานต้องมีวัตถุประสงค์ (2) การบริหารงานจะต้องมีองค์ประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ เช่น คน เงิน วัสดุสิ่งของ เป็นต้น เป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน และ (3) การบริหารเป็นกระบวนการที่สืบเนื่อง

ในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการบริหารตามข้อ (3) ผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวไว้มากมายหลายอย่าง ซึ่งผู้เขียนใคร่ขอนำมาสรุปพอเป็นที่เข้าใจว่า การบริหารงานที่ดีควรจะต้องประกอบไปด้วยกระบวนการที่สำคัญ 9 ประการ คือ นโยบาย (Policy) อำนาจหน้าที่ (Authority) การวางแผน (Planning) การจัดรูปงาน (Organizing) การดำเนิน

¹ ชัยอนันต์ สมุทรวณิช, พินิจกับการเมือง: สู่ทฤษฎีทั่วไปทางการเมือง, (กรุงเทพฯ: ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์, 2534), หน้า 12-13

² ชูบ กาญจนประการ, หลักรัฐประศาสนศาสตร์ : เอกสารประกอบคำบรรยาย 2506 (โรเนียว), หน้า 10-12 และสมาน รังสิโยกฤษัญ และ สุธิ สุธิสมบุรณ์, หลักการบริหารเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักสวัสดิการ ก.น., 2523), หน้า 1-5

การเกี่ยวกับบุคคลากร (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Co-ordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (budgeting) หรือที่รวมเรียกเป็นภาษาอังกฤษได้โดยย่อว่า PAPOSDCORB ซึ่งผู้เขียนขออธิบายแต่ละข้อโดยย่อดังนี้

1. นโยบาย (Policy) หมายถึง นโยบายที่จะใช้ในการบริหารตลอดจนวิธีการกำหนดนโยบายดังกล่าว
2. อำนาจหน้าที่ (Authority) หมายถึง อำนาจหน้าที่ของแต่ละระบบงานตลอดจน การมอบหมายอำนาจหน้าที่ในระบบงานนี้ด้วย
3. การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนที่จะดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นสอดคล้องต้องกันกับนโยบาย การที่จะได้แผนงานที่ถูกต้องจำเป็นต้องอาศัยความรู้ทางวิชาการวางแผนและการคาดหรือทำนายเหตุการณ์ในอนาคตด้วย
4. การจัดรูปงาน (Organizing) หมายถึง การจัดรูปงานของระบบงานต่าง ๆ ในการจัดรูปงานนี้สิ่งที่ควรนำมาพิจารณาประกอบด้วยก็คือ วิธีการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อให้การจัดรูปงานและวิธีการปฏิบัติงานมีความสอดคล้องต้องกันในการจัดรูปงานดังกล่าวนี้ อาจมีการพิจารณาในด้านการควบคุมการปฏิบัติงานหรือในด้านของการแบ่งงาน เช่น หน่วยงานหลัก (line) หน่วยงานที่ปรึกษา (Staff) และหน่วยงานสนับสนุน (Auxilliary)
5. การดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลากร (Staffing) หมายถึง การจัดหาบุคคลที่มีความรู้และความสามารถบรรจุและแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน และอาจครอบคลุมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำเนินการกับบุคคลากร เช่น การสรรหาบุคคล การบรรจุและแต่งตั้ง การเลื่อนตำแหน่ง การฝึกอบรม การกำหนดค่าตอบแทน การให้พ้นจากงาน หรือการเลิกจ้าง และการให้บำเหน็จบำนาญ

³Johr M.Pfifner and Robert Presthus, Public Administration, 5th ed. (New York:The Rovald Press. Company, 1967); ชูบ กาญจนประการ, หลักรัฐประศาสนศาสตร์, คำบรรยายชั้นปริญญาโทคณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2506 และ ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ และคณะ: หลักการวางแผนพัฒนาจังหวัด (กรุงเทพฯ: สหชัยการพิมพ์, 2506), หน้า.12

6. การอำนวยการ (Directing) หมายถึง การอำนวยการซึ่งรวมถึงการควบคุมงาน และการนิเทศงานตลอดจนถึงศิลปะในการบริหารงานเช่นความเป็นผู้นำ (Leadership) มนุษยสัมพันธ์และการจูงใจ นอกจากนี้การอำนวยการ ยังหมายรวมถึง การวินิจฉัยสั่งการ และการมอบหมายหน้าที่อันเป็นหลักสำคัญยิ่งในการบริหารด้วย

7. การประสานงาน (Co-ordinating) หมายถึง การประสานงานเพื่อให้งานดำเนินไปโดยสะดวกและเรียบร้อย และเพื่อที่จะให้การประสานงานดีขึ้น ตลอดจนการแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องต่าง ๆ นักบริหารจำเป็นต้องศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการประสานงานแบบต่าง ๆ นอกจากนี้จึงจะต้องจัดให้มีระบบการประสานงานที่ดีในหน่วยงานของตน และกับหน่วยงานอื่น ๆ ด้วย วัตถุประสงค์จะช่วยให้การประสานงานดำเนินไปด้วยดีก็คือ การติดต่อสื่อสารที่ดี

8. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานตลอดถึงการประชาสัมพันธ์ผลงานด้วย กิจกรรมทั้งหมดนี้มีส่วนสัมพันธ์ต่อเนื่องกับการติดต่อสื่อสารเป็นอันมาก

9. การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การงบประมาณและการจัดงบประมาณซึ่งเป็นกระบวนการสุดท้ายของการบริหารงานที่สำคัญอีกประการหนึ่งนักบริหารจะต้องมีความรู้และความเข้าใจระบบงบประมาณกระบวนการในการจัดการงบประมาณและการเงิน และการใช้วิธีงบประมาณเป็นเครื่องมือในการวางแผนและควบคุมงานด้วย

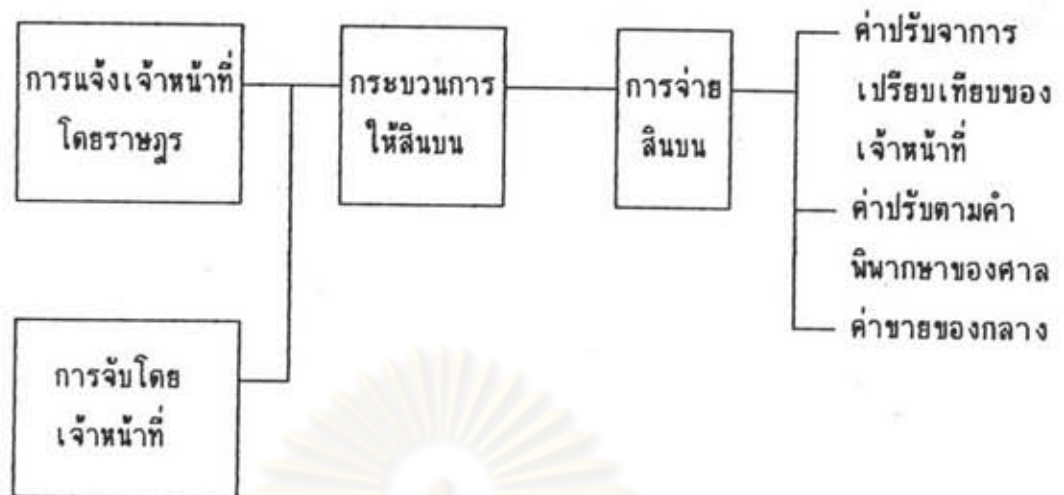
เท่าที่กล่าวมาโดยย่อจะเห็นว่า การบริหารราชการจะต้องอาศัยองค์ประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งน่าจะเรียกว่าต้นทุน (Input) หรือสิ่งที่จะใช้ไปในการบริหารงาน และจะต้องมีกระบวนการบริหาร (Process) เพื่อใช้ต้นทุนให้ได้ผล และเมื่อกระบวนการต่าง ๆ ดำเนินการไปแล้วก็จะได้ผลผลิตหรือสิ่งที่ได้ออกมา (Output) การบริหารการจัดการสินบนนำจับก็เป็นการบริหารกฎหมายซึ่งเกี่ยวพันกับการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างหนึ่ง ก็ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องใช้องค์ประกอบหรือปัจจัย ตลอดจนกระบวนการในการบริหารงานเบื้องต้นเป็นหลักสำคัญในการบริหารกฎหมายด้วย เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ผลผลิตหรือสิ่งที่จะได้ออกมา คือ การคุ้มครองป้องกันสังคมด้วยการทำให้กฎหมายอยู่ในสภาพที่จะลดหรือกำหราบปราบปรามอาชญากรรม อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การบริหารการจัดการสินบนนำจับเป็นระบบงานที่ประกอบด้วย ระบบย่อยหลายระบบที่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จึงมีลักษณะแตกต่างจากระบบงานอื่น ๆ และแตกต่างกันในหน้าที่ และความรับผิดชอบระหว่างงานย่อยต่าง ๆ ด้วยกันด้วย เพราะกระบวนการจัดการให้สินบนเป็น

กระบวนการเพื่อทำให้การบังคับการตามกฎหมาย (Law Enforcement) ในแต่ละเรื่อง มีประสิทธิภาพในแง่ของการค้นหาและการติดตามตัวผู้กระทำผิดกฎหมาย ในความผิดต่าง ๆ กล่าวโดยเฉพาะคือการจัดการสินบนนำจับเป็นการบริหารกฎหมาย โดยแท้ แต่ในอีกมิติหนึ่ง ก็เป็นการส่งเสริมนโยบายของรัฐในการจัดระบบงานยุติธรรมในประเทศไทยโดยนโยบายการให้สินบนนำจับในคดีอาญาของไทยก็เพื่อให้ราษฎรช่วยรัฐในการชี้ช่องเบาะแสและใช้รางวัลนำจับเป็นเครื่องมือกระตุ้น และเร่งเร้าเจ้าหน้าที่งานระดมกันหึงกันการตามกฎหมายซึ่งมุ่งหมาย ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมซึ่งมีผลกระทบต่อความมั่นคงการเศรษฐกิจ และสังคมของรัฐ โดยรีบด่วนและจริงจัง

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าเป้าหมายปลายประสงค์ของสินบนหรือรางวัลนำจับ คือความร่วมมือของราษฎรหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในปัญหาจึงอยู่ที่ประเด็นว่าจะมีวิธีการจัดการกระบวนการให้สินบนนำจับอย่างไร จึงมีความเป็นเหตุเป็นผลในเชิงตรรกะนำไปสู่เป้าหมายคือนโยบายการให้สินบนนำจับ อันเป็นเจตนารมณ์ที่กฎหมายแม่บทแต่ละฉบับกำหนดไว้ เป็นต้นว่า เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 กำหนดไว้ว่า มีความมุ่งหมายเพื่อให้สินบนนำจับเป็นแรงจูงใจให้ราษฎรชี้ช่องเบาะแสว่ามีผู้กระทำผิดลักลอบค้าสินค้าหนีภาษีค่าของหนีภาษี โดยมีรางวัลนำจับเป็นแรงจูงใจ และแทรกแซงให้มีการติดสินบนยากขึ้น ประเด็นปัญหาจึงต้องศึกษาในแง่ของการจัดการคือวิธีการมีความเป็นเหตุเป็นผลเพียงพอให้บรรลุนโยบายหรือไม่

กระบวนการให้สินบนนำจับในคดีอาญาของไทย

สำหรับการบริหารการจัดการสินบนนำจับของไทยนั้น จำต้องศึกษาวิเคราะห์จากระบบโครงสร้างและกระบวนการให้สินบนนำจับของไทยจากบทที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งปรากฏจากบทบัญญัติของกฎหมาย ระเบียบ ตลอดจนบทบาทของบุคลากรในระบบการให้สินบนนำจับอาทิ จากการให้สินบนนำจับตามกฎหมายของศุลกากร กฎหมายของสำนักงานป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด เป็นต้น ว่ามีปัญหาในทางปฏิบัติอย่างไรบ้าง โดยจะเริ่มศึกษาตั้งแต่มีการแจ้งความโดยประชาชนหรือการจับโดยเจ้าหน้าที่เพื่อประสงค์สินบนนำจับเป็นต้นไป จนกว่าจะสิ้นสุดกระบวนการ ซึ่งอาจแสดงให้เห็นกระบวนการจัดการสินบนนำจับของไทยโดยทั่วไปในลักษณะแผนภาพได้ดังนี้

จากแผนภาพดังกล่าวกระบวนการจัดการสินบนนำจับในคดีอาญา มีขั้นตอนโดยทั่วไปในทำนองเดียวกันดังนี้

1. การแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบเพื่อประสงค์สินบนนำจับ
2. การรับแจ้ง
3. การขอรับสินบนนำจับ
4. การพิจารณาจ่ายสินบนนำจับ
5. การจ่ายสินบนนำจับ

1. การแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบเรื่องเพื่อประสงค์สินบนนำจับ

ตามที่กล่าวมาแล้วว่าการให้สินบนนำจับมีเงื่อนไขอยู่ 2 ประเด็น* คือการให้สินบนแก่ราษฎรผู้มาแจ้งความนำจับประการหนึ่ง และการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับอีกประการหนึ่ง ดังนั้นกระบวนการให้สินบนนำจับในส่วนที่เกี่ยวกับการแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบ เพื่อประสงค์สินบนนำจับจึงหมายถึงการแจ้งโดยราษฎรหรือการขอรับรางวัลนำจับจากเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ซึ่งกฎหมายให้อำนาจร้องขอรางวัลนำจับได้ จึงอาจจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

* การให้สินบนหรือรางวัลนำจับดังกล่าว เป็นการให้ตามบทบัญญัติของกฎหมาย แต่ยังมีกรณีการให้สินบนหรือรางวัลนำจับได้ในอีกรูปแบบหนึ่งคือ การให้ตามประกาศฉบับ ซึ่งมีลักษณะเป็นคำมั่น ตามระเบียบว่าด้วยการจ่ายเงินในการปราบปรามโจรผู้ร้าย พ.ศ. 2520 โดยอาศัยอำนาจจากพระราชบัญญัติให้บำเหน็จในการปราบปรามโจรผู้ร้าย พ.ศ. 2498 ได้อีกส่วนหนึ่งด้วย

1.1 การแจ้งเจ้าหน้าที่โดยราษฎรเพื่อประสงค์ลบบนนำจับ

การแจ้งของราษฎรเพื่อประสงค์ลบบนนำจับมีอยู่ 2 ลักษณะคือ ประการแรกราษฎรรู้ว่าผู้กระทำความผิดแล้วนำความมาแจ้งแก่เจ้าหน้าที่และได้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ จนกระทั่งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดมาบอกแก่ราษฎรเพื่อขอให้ช่วยติดตามตัวมาลงโทษโดยอาจจะบิกรำหรือพรวนหรือหมายจับเป็นต้นเมื่อราษฎรได้ทราบแล้วก็สืบเสาะเบาะแสช่วยเหลือเจ้าหน้าที่จนจับตัวคนร้ายได้สำเร็จ เพราะการให้ข้อมูลเบาะแสของราษฎรผู้มาแจ้งให้ทราบนั้นเป็นอีกประการหนึ่ง

ประเด็นที่จะต้องพิจารณา คือ หลักการในทางกฎหมายหรือนิติสัมพันธ์ อันเป็นที่มาหรือข้อบ่งชี้ว่า กรณีใดจะเป็นการแจ้งโดยราษฎรเนื่องจากทราบเรื่องแล้วมาแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ในประการแรก และกรณีราษฎรไม่ทราบเรื่อง แต่เจ้าหน้าที่ได้อเอาความผิด และลักษณะของผู้กระทำความผิดมาบอกเพื่อขอให้ช่วยติดตามตัวในประการหลัง ว่ามีเงื่อนไขของกฎหมายในทางปฏิบัติเป็นอย่างไรบ้าง

สำหรับในประเด็นแรกกล่าวคือกรณีราษฎรรู้ว่าผู้กระทำความผิดแล้วนำความมาแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ ตลอดจนได้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ จนกระทั่งติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดได้สำเร็จจะกำหนดไว้ในรูปของระเบียบว่าด้วยการให้ลบบนนำจับ ในความผิดที่มีการระบุไว้ในกฎหมายแม้จะมีการให้ลบบนนำจับได้ ซึ่งโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว จะวางหลักเกณฑ์ในทางปฏิบัติไว้ให้ทำนองเดียวกันว่าให้จ่ายลบบนนำจับแก่ราษฎรผู้มาแจ้ง หากการจับกุมเป็นผลสำเร็จอันเนื่องมาจากการแจ้งความของผู้แจ้ง โดยให้จ่ายจากค่าปรับที่พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับหรือจากค่าปรับที่ศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ปรับ อาทิเช่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลจับกุมผู้กระทำความผิด พระราชบัญญัติและเทศบัญญัติ พ.ศ. 2513 เป็นต้น

ในกรณีที่มีการแจ้งกรณีราษฎรรู้ว่าผู้กระทำความผิดแล้วนำความมาแจ้งแก่เจ้าหน้าที่เอง เพื่อประสงค์ลบบนนำจับนั้น นอกจากกฎหมายจะกำหนดเงื่อนไขในทางปฏิบัติไว้ในรูปของระเบียบโดยชัดเจนแล้ว ในระเบียบแต่ละเรื่อง แต่ละฉบับ ยังไว้ว่าง หลักเกณฑ์ได้โดยชัดเจนว่า ระเบียบการให้ลบบนนำจับดังกล่าว ไม่ถือว่าเป็นคำมั่นหรือข้อสัญญาที่ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องแก่ผู้แจ้งแต่อย่างใด อาทิเช่น ระเบียบการจ่ายเงินรางวัลจับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติยาสูบ ตามคำสั่งของกระทรวงการคลังที่ 40745/2497 ลงวันที่ 11 สิงหาคม 2497 ข้อ 23 บัญญัติว่า "การพิจารณาจ่ายเงินรางวัลตามระเบียบการนี้ มุ่งหมายเป็นการจ่ายเงิน เพื่อให้รางวัลแก่ผู้ที่ได้ช่วยเหลือราชการกรมสรรพสามิตในการจับกุมผู้กระทำความผิดเป็นส่วนสำคัญ หาได้ถือเป็นใจผูกมัดกระทรวงการคลังหรือกรมสรรพสามิต หรือผู้

รับแจ้งความ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจจ่ายเงินรางวัล ต้องมีการจ่ายเงินให้ตามที่ระบุไว้ในระเบียบการนี้เสมอไปไม่ ถ้าในกรณีใดมีเหตุผลอันไม่เชื่อแน่ว่าใครจะเป็นผู้ได้รับเงินรางวัลหรือโดยเหตุผลอันใดก็ตาม กระทรวงการคลัง หรือกรมสรรพสามิต มีสิทธิจะพิจารณาจ่ายหรือจะจ่ายให้เท่าที่เห็นสมควรก็ได้ และในการพิจารณานี้ให้ถือเป็นเด็ดขาด ซึ่งผู้ใดจะนำไปอุทธรณ์ หรือฟ้องร้องแต่อย่างใดหาได้ไม่

- ระเบียบการจ่ายเงินรางวัลผู้นำจับเงินตราต่างประเทศ โดยคำสั่งกระทรวงการคลังที่ 26625/2486 ลงวันที่ 2 กรกฎาคม 2486 ก็ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า "การจ่ายเงินรางวัลตามระเบียบนี้ หาได้ถือเป็นข้อผูกมัดผู้รับแจ้งความ หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาจ่ายเงินรางวัลในอันที่จะต้องจ่ายให้ตามจำนวนที่กล่าวไว้ในระเบียบนี้เสมอไปไม่ ถ้ากรณีใดมีอันไม่น่าจะเชื่อว่าจะเป็นผู้ควรได้รับเงินรางวัลแล้ว กระทรวงการคลังหรืออธิบดีกรมสรรพากร อาจพิจารณาไม่จ่ายเงินรางวัล หรือจ่ายให้ตามสมควรก็ได้ และการพิจารณานี้เป็นการเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปอุทธรณ์หรือฟ้องร้องอย่างใด หาได้ไม่"

- ระเบียบการจ่ายเงินรางวัลจับผู้กระทำความผิดพระราชบัญญัติสุรา ตามคำสั่งกระทรวงการคลังที่ 57041/2497 ลงวันที่ 2 ตุลาคม 2497 ข้อ 23 ระบุว่า "การพิจารณาจ่ายเงินรางวัล ตามระเบียบการนี้มุ่งหมายเป็นการจ่ายเงินเพื่อให้รางวัลผู้ที่ได้ช่วยเหลือราชการกรมสรรพสามิต ในการจับกุมผู้กระทำความผิดเป็นส่วนสำคัญหาได้ถือ เป็นข้อผูกมัดกระทรวงการคลัง หรือกรมสรรพสามิต หรือผู้รับแจ้งความ หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาจ่ายเงินรางวัล ต้องมีการจ่ายเงินให้ตามที่ได้ ระบุไว้ในระเบียบการนี้เสมอไปไม่ ถ้าในกรณีใดมีเหตุผลอันไม่เชื่อแน่ว่าใครจะเป็นผู้ได้รับเงินรางวัลหรือโดยเหตุผลอันใดก็ตาม กระทรวงการคลังหรือกรมสรรพสามิตมีสิทธิจะพิจารณาจ่าย หรือจะจ่ายให้เท่าที่เห็นสมควรก็ได้ และในการพิจารณานี้ให้ถือเป็นเด็ดขาดซึ่งผู้ใดจะนำไปอุทธรณ์ หรือฟ้องร้องแต่อย่างใดหาได้ไม่"

- ระเบียบการจ่ายเงินรางวัลผู้กระทำความผิดพระราชบัญญัติไฟ ตามคำสั่งกระทรวงการคลังที่ 12061/2491 ลงวันที่ 30 มีนาคม 2491 ข้อ 9 ระบุว่า "การจ่ายเงินรางวัลตาม ระเบียบนี้มุ่งหมายเป็นการจ่ายให้รางวัลแก่ผู้ที่ได้ช่วยราชการแก่กรมสรรพสามิตในการนำจับ หา ได้ถือ เป็นข้อผูกมัดที่กระทรวงการคลังหรือกรมสรรพสามิตในการนำจับ หา ได้ถือ เป็นข้อผูกมัดที่กระทรวงการคลังหรือกรมสรรพสามิตหรือผู้รับแจ้งความ หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาจ่าย เงินรางวัล จะต้องจ่ายเงินให้หรือให้ตามจำนวนที่กล่าวไว้ในระเบียบนี้เสมอไป

ถ้าในกรณีใดมีเหตุผลไม่เชื่อแน่ว่า จะเป็นผู้ควรได้รับเงินรางวัล หรือโดยเหตุผลอย่างใดก็ตาม กระทรวงการคลังหรือกรมสรรพสามิต อาจจะพิจารณาไม่จ่ายเงินรางวัล หรือจ่ายให้ตามที่สมควรก็ได้ ผู้ใดจะนำไปอุทธรณ์หรือฟ้องร้องแต่อย่างใดก็หาได้ไม่

- ระเบียบการจ่ายเงินรางวัลนำจับผู้ค้าหรือผู้ผูกขาด ตามคำสั่งกระทรวงการคลัง ที่ 28302/2486 ลงวันที่ 13 กรกฎาคม 2486 ข้อ 19 ระบุว่า "การสั่งจ่ายเงินสินบนหรือเงินรางวัลตามระเบียบนี้ มุ่งหมายเป็นการจ่ายให้รางวัลแก่ผู้ที่ช่วยราชการ หาได้ถือเป็นข้อผูกมัดที่กระทรวงการคลังหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาจ่ายเงินสินบนหรือเงินรางวัล จะต้องจ่ายให้ตามจำนวนที่กล่าวไว้ในระเบียบนี้เสมอไปไม่ ถ้าในกรณีใดมีเหตุผลอันเชื่อได้ว่า จะเป็นผู้ไม่สมควรได้รับเงินสินบนหรือเงินรางวัล กระทรวงการคลังอาจพิจารณาไม่จ่ายหรือจ่ายไปตามที่เห็นสมควรก็ได้ เมื่อการพิจารณาของกระทรวงการคลังเป็นประการใดให้ถือเป็นเสร็จเด็ดขาด

- ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลจับกุมผู้กระทำความผิดพระราชบัญญัติและข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2521 ข้อ 5 ระบุว่า "ระเบียบนี้ มิใช่เป็นการโฆษณา หรือให้คำมั่นแก่บุคคลใดตามกฎหมาย แต่เป็นระเบียบที่วางไว้ หรือเป็นหลักเกณฑ์นำจับเท่านั้น การพิจารณาของผู้มีอำนาจตามที่กำหนดในระเบียบนี้คือเป็นเด็ดขาด ซึ่งผู้ใดจะนำไปฟ้องร้องเป็นคดีหาได้ไม่"

- ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลสุรา พ.ศ. 2519 ข้อ 17 ระบุว่า "การพิจารณาจ่ายเงินสินบนและเงินตามระเบียบนี้ หาได้ถือเป็นข้อผูกพันกระทรวงการคลัง หรือกรมสรรพสามิตหรือผู้รับแจ้งความ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจพิจารณาจ่ายเงินสินบน และเงินรางวัลต้องมีการจ่ายให้ตามที่ระบุไว้ในระเบียบการเสมอไปไม่

ในการพิจารณานี้ให้ถือเป็นเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปอุทธรณ์ หรือฟ้องร้องแต่อย่างใดหาได้ไม่

- ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วย การจ่ายเงินรางวัลในคดีจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2531 ข้อ 4 ระบุว่า "ระเบียบนี้มิใช่เป็นการโฆษณาให้คำมั่นแก่บุคคลใดตามกฎหมาย แต่เป็นระเบียบที่วางไว้เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาของทางราชการ ที่จะจ่ายเงินรางวัลแก่ผู้แจ้งความนำจับ หรือเจ้าหน้าที่ตามแต่จะเห็นสมควรเท่านั้น การพิจารณาของผู้มีอำนาจตามที่กำหนดในระเบียบนี้ถือเป็นเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปฟ้องร้องเป็นคดีมิได้"

- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย การจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดีอา เสนอตี
พ.ศ. 2527 ข้อ 6 ระบุว่า "ระเบียบนี้ไม่ใช้การโฆษณาให้คำมั่นแก่บุคคลใดตามกฎหมาย
แต่เป็นระเบียบวางไว้เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ของทางราชการ ในการพิจารณาจ่ายเงินสินบนหรือ
เงินรางวัลแก่ผู้แจ้งความนำจับ หรือเจ้าพนักงานตามที่เห็นสมควรเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป ในประเด็นนี้กฎหมายถือว่า ระเบียบการให้สินบนมิใช่การโฆษณา
หรือการให้คำมั่นแก่ประชาชนในอันที่ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องที่ฟ้องทางราชการได้ หากแต่
เป็นเพียงหลักเกณฑ์ที่วางไว้ เพื่อที่ทางราชการใช้เป็นหลักเกณฑ์พิจารณาจ่ายสินบนนำจับ
ตามแต่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายจะพิจารณาใช้ดุลยพินิจตามสมควรเท่านั้น

แต่ในทางปฏิบัตินั้น ศาลฎีกาได้วางแนวบรรทัดฐานไว้ชัดเจนแล้ว ตามที่ปรากฏใน
คำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 1153/2508 ว่า "กรมสรรพสามิตออกประกาศว่า จะจ่าย
รางวัลให้ผู้ช่วยเหลือราชการในการจับผิด ถือเป็นการโฆษณาให้คำมั่นจะให้รางวัล ระเบียบ
การจ่ายเงินรางวัลผิดของกรมสรรพสามิตที่มีข้อความระบุให้ ข้าหลวงประจำจังหวัด ผู้บังคับ
การตำรวจผู้กำกับการตำรวจ นายอำเภอ หรือปลัดกิ่งอำเภอมีอำนาจรับแจ้งความจากผู้ขอ
รับเงินรางวัลนำจับได้นั้น เมื่อได้ส่งไปยังกรมศุลกากรและกรมตำรวจจนกระทั่งกรมตำรวจ
ได้ออกแจ้งความต่อไปอีกนั้น ไม่เพียงแต่เป็นระเบียบภายในเท่านั้นแต่เป็นการออกโฆษณา
ภายนอกซึ่งคำมั่นที่จะจ่ายเงินรางวัลตอบแทนให้แก่ผู้ช่วยเหลือราชการในการจับผิด เข้าลักษณะ
ออกโฆษณาให้คำมั่นจะให้รางวัล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 362 แล้ว

คำมั่นจะให้รางวัลตามระเบียบนี้ ถ้าไม่จ่ายเงินรางวัลหรือจ่ายน้อยกว่าระเบียบ
แล้วต้องมีเหตุผลที่ชอบที่ควร หาใช่ว่าสุดแล้วแต่ใจโดยไม่มีเหตุที่ชอบที่ควรไม่

จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า ศาลฎีกาตีความว่า ระเบียบ
การให้สินบนนำจับในคดีอาญามีลักษณะเป็นคำมั่นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา
362 ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้แจ้งความนำจับเรียกร้องในทางแพ่งได้และก่อให้เกิดหน้าที่แก่ทาง
ราชการจะต้องจ่ายสินบนนำจับแก่ราษฎรผู้แจ้งความนำจับ หากได้ปฏิบัติครบเงื่อนไขในคำมั่น
แล้ว ทางราชการจะไม่จ่ายเงินสินบน หรือจ่ายน้อยกว่าตามระเบียบ โดยไม่มีเหตุผลสมควร
ตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่หาได้ไม่

ผู้เขียนเห็นพ้องด้วยในผลกับแนวคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวที่ว่าไม่ว่าจะเป็น
กรณีราษฎรมาแจ้งความนำจับเนรเทศทางราชการมีระเบียบให้แจ้งได้ หรือกรณีทางราชการ
ได้ประกาศหรือทำสัญญาฉบับก็ตาม ควรนับว่าเป็นการก่อให้เกิดสิทธิโดยสมบูรณ์แก่ราษฎรผู้
แจ้งอย่างสมบูรณ์ในฐานะประชาชนแห่งสิทธิ ที่สามารถเรียกร้องเงินสินบนจากรัฐได้ ซึ่งจะก่อ
ให้เกิดแรงจูงใจในการส่งเสริมให้ราษฎรเข้ามาให้ความร่วมมือกับรัฐอย่างแท้จริงการที่

ระเบียบกำหนดให้เป็นอำนาจดุลพินิจตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจที่จะพิจารณาให้หรือไม่ให้สินบนนำจับแก่ราษฎรแต่ฝ่ายเดียว นอกจากจะเป็นปัจจัยล่อแหลมต่อการเลือกปฏิบัติแล้วยังอาจทำให้ราษฎรผู้แจ้งไม่เชื่อมั่น และศรัทธาต่อกระบวนการให้สินบนนำจับ เพราะนอกจากจะเสี่ยงภัยเพราะอาจถูกคนร้ายทราบ และทำร้ายแล้วยังไม่แน่ใจว่าเมื่อแจ้งความแล้วจะได้สินบนนำจับหรือไม่ และหากกำหนดให้ระเบียบการจ่ายสินบนนำจับเป็นการก่อให้เกิดสิทธิแก่ราษฎรในฐานะผู้ทรงสิทธิเรียกร้องตามคำมั่นแล้ว ยังจะทำให้ศาลเข้ามาตรวจสอบได้ว่ามีการปฏิบัติตามเงื่อนไข การให้สินบนนำจับแล้วอีกด้วย นับว่ามีการให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายอย่างแท้จริง

ประเด็นต่อมาที่จะต้องพิจารณา คือการแจ้งของราษฎรต้องมีข้อเท็จจริงในเนื้อหาอย่างไรจึงจะก่อให้เกิดผลในทางกฎหมายให้มีการจ่ายสินบนนำจับได้ ซึ่งในประเด็นนี้ปรากฏจากระเบียบว่าด้วยการให้สินบนนำจับหลายฉบับได้วางหลักเกณฑ์ไว้ อาทิเช่นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลจับกุมผู้กระทำความผิดพระราชบัญญัติ และเทศบัญญัติ พ.ศ. 2513 ข้อ 7 ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ เป็นต้น

ไม่ว่าจะเป็นการแจ้งของราษฎรโดยเหตุผลประการใดประการหนึ่งข้างต้นก็ตาม ประเด็นต่อมาที่จะต้องกล่าวถึงคือ วิธีการแจ้ง จะแจ้งต่อใครและวิธีการแจ้งจะต้องดำเนินการอย่างไรบ้าง

สำหรับวิธีการแจ้งนั้นตามระเบียบว่าด้วย การให้สินบนนำจับโดยทั่วไปปกติจะกำหนดไว้ในลักษณะทำนองเดียวกันว่าการแจ้งนั้นให้กระทำเป็นหนังสือ หรือต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร แล้วลงลายมือชื่อผู้แจ้งว่าเป็นผู้ใด และผู้รับแจ้งว่าใครเป็นผู้รับแจ้งตามแบบใบแจ้งความที่กำหนด ทั้งนี้ก็เพื่อให้เป็นหลักฐานว่ามีการแจ้งและมีผู้แจ้งจริงโดยมีข้อยกเว้นอยู่ 2 ประการคือ ประการแรกเป็นกรณีผู้แจ้งขอปกปิดนามจะมีระเบียบวางหลักเกณฑ์ไว้ในทำนองเดียวกันว่า "ในกรณีที่ผู้แจ้งความนำจับจำเป็นต้องแจ้งความโดยวิธีปกปิดนามนั้นก็ให้ผู้แจ้งความนำจับ พิมพ์ลายนิ้วมือแทนการลงลายมือชื่อได้ โดยไม่ต้องระบุนามแต่ต้องให้ผู้รับแจ้งความลงนามรับรองไว้ในหลักฐานการแจ้งความนั้นด้วย" ในประเด็นนี้ก็หมายถึงว่า ในกรณีจำเป็นในที่นี้หมายถึง ผู้แจ้งเกรงว่าจะไม่ปลอดภัยหากมีการระบุชื่อไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หรือเจ้าพนักงานเกรงว่าผู้แจ้งจะไม่ได้รับความปลอดภัยหากมีการล่วงรู้ถึงคนร้ายว่าเป็นผู้แจ้ง ก็อาจมีการแจ้งโดยปกปิดนามโดยลงเพียงลายพิมพ์นิ้วมือ และเจ้าพนักงานผู้รับ

แจ้งลงลายมือชื่อรับรองกันไว้ได้*

สำหรับประเด็นปัญหาในส่วนของความจำเป็นโดยราษฎรที่เผชิญอยู่ในขณะนี้ ก็เห็นจะได้แก่ การแจ้งความโดยราษฎรโดยปกติตาม โดยระเบียบว่าด้วย การให้สินบนนำจับหลายฉบับให้กระทำได้ เนื่องจากความปลอดภัยของผู้แจ้งโดยเพียงแต่ทำหลักฐานบันทึกและพิมพ์นิ้วมือผู้แจ้งกับให้เจ้าหน้าที่ผู้รับแจ้งรับรองไว้ และถ้าเป็นการแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ อาทิเช่น ต่อผู้กำกับการ หรือนายด่านศุลกากรเป็นต้นก็ไม่ต้องทำหลักฐานดังกล่าว เพียงแต่เจ้าหน้าที่ผู้รับรับรองว่า มีการแจ้งก็เพียงพอแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า กรณีปกติตามการจะนับได้ว่าการแจ้งความจำเป็น หรือผู้แจ้งจริงหรือไม่คงเป็นไปตามอำเภอใจการรับรองของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการให้สินบนนำจับ จึงเป็นปัจจัยที่ล่อแหลมหากมีเจ้าหน้าที่บางคนเกิดละโมภโดยโมหะจริ โดยที่แม้ไม่มีผู้แจ้งความจำเป็นและผู้รับสินบน ถ้าจับก็สร้างหลักฐานขึ้นมาขอสินบนเป็นประโยชน์ส่วนตัว ในทางมิชอบ ซึ่งนอกจากจะเป็นการบิดเบือนอำนาจ และก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมทุจริตประพฤติมิชอบในวงราชการตามกฎหมายอาญาแล้ว สินบนอันจะพึงตกแก่ราษฎรโดยชอบก็กลับจะไม่ได้รับอีกด้วย การที่จะเป็นประโยชน์ต่อทางราชการในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม กลับเป็นการเพิ่มอาชญากรรมต่อรัฐอีกประเภทหนึ่งขึ้น จึงนับว่าเป็นปัญหาที่ผู้เขียนเห็นว่าจะต้องวิเคราะห์ถึงผลดีผลเสีย และหาแนวทางแก้ไขในบทต่อไป

ข้อยกเว้นประการต่อมาคือ ในกรณีที่มีการจับกุมจะต้องรับกระทำโดยปัจจุบันทันด่วน โดยจะมีระเบียบกำหนดไว้ในทำนองเดียวกันว่า "ในกรณีที่มีการจับกุมจะต้องรับกระทำโดยปัจจุบันทันด่วน ถ้าร้องรอไว้ผู้กระทำผิดอาจหลบหนี หรือยักยอกสิ่งของซึ่งผิดกฎหมายเสียได้ และผู้แจ้งความไม่อาจจะนำความไปแจ้งต่อผู้มีอำนาจรับแจ้งความได้ทันที ก็ให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมทำบันทึกการรับแจ้งความไว้ก่อนได้แต่ในกรณีเช่นนี้ เมื่อทำการจับกุมเป็นผลสำเร็จแล้ว ให้เจ้าพนักงานผู้จับรับนำความไปแจ้งต่อผู้มีอำนาจรับแจ้งความที่ระบุไว้เพื่อจดบันทึกรับรอง

* ระเบียบว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลในคดีจับผู้กระทำผิดพระราชบัญญัติยาสูบตามคำสั่งของกระทรวงการคลังที่ 40745/2497 ลงวันที่ 11 สิงหาคม 2497 ข้อ 2 (19) (20) และ (21) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลจับกุมผู้กระทำผิดพระราชบัญญัติและเทศบัญญัติ พ.ศ. 2513 ข้อ 18, 19, 20; ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลจับกุมผู้ทำผิดพระราชบัญญัติและข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2521 ข้อ 18, 19, 20; ระเบียบกรมสรรพสามิตว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลสุรา พ.ศ. 2519 ข้อ 1 เป็นต้น

ไว้เป็นหลักฐานอีกชั้นหนึ่งภายในเวลากำหนด นับตั้งแต่วันและเวลาที่ส่งของกลางหรือผู้ต้องหา แก่พนักงานสอบสวนเป็นต้นไป”

ต่อกรณีในประเด็นดังกล่าวหมายถึงกรณีแจ้งความนั้นนอกจากระบุถึงวิธีการแจ้งความนำจับแล้วยังระบุถึงว่าในกรณีปกติต้องมีการแจ้งความต่อผู้มีอำนาจรับแจ้งความตามที่กฎหมายระบุไว้ด้วย ซึ่งในประเด็นนี้กฎหมายระเบียบว่าด้วยการให้สินบนนำจับแต่ละเรื่อง จะกำหนดด้วยบุคคลผู้มีอำนาจรับแจ้งความไว้อย่างชัดเจนว่ามีใครบ้าง อาทิเช่น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบน เงินรางวัลยาเสพติด พ.ศ. 2527 ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับผู้มีอำนาจแจ้งความนำจับไว้ในข้อ 12 ว่า “เจ้าพนักงานผู้รับแจ้งความนำจับตามระเบียบนี้ได้แก่

1. กรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ ผู้ช่วยเลขาธิการ และข้าราชการสำนักงาน ป.ป.ส. ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงาน ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
2. พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งมีหน้าที่สืบสวนจับกุมที่มียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป หัวหน้ากิ่งสถานีตำรวจหรือหัวหน้าสถานีตำรวจตำบล
3. เจ้าหน้าที่ศุลกากรที่มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปราม และการตรวจสินค้าตั้งแต่ระดับ 4 ขึ้นไป
4. ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอ และปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ
5. สำหรับผู้กระทำผิดที่อยู่ในอำนาจศาล นอกจากจะแจ้งความกับเจ้าพนักงานผู้รับแจ้งความตาม (1) (2) (3) (4) และ (5) ให้หมายความรวมถึง ผู้ปฏิบัติราชการแทนหรือรักษาราชการแทน หรือรักษาการในตำแหน่งด้วย

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กฎหมายจะกำหนดขอบเขตด้วยบุคคลผู้รับแจ้งความไว้อย่างกว้างขวางเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ราษฎรผู้แจ้ง แต่เจ้าพนักงานที่เป็นแกนหรือหลักในการรับแจ้งในกฎหมายระเบียบเกือบทุกฉบับจะได้แก่ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งตามกฎหมายถือว่ามิหน้าที่ต้องจับกุมและปราบปรามอยู่แล้ว

ในส่วนของการแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่เป็นลายลักษณ์อักษรในแบบหรือบันทึกการแจ้งความ แต่ในกรณีเร่งด่วน ให้แจ้งความด้วยวาจาต่อเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือ ตำรวจก่อนแล้วจึงค่อยจัดทำหลักฐานการแจ้งความภายหลังการจับกุมได้" นอกจากนี้ยังมีระเบียบว่าด้วยการให้สินบนนำจับบางฉบับ ยังได้ขยายขอบเขตของวิธีการแจ้งอำนาจความ สะดวกแก่ประชาชนผู้แจ้ง และเพื่อให้เกิดความรวดเร็วทันเหตุการณ์ในการจับกุมคนร้าย กล่าวคือ ให้ถือว่ามีการแจ้งทางจดหมาย โทรเลข โทรศัพท์ได้อีกด้วย

ข้อสังเกต ในประเด็นเกี่ยวกับราษฎรแจ้งความนำจับผู้เขียนเห็นว่า หากจะอำนาจความสะดวกแก่ประชาชนเพื่อก่อให้เกิดแรงจูงใจที่จะมาแจ้งความหรือร่วมมือกับเจ้าหน้าที่อย่างแท้จริงแล้วก็ไม่ควรที่รัฐจะวางข้อกำหนดหรือขั้นตอนที่ยุ่งยากมากนินิการ และ สับสนประกอบกับการแจ้งความนี้ปกติตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็กำหนดวิธีการอยู่ แล้ว ในบทบัญญัติมาตรา 2(8) ว่า "การกล่าวโทษ หมายถึง การที่บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีบุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้น" และใน มาตรา 124 ได้กำหนดว่า ให้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ และเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ตามกฎหมายก็ได้ซึ่งเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ และเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ตามกฎหมายก็ได้ซึ่งเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(16) ได้ให้นิยามว่า "พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หมายถึงเจ้าพนักงาน ซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รวมทั้งเจ้าพนักงานอื่น ๆ เช่น เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และ เจ้าพนักงานอื่น ๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่ง

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลด้วย ฮาเสทิด พ.ศ. 2527 หมวด 2 ข้อ 13; ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลจับกุมผู้กระทำความผิดพระราชบัญญัติและข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2521 หมวด 5 ข้อ 20; ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลจับกุมผู้กระทำความผิดพระราชบัญญัติและเทศบัญญัติ พ.ศ. 2513 ข้อ 20 เป็นต้น

คนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม⁷ จากบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายได้โดยเจตนาอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น นับได้ว่ามีข้อจำกัดในเรื่องบุคลากร นั่นคือ เวลานั้นน้อยกว่าเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในฐานะพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจด้วยกัน เพราะตามกฎหมายแล้วถือว่าตำรวจมีหน้าที่ตรวจการตลอด 24 ชั่วโมง และถือว่าตำรวจมีหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดอาญาทุกประเภทอยู่แล้ว” ดังนั้นจึงนับได้ว่า การแจ้งความนำจับต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเป็นการสะดวกและรวดเร็วในทางปฏิบัติ และตามข้อกำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วยสินบนนำจับว่า ต้องแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ซึ่งมิใช่เจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น ในหลักการทางตำราผู้คนไม่ได้แย้งว่าอาจทำได้ แต่ในทางปฏิบัติใน ธรรมชาติของผู้เขียนเห็นว่า จะก่อให้เกิดความล่าช้าไม่ทันการ เพราะการสืบสวนจับกุมต้องการมืออาชีพ (Professional) ต้องการความสะดวกรวดเร็ว การแจ้งต่อเจ้าหน้าที่อื่น นอกจากมีข้อ จำกัดทางด้านบุคลากร เวลาสถานที่แล้ว ปฏิบัติงานสนองตอบต่อการเร่งด่วนของการจับกุมอาจไม่ทันตัวคนร้ายซึ่งมักเป็นมืออาชีพผู้เขียนจึงเห็นว่า ระเบียบความกำหนดให้แจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งใกล้ชิดและสะดวกที่สุดเป็นสิ่งสำคัญ นอกเหนือจากการแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ ซึ่งระเบียบดังกล่าวกำหนดไว้แล้ว

⁷คำสั่งทั่วไปกรมศุลกากรที่ 24/2508 เรื่องการปฏิบัติเกี่ยวกับใบแจ้งความนำจับรายงานการจับกุมและรายงานการตรวจพบการเก็บอากร ข้อ 13 ระบุ "ในกรณีไม่อาจทำใบแจ้งความนำจับ เช่น เป็นการแจ้งความโดยทางจดหมายหรือโทรเลข ให้ถือว่าจดหมายหรือโทรเลขเป็นใบแจ้งแล้วเสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อดำเนินการจับกุมหรือในโอกาสแรกที่อาจทำได้เว้นแต่ในกรณีที่ผู้รับแจ้งเป็นผู้มีตำแหน่งตั้งแต่รองอธิบดีขึ้นไปในส่วนกลาง หรือตั้งแต่นายด่านขึ้นไปในส่วนภูมิภาค จึงไม่ต้องเสนอรายงานดังกล่าวในการรับแจ้งความทางโทรศัพท์นั้นให้ผู้รับแจ้งชี้แจงแก่ผู้แจ้งความนำจับว่า ถ้าประสงค์ขอรับเงินสินบน ให้ติดต่อผู้รับแจ้งเพื่อทำใบแจ้งความภายในกำหนดต่อไป"

⁸ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 17

1.2 การขอรับรางวัลของเจ้าหน้าที่ได้จับกุมผู้กระทำความผิด*

กรณีนี้หมายความว่าถึงกรณ ที่เจ้าหน้าที่ได้จับกุมผู้กระทำความผิด และประสงค์ จะขอรับเงินรางวัลนำจับ ซึ่งจะมีระเบียบกำหนดให้มีสิทธิขอรับสินบนได้ ดังได้กล่าวมาแล้ว ในส่วนที่ด้วยโครงสร้างการให้สินบนนำจับ แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการสินบนนำจับแล้ว การที่เจ้าหน้าที่ผู้จับจะแจ้งเจ้าหน้าที่ที่ทราบเพื่อขอรับสินบนจะมีขั้นตอนในทางปฏิบัติที่สำคัญ อยู่ประการคือ

- ค่าขอรับเงินสินบนนำจับ
- รายงานการจับกุม
- การรับรองผลคดี

1) ค่าขอรับเงินสินบนนำจับ หมายถึงการร้องขอเป็นหนังสือตาม แบบที่กำหนดเพื่อขอให้ผู้มีอำนาจจ่ายสินบนนำจับอันเนื่องมาจากจับกุมคนร้ายได้ ตามเงื่อนไข ที่ระเบียบที่จ่ายสินบนกำหนดไว้

2) รายงานการจับกุม หมายถึง การที่เจ้าพนักงานผู้จับได้ทำบันทึก เป็นลายลักษณ์อักษรแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจรับแจ้ง ซึ่งปกติตามระเบียบโดยทั่วไป ให้เจ้า พนักงานผู้จับทำรายงานการจับกุมถึงผู้มีอำนาจเปรียบเทียบคดี หรือพนักงานสอบสวน หรือ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบคดี หรือพนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มี อำนาจของกลางเพื่อนำเสนอผู้มีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบน และเงินรางวัลพิจารณา โดยใน รายงานจับกุมจะบรรยายรายละเอียดเหตุการณ์และกรณีแห่งการจับกุม และได้จับกุมโดยไม่ได้อาศัยการแจ้งความนำจับ และการจับกุมนั้นมิใช่เป็นการต้องจับกุมในหน้าที่ตามปกติของตน การรายงานเพื่อประสงค์สินบนนำจับ

* กรณีที่เจ้าพนักงานไม่มีหน้าที่โดยตรงที่ราษฎร เป็นผู้แจ้งตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ 1.1.

ระเบียบกรมสรรพสามิตว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลสุรา พ.ศ. 2519 ข้อ 2 เป็นต้น

3) การรับรองผลคดี การรับรองผลคดีอันเนื่องมาจากการจับกุมมี 3 ประเด็นคือ

(ก) การหักจ่ายเงินสินบนและรางวัลจากเงินค่าปรับ ให้มีผู้มีอำนาจเปรียบเทียบหรือพนักงานสอบสวนผู้ดำเนินคดีนั้น เป็นผู้รับรองผลคดี

(ข) การจ่ายเงินสินบนและเงินตราจากเงินค่าขายของกลาง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ขายของกลางเป็นผู้รับรองผลการขายของกลาง

(ค) การจ่ายเงินสินบนและรางวัลในกรณีที่จำเลยชำระเงินค่าปรับต่อศาล ให้ถือการแจ้งผลคดีที่สุดของพนักงานอัยการเป็นหลักฐานประกอบการเบิกจ่ายสินบนนำจับ^{๑๐}

ข้อสังเกต ผู้เขียนเห็นว่า การรับรองผลคดีนี้เป็นเงื่อนไขทั้งในส่วนการแจ้งโดยราษฎร และการแจ้งจากรายงานการจับกุมของเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การรับรองผลคดี เป็นเงื่อนไขสำคัญของการให้สินบนนำจับ ทั้งนี้เพราะกฎหมายระเบียบเน้นที่ผลของคดีเป็นสำคัญจึงจะให้สินบน และการรับรองผลคดีต้องอิงอ้างอิงบุคคลหลายฝ่ายไม่ว่าจะเป็นพนักงานสอบสวน พนักงานขายของกลาง พนักงานอัยการและศาล เข้ามามีบทบาทในการให้การรับรองผลคดี จึงนับว่าบุคคลดังกล่าวเข้ามามีส่วนได้เสียในกระบวนการให้สินบนนำจับ โดยไม่จำเป็นเพราะการให้สินบนเป็นบทบาทระหว่างผู้แจ้งกับเจ้าหน้าที่ผู้รับแจ้งและจับกุมเท่านั้น ทางปฏิบัติจึงสวนทางกับหลัก และหากมีการแก่งแย่งสินบนนำจับกันแล้ว ผู้เขียนก็เห็นว่า อาจทำให้กระบวนการให้สินบนนำจับก้าวส่วนเข้าไปกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้โดยง่ายจึงเป็นปัญหาที่จะต้องศึกษาวิเคราะห์ถึงข้อดี ข้อเสีย และหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมต่อไป

2. การรับแจ้ง

การรับแจ้งเป็นกระบวนการรองรับการแจ้งความนำจับตามข้อ 1 ซึ่งในส่วนนี้จะประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ

- ก) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจรับแจ้ง
- ข) วิธีการรับแจ้ง

^{๑๐} เรื่องเดียวกัน

ก) เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจรับแจ้ง สำหรับเจ้าพนักงานผู้รับแจ้งระเบียบว่าด้วยการให้สินบนนำจับจะระบุเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจรับแจ้งไว้เป็นการเฉพาะในแต่ละเรื่อง ดังที่กล่าวมาแล้วในรายละเอียดตอนท้ายของข้อ 1 (1)

ข) วิธีการรับแจ้ง ปกติในระเบียบว่าด้วยการให้สินบนนำจับจะกำหนดว่า ให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจรับแจ้งทำหลักฐานการรับแจ้งไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ในรูปของบันทึกการรับแจ้งความ ลงลายมือชื่อผู้แจ้งไว้เป็นหลักฐาน แต่มีข้อยกเว้นคือในกรณีผู้แจ้งขอปกปิดนามก็ให้บันทึก และลงลายมือชื่อเจ้าพนักงานรับรองไว้เป็นหลักฐานหรือในกรณีเร่งด่วนเช่น มีการแจ้งทางโทรเลข โทรศัพท์ ก็ให้ทำบันทึกรับแจ้งไว้ภายหลังก็ได้ ดังที่กล่าวไว้ตอนท้ายของข้อ 1 (1) เช่นเดียวกัน

3. การขอรับสินบนนำจับ

เป็นกระบวนการต่อเนื่องจากมีการแจ้งหรือมีการจับกุมผู้กระทำความผิดแล้วซึ่งจะประกอบไปด้วยการยื่นคำร้องขอเบิกเงินสินบนนำจับ ต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจรับคำขอ ซึ่งจะได้นำพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจเปรียบเทียบ พนักงานผู้ขายของกลางหรือศาลแล้วแต่กรณีเพื่อเสนอผู้มีอำนาจพิจารณาอนุมัติจ่ายสินบนนำจับต่อไป

4. การพิจารณาจ่ายสินบนนำจับ

เป็นกระบวนการต่อจากมีการแจ้งหรือจับ และได้มีคดีขอเบิกสินบนนำจับเพื่อพิจารณาจ่ายตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งในส่วนนี้จะประกอบไปด้วยขั้นตอนสำคัญ คือ

ก) ผู้มีอำนาจพิจารณาจ่ายสินบนนำจับในประเด็นนี้ระเบียบว่าด้วยการให้สินบนนำจับ โดยทั่วไปจะวางหลักเกณฑ์ไว้ในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ มีการกำหนดให้ผู้มีอำนาจสูงสุดขององค์กรผู้รักษาหรือบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายแม่บทของการให้สินบนเป็นผู้มีอำนาจอนุมัติจ่ายสินบนนำจับ อาทิเช่น อำนาจการอนุมัติจ่ายเงินสินบนนำจับในคดีตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เป็นของอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมตำรวจมอบหมาย¹¹

¹¹ ระเบียบว่าด้วยการจ่ายสินบนนำจับในทำนองนี้อีกหลายฉบับ เช่น ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2497) มาตรา 102 ระบุว่า "ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบนและรางวัล-----เป็นต้น

แต่มีข้อยกเว้นที่สำคัญตามระเบียบว่าด้วยการให้สินบนนำจับบางฉบับระบุให้อำนาจการอนุมัติจ่ายสินบนนำจับเป็นของคณะกรรมการ¹² กล่าวคือ อำนาจการจ่ายสินบนเป็นของคณะกรรมการที่กฎหมายระบุไว้ที่มีมติอนุมัติให้จ่ายได้ตามพฤติการณ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

ข) วิธีพิจารณาจ่ายสินบนนำจับกระบวนการพิจารณาจ่ายสินบนนำจับจะเริ่มพิจารณาจากการแจ้งความนำจับหรือรายงานจับกุมของผู้จับแล้วแต่กรณี และประเด็นที่จะหยิบยื่นพิจารณานั้นคือค่าขอรับสินบนมีหลักฐานประกอบฟังได้หรือไม่ว่า มีการแจ้งความนำจับหรือการจับจริง ประเด็นต่อมา คือ มีการรับรองผลคดีชัดเจนจากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ และมีการเปรียบเทียบปรับโดยพนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วโดยวิธีการจ่ายจะคิดสัดส่วนจากค่าปรับ หรือบางกรณีจากเงินค่าขายของกลางแล้วแต่กรณี และบางกรณียังอาจจ่ายสัดส่วนของภาษีที่เก็บเพิ่มขึ้นก็ได้¹³ ส่วนองค์กรผู้มีอำนาจพิจารณา อาจจะอยู่ในรูปการพิจารณากลับกรองโดยผู้บังคับบัญชาตามลำดับ จนถึงผู้มีอำนาจอนุมัติหรืออาจจะมืองค์กรพิจารณาในรูปของคณะกรรมการดังกล่าวมาแล้ว

¹² ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจ่ายสินบนรางวัลคดีอาเสนาคดี พ.ศ. 2517 หมวด 6 ข้อ 31

¹³ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2496 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2497) มาตรา 102 ระบุว่า "ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบน และรางวัลตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีในกรณีต่อไปนี้

1. ความผิดฐานลักลอบหนีศุลกากรหรือของต้องห้าม ต้องกำกับในกานำเข้ามาในหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักรให้หักจ่ายเป็นเงินค่าสินบนและเงินรางวัลร้อยละ 55 จากเงินค่าขายของกลางแต่ในกรณีที่ได้รับของกลางหรือของกลางไม่อาจจำหน่ายได้ ให้หักจ่ายจากเงินค่าปรับส่วนรายที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับให้หักจ่ายเงินรางวัลร้อยละ 30
2. ความผิดฐานสำแดงเท็จให้หักจ่ายเป็นเงินสินบนและเงินรางวัลร้อยละ 55 จากเงินค่าปรับแต่ในรายที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับให้หักจ่ายเป็นเงินรางวัลร้อยละ 30
3. กรณีที่มีการตรวจเก็บอากรขาดและเจ้าหน้าที่ผู้สำรวจเงินอากรตรวจพบเป็นผลให้เรียกอากรเพิ่มเติมได้ให้จ่ายเงินรางวัลร้อยละ 10 ของเงินอากรเรียกเก็บเพิ่มเติมได้

5. การจ่ายเงินนำจับ

การจ่ายเงินโดยทั่วไปจะมีระเบียบกำหนดให้จ่ายเป็นเงินสดเป็นสัดส่วน จากค่าปรับหรือค่าขายของกลางดังกล่าวมาแล้ว โดยจะจ่ายให้แก่ผู้แจ้งความนำจับ หรือเจ้าพนักงานผู้จับแล้วแต่กรณีหลังจากคดีไปเปรียบเทียบปรับ หรือศาลพิพากษาแล้ว

ประเด็นต่อมาคือระเบียบยังกำหนดว่า หากผู้แจ้งความนำจับหรือเจ้าพนักงานผู้จับตายให้จ่ายเงินนำจับแก่ทายาทอีกด้วย¹⁴ ซึ่งเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าสิทธิการจะได้รับเงินนำจับเป็นสิทธิตกทอดแก่ทายาทได้แต่มีข้อจำกัดว่า ต้องมาเรียกร้องขอรับเงินภายในเวลาที่กำหนด อาทิเช่น ต้องมาขอรับภายใน 1 ปี เป็นต้น¹⁵

กรณีการให้เงินนำจับโดยทั่วไป

จากการที่ได้กล่าวมาแล้วว่า หลักการอันเป็นแนวคิดในการนำเอามาตรการเงินนำจับมาใช้มีอยู่สองประการ ประการแรกคือ การแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนเพื่อช่วยค้นหา และติดตามตัวผู้กระทำความผิด และแสวงหาพยานหลักฐานโดยมีเงินนำจับเป็นเครื่องล่อหรือจูงใจ ประการที่สอง คือ การใช้เงินนำจับเป็นเครื่องจูงใจหรือเป็นสื่อเร่งเจ้าหน้าที่พนักงานผู้หน้าที่จับกุม ระวังปราบปรามในการระดมสรรพกำลังเข้าจับกุม ระวังปราบปรามอาชญากรรมในบางเรื่อง ซึ่งอยู่ในภาวะวิกฤต หรือรุนแรง หรือเป็นอาชญากรรม ซึ่งปล่อยไว้ อาจทำให้กระทบถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของรัฐ จึงต้องเร่งระดมสรรพกำลังเจ้าหน้าที่เข้าแก้ไขปัญหาคือเร่งด่วน โดยมีจุดมุ่งหมายว่า แม้จะไม่อาจจัดให้หมดไปได้ แต่ก็นับได้ว่าเป็นมาตรการยับยั้งมิให้ปัญหาดังกล่าวรุกรามต่อไป หรืออาจ

¹⁴ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย การจ่ายเงินสินบนรางวัลคดีอาเสพติด พ.ศ. 2527 หมวด 2 ข้อ 29 ระบุว่า "ในกรณีที่ผู้มีสิทธิรับเงินสินบนเงินรางวัลถึงแก่กรรม หรือมีความจำเป็นอย่างไรก็ตามไม่สามารถยื่นคำขอหรือรับเงินสินบนหรือเงินรางวัลได้ ให้ผู้บังคับบัญชาหรือทายาท ผู้จัดการมรดกของผู้นั้นเป็นผู้ดำเนินการระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลในคดีจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2521 หมวด 6 ข้อ 19 ระบุว่า "ถ้าผู้มีสิทธิหรือทายาทไม่มารับเงินรางวัลตามระเบียบนี้ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่มีสิทธิได้รับ ให้เงินนี้ตกเป็นรายได้แผ่นดิน เป็นต้น

¹⁵ เรื่องเดียวกัน

ควบคุมให้เป้าหมายอยู่ในขอบเขตที่จำกัดและชัดเจนเพียงพอที่จะหามาตรการปราบปรามในขั้น
เด็ดขาดต่อไป

โดยนัยหลักการดังกล่าว เมื่อมีการนำเอาสินบนนำจับมาใช้แล้วจำนวนคดี
อาชญากรรมที่เกิดขึ้นควรลดลงเพราะ สินบนนำจับ เปรียบเสมือนเครื่องมือประการหนึ่งที่
ก่อให้เกิดการเฝ้าตรวจพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายได้ตลอดเวลาอันนำไปสู่ การดำเนินการตาม
กฎหมายได้ทันทั่วที่แต่การกลับหาเป็นเช่นนั้นไม่เพราะข้อเท็จจริงกลับปรากฏว่า นับแต่
นำเอาสินบนนำจับกลับเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ มิได้มีที่ท่าว่าจะลดลง* ปรากฏการณ์ปัญหาดังกล่าวจึง
เป็นเรื่องที่ผู้เกี่ยวข้องควรจะหันกลับมาทบทวนว่า เกิดจากปัญหาข้อขัดข้องใดการนำเอา
มาตรการสินบนนำจับมาใช้ เป็นหลักการที่มีเหตุผลเป็นที่ยอมรับว่า น่าจะต้องทำให้อาชญากรรม
ลดลงจึงอาจกล่าวได้ว่าหลักการเป็นที่ถูกต้อง ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า วิธีการปฏิบัติในการนำเอา
สินบนนำจับมาใช้มีที่ใดไม่ถูกต้องจึงทำให้การนำเอาสินบนนำจับมาใช้ยังไม่อาจบรรลุตามเป้า
ประสงค์ในหลักการที่กำหนดไว้

ในส่วนวิธีการให้สินบนนำจับในทางปฏิบัตินั้นในแง่ของโครงสร้างและการจัดการ
แล้ว จะประกอบด้วยหลักการในสาระสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรกเป็นเรื่องของ
ระบบส่วน ประการที่สองเป็นเรื่องของบุคคล ดังนั้นปัญหาของการให้สินบนนำจับที่เผชิญอยู่ใน
ขณะนี้คือการให้สินบนนำจับในขณะนี้อยู่ที่ระบบ หรือบุคคล ตลอดจนข้อกฎหมายระเบียบที่
เกี่ยวข้องมีข้อขัดข้องอย่างไรบ้าง

ดังนั้นในบทนี้ผู้เขียนจึงจะทำการศึกษาวิเคราะห์ว่าปัญหาให้สินบนนำจับในทาง
ปฏิบัติเกิดจากสาเหตุใด เกิดจากระบบบุคคลหรือกฎหมาย

กรณีเกี่ยวกับระบบการให้สินบนนำจับ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าระบบของการให้สินบนนำจับของไทยนั้น เริ่มแต่เมื่อมีราชฎ
มาแจ้งเบาะแสคนร้าย หรือเจ้าหน้าที่ได้จับกุมคนร้ายได้แล้ว จึงขอใช้สิทธิรับสินบนค่าจับผ่าน
กระบวนการหรือขั้นตอนของการให้สินบนนำจับไป จนกระทั่งเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบ
ปรับ หรือศาลได้พิจารณาเปรียบเทียบปรับ แล้วจึงให้ผู้มีอำนาจจ่ายสินบนนำจับจากค่าปรับนั้น
หรือบางกรณีที่มีอาการขายของกลางก็ให้จ่ายจากเงินค่าขายของกลางได้อีกส่วนหนึ่ง

*สถิติอาชญากรรมในภาคผนวก ก, ข หน้า 174-181

โดยที่ระเบียบว่าด้วยการให้สินบนนำจับมีอยู่หลายฉบับและระเบียบแต่ละฉบับก็ออกตามกฎหมายแม่บทเฉพาะเรื่อง ซึ่งกำหนดบทบัญญัติความผิดและโทษทางอาญา ตลอดจนอำนาจหน้าที่ของ เจ้าพนักงานผู้รักษาการให้เป็นไปตามบทบัญญัติกฎหมายนั้นไว้แล้ว เป็นกรณีแต่เฉพาะเรื่องไป ประเด็นปัญหาจึงอยู่ที่ว่าระเบียบว่าด้วยการให้สินบนนำจับจึงต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป และจากการศึกษาวิเคราะห์ในส่วนของการพิจารณาโครงสร้างและการจัดการ จะพบว่ามีส่วนซึ่งเป็นสาระสำคัญในระบบที่ไม่ตรงกัน และบางส่วนขัดแย้งกันในลักษณะที่ค่อนข้างสับสนพอสมควร ซึ่งพอจะแยกพิจารณาระบบการให้สินบนนำจับตามระเบียบต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัญหาที่ยังไม่ตรงกัน และเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ ซึ่งเกิดการลักลั่นกันในทางปฏิบัติจึงมีประเด็นที่ควรจะศึกษาวิเคราะห์ถึงข้อดี ข้อเสียและปัญหาต่าง ๆ โดยแยกพิจารณาเป็นสองส่วน กล่าวคือปัญหาของระบบในส่วนของการแจ้งความนำจับ และปัญหาของระบบการให้สินบนนำจับในส่วนของการจับกุมของเจ้าหน้าที่ เพื่อประสงค์เงินสินบนนำจับดังนี้

1. ปัญหาของระบบในส่วนของการแจ้งความนำจับ

ก. ในระเบียบว่าด้วยการให้สินบนนำจับโดยทั่วไปมักจะกำหนดว่า การให้สินบนนำจับเป็นเพียงข้อกำหนด หรือระเบียบทางกฎหมาย ที่กำหนดให้ทางราชการเป็นแนวทางจ่ายสินบนนำจับเท่านั้น ไม่มีผลผูกพันก่อนสิทธิแก่ผู้ใดที่จะฟ้องร้องทางราชการทางแพ่ง และทางอาญา^๕

อาจกล่าวได้ในเบื้องต้นว่า ระเบียบว่าด้วยการให้สินบนนำจับไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ทั้งผู้แจ้งความนำจับหรือเจ้าหน้าที่ผู้จับจะฟ้องร้องทางราชการให้จ่ายสินบนนำจับได้ การจะจ่ายหรือไม่จ่ายสินบนนำจับจึงอยู่กับดุลพินิจของทางราชการ ตามที่เห็นสมควรแก่กรณี ซึ่งการกำหนดหลักการในทางปฏิบัติไว้เช่นนี้ ข้อดีและข้อเสียที่ควรพิจารณาคือ

^๕ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลในคดีจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2531 ข้อ 4 ระบุว่า "ระเบียบนี้มีใช้เป็นการโฆษณาให้ค้ำประกันแก่ผู้แจ้งความนำจับ หรือเจ้าหน้าที่ตามแต่จะเห็นสมควรเท่านั้น การพิจารณาของผู้มีอำนาจตามที่กำหนดในระเบียบนี้ถือเป็นเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปฟ้องร้องเป็นคดีมิได้" เป็นต้น

การกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวแม้จะมีข้อดีในแง่ที่ว่า จะทำให้เกิดความคล่องตัวแก่เจ้าพนักงานปฏิบัติในการพิจารณาบริหารจัดการสินบนนำจับโดยใช้ดุลพินิจจ่ายสินบนนำจับแก่บุคคลใดคนไหนเพียงใด โดยกระบวนการตัดสินใจอยู่ที่เจ้าพนักงานปฏิบัติ และเป็นการคุ้มครองเจ้าพนักงานจากการถูกฟ้องร้องก็ตาม แต่ก็มีข้อเสียกล่าว คือ ประเด็นข้อเท็จจริงและแนวทางดังกล่าว การให้สินบนนำจับในคดีอาญาไม่ว่าจะในส่วนของการให้แก่ราษฎรผู้แจ้งความนำจับ หรือเจ้าพนักงานผู้จับกุมก็ตามแนวคิดอันเป็นหลักการที่มุ่งหมายในเบื้องต้นประเด็นสำคัญ คือ ต้องการให้สินบนนำจับเป็นตัวกระตุ้น หรือจูงใจ ให้ราษฎร หรือเจ้าพนักงานเร่งระดมกันช่วยปราบปรามอาชญากรรมโดยเร่งด่วน จึงควรที่ทางราชการจะต้องส่งเสริมให้ผู้แจ้ง หรือเจ้าพนักงานมีสิทธิโดยสมบูรณ์ กล่าวคือเมื่อเขาได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขของการอันควรจะได้รับสินบนนำจับแล้ว การที่ทางราชการกำหนดหลักเกณฑ์โดยละเอียดว่า รายละเอียดไม่ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องใด ๆ ต่อทางราชการและให้เป็นตามดุลพินิจตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่ พิจารณาจ่ายสินบนว่า จะจ่ายสินบนนำจับหรือไม่ เช่นนี้ข้อเสียที่เห็นได้ชัดเจนคือจะเป็นทางให้ราษฎร หรือแม้กระทั่งเจ้าพนักงานผู้จับเองจะพากันท้อใจว่าถึงหากได้ทำการตามเงื่อนไขอันควรได้รับสินบนนำจับแล้วก็ยังไม่เป็นที่แน่ใจได้ว่า จะได้รับสินบนนำจับหรือไม่

ในเรื่องนี้ในทางปฏิบัติก็เคยมีตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาเคยตีความไว้ชัดเจนแล้วว่าระเบียบการให้สินบนนำจับเป็นคำมั่นผูกพันทางราชการที่จะต้องจ่ายสินบนนำจับและผู้นำจับได้แก่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1153/2508 กรมสรรพสามิตออกประกาศว่าจะจ่ายรางวัลให้ผู้ช่วยเหลือราชการในการจับผิด ถือเป็นการโฆษณาให้คำมั่นจะให้รางวัลระเบียบการจ่ายเงินรางวัลผิดของกรมสรรพสามิตที่มีข้อความระบุให้ข้าหลวงประจำจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจนายอำเภอหรือปลัดกิ่งอำเภอ มีอำนาจรับแจ้งความจากผู้ขอรับเงินรางวัลนำจับได้นั้น เมื่อได้ส่งไปยังกรมศุลกากร และกรมตำรวจจนกระทั่งกรมตำรวจได้ออกแจ้งความต่อไปนั้น

ไม่เป็นแต่เพียงระเบียบภายในเท่านั้น แต่เป็นการออกโฆษณาภายนอกซึ่งคำมั่นที่จะจ่ายเงินรางวัลตอบแทนให้แก่ผู้ช่วยเหลือราชการจับผิดเข้าลักษณะออกโฆษณาภายนอก ซึ่งคำมั่นจะให้รางวัลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 362 แล้ว

คำมั่นจะให้รางวัลตามระเบียบนี้ถ้าไม่จ่ายหรือจ่ายน้อยกว่าระเบียบแล้วต้องมีเหตุผลที่ชอบที่ควร หากใช้ว่าสุดแล้วแต่ใจ โดยไม่มีเหตุผลที่ชอบที่ควร

จะเห็นได้ว่าในหลักการซึ่งกำหนดไว้โดยกฎหมายลำดับของในรูปของระเบียบปฏิบัติจะกำหนดว่า การให้สินบนนำจับเป็นเพียงระเบียบ หรือแนวทางปฏิบัติเท่านั้นหาได้เป็นข้อผูกพันเจ้าพนักงานที่จะต้องจ่ายสินบนนำจับเสมอไปไม่หากเป็นคดีพิเศษของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจพิจารณา กรณีดังกล่าวขณะเดียวกันศาลซึ่งถือว่าเป็นผู้ใช้อำนาจตีความกฎหมายในฐานะเป็นฝ่ายตุลาการ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 มาตรา 186 ซึ่งระบุว่าศาลเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการกล่าวคือเป็นผู้วินิจฉัยปรับข้อเท็จจริงเข้ากับข้อกฎหมายซึ่งขาดข้อพิพาทคดีคดี กลับตีความว่า ระเบียบการให้สินบนนำจับ หาใช่เป็นเพียงระเบียบปฏิบัติแต่เพียงล่อย ๆ ไม่ หากเป็นข้อผูกมัดรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจ่ายสินบนนำจับแล้ว โดยอาจใช้สิทธิเรียกร้องตั้งหลักฐานจากนิติสัมพันธ์ในทางแบ่งในรูปของการโฆษณาหรือคำมั่นได้

ผู้เขียนเห็นพ้องด้วยกับแนวคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากจะให้สินบนนำจับเป็นเครื่องมือของกฎหมาย เนื้อใจหรือแรงเร้ากระตุณราษฎรหรือเจ้าพนักงานแล้ว ระบบหรือโครงสร้างของการให้สินบนนำจับจะต้องประกอบด้วยกลไกที่มีบูรณาการในระบบเอื้ออำนวยต่อการนำไปส่ง กรณีดังกล่าวอย่างแท้จริง ระบบของการให้สินบนนำจับจะต้องประกอบด้วยปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการที่ราษฎรจะมีความศรัทธา และเชื่อมั่นได้ในระดับหนึ่งว่า ถ้าเขาได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในแง่ของการนำจับ แล้วเขาจะมีสิทธิได้รับสินบนนำจับได้โดยปราศจากเงื่อนไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งระเบียบและขั้นตอนของการจ่ายสินบนนำจับเองควรจะกำหนดให้ตัวผู้มีสิทธิจะได้รับสินบนนำจับมีฐานะเป็นประธานแห่งสิทธิ หรือผู้ทรงสิทธิเรียกร้องมิใช่ตัวถูกร้องรับ การกระทำที่เจ้าพนักงานจะใช่ดุลพินิจตามอำเภอใจว่าจะจ่ายสินบนให้หรือไม่ก็ได้ และหากรเป็นคดีพิเศษของเจ้าพนักงานแล้วอาจเกิดการเลือกปฏิบัติการบิดเบือนข้อเท็จจริง จนถึงขนาดที่อาจทำให้ราษฎรรู้สึกท้อถอยหมดกำลังใจที่จะให้ความร่วมมือกับรัฐ ตามหลักการที่พึงประสงค์ ในขณะเดียวกันก็อาจเป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบก็ได้ การให้สินบนนำจับแทนที่จะเกิดอุปสรรคในทางปฏิบัติจะกลับกลายเป็นโทษอย่างมหันต์ได้ เพราะระเบียบกฎหมายในทางปฏิบัติสวนทางกับหลักการที่กำหนด การกำหนดระเบียบทางปฏิบัติไว้เช่นนั้นจึงมีผลเสียมากกว่าผลดี เพราะทำให้ไม่อาจบรรลุผลในการบังคับใช้กฎหมายแม้บท ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่มาของระเบียบต่าง ๆ นั้น

ข. ระเบียบการให้สินบนนำจับหลายฉบับ จะกำหนดแนวทางไว้ในลักษณะเดียวกันว่าจะมีการจ่ายสินบนนำจับต่อเมื่อพนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบปรับหรือศาลได้พิพากษาปรับผู้กระทำผิดหรือได้มีการขายทอดตลาดของดังกล่าวแล้ว หรือเมื่อมีการประเมิน

อากรเพิ่มแล้ว โดยให้พิจารณาจ่ายจากเงินค่าปรับ หรือเงินค่าขายของกลาง หรือค่าอากรที่เพิ่มแล้วแต่กรณี อาทิ

- ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลสุรา พ.ศ. 2519 หมวด 3 วิธีจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัล ข้อ 5 ระบุว่า "การจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลตามอัตราที่ระบุไว้ในระเบียบนี้ ให้หักจ่ายจากเงินค่าปรับ หรือเงินค่าขายของกลาง ดังนี้

1) ในกรณีจ่ายจากเงินค่าปรับที่ผู้ต้องหาชำระต่อพนักงานสอบสวน หรือผู้มีอำนาจเปรียบเทียบให้หักจ่ายจากเงินค่าปรับที่ผู้ต้องหาชำระ

2) ในกรณีจ่ายจากเงินค่าปรับที่ศาลนิพากษาปรับจำเลย ให้เบิกจ่ายจากเงินงบประมาณ

3) ในกรณีจ่ายจากเงินค่าขายของกลาง ให้หักจ่ายจากเงินค่าขายของกลางที่จำหน่ายได้ โดยให้หักค่าภาษีที่พึงชำระตามกฎหมาย หรือภาระผูกพันเสียก่อน

- ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลจับกุมผู้กระทำความผิดพระราชบัญญัติและเทศบัญญัติ พ.ศ. 2513 ข้อ 10 ระบุว่า "เงินรางวัลผู้แจ้งความนำจับ หรือเงินรางวัลเจ้าหน้าที่ ตามข้อ 6 และข้อ 7 ให้จ่ายในอัตราร้อยละ 50 ของเงินค่าปรับที่พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาหรือที่ศาลนิพากษาปรับจำเลยแล้วแต่กรณี"

- ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลให้คดีจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก รถยนต์ และรถจักรยานยนต์

พ.ศ. 2521 หมวด 5 วิธีการจ่ายเงินรางวัล ข้อ 13 ระบุว่า "การจ่ายเงินรางวัลตามข้อ 12 ให้จ่ายเฉพาะกรณีการกระทำความผิดได้เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร หรือเขตเทศบาล และให้จ่ายเงินรางวัลโดยหักจากเงินค่าปรับส่วนที่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน

- พระราชบัญญัติ มาตรการ ชั่ง ตวง วัด พ.ศ. 2466 แก้ไขเพิ่มเติม นุทธศักราช 2477 มาตรา 3 ระบุว่า "ผู้ใดกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35 และ 36 แห่งพระราชบัญญัติ มาตรการ ชั่ง ตวง วัด พ.ศ. 2466 และได้ถูกศาลนิพากษาให้ลงโทษทำนว่าผู้กระทำความผิดนั้น ๆ จะต้องชำระเงินค่าสินบนให้แก่ผู้จ้าง ผู้นำจับ หรือนำความมาแจ้งต่อเจ้าพนักงานในอัตราร้อยละ 20 แห่ง เงินค่าปรับ แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร

- พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2497 มาตรา 102 ระบุว่า "ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบน และรางวัลตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีในกรณีต่อไปนี้

- 1) ความผิดฐานลักลอบหนีศุลกากร หรือของต้องห้ามต้องกำกับในการนำเข้ามาในหรือส่งออกนอกราชอาณาจักรให้จ่ายเป็นเงินค่าสินบน และเงินรางวัลร้อยละ 55 จากเงินขายของกลาง แต่ในกรณีที่ได้รับของกลางหรือของกลางไม่อาจจำหน่ายได้ ให้หักจ่ายจากเงินค่าปรับส่วนรายได้ที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับให้หักจ่ายเงินรางวัลร้อยละ 30
- 2) ความผิดฐานล่าแคงเท็จให้หักจ่ายเป็นเงินสินบน และรางวัลร้อยละ 55 จากเงินค่าปรับแต่ในรายได้ที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับให้หักจ่ายเป็นเงินรางวัลร้อยละ 30
- 3) กรณีมีการตรวจเก็บอากรขาด และเจ้าหน้าที่ผู้สำรวจเงินอากรตรวจพบเป็นเหตุให้เรียกอากรเพิ่มเติมได้ ให้จ่ายเงินรางวัลร้อยละ 10 ของเงินอากรเรียกเก็บเพิ่มเติมได้

- พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 15 ระบุว่า "นอกจากโทษที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ ถ้าเป็นกรณีที่มีผู้นำจับผู้กระทำความผิด ให้พนักงานอัยการร้องขอต่อศาลให้จ่ายสินบนนำจับด้วย และให้ศาลสั่งไว้ในคำพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดใช้เงินสินบนแก่ผู้นำจับกึ่งหนึ่งของจำนวนเงินค่าปรับด้วยอีกโสดหนึ่งถ้าผู้กระทำความผิดไม่ชำระสินบนดังกล่าวให้จ่ายจากเงินที่ได้จากของกลาง ซึ่งศาลสั่งริบเมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว หรือจ่ายจากเงินค่าปรับที่ได้ชำระต่อศาล

- พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 74 จัตวา บัญญัติว่า "ในกรณีที่ผู้นำจับผู้กระทำความผิดกรมพระราชบัญญัตินี้ให้พนักงานอัยการร้องขอต่อศาล และให้ศาลมีอำนาจพิพากษาให้จ่ายเงินสินบนนำจับแก่ผู้นำจับ เป็นจำนวนเงินไม่เกินกึ่งหนึ่งของจำนวนเงินค่าปรับตามคำพิพากษา โดยจ่ายจากเงินค่าปรับที่ชำระต่อศาล"

- พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 มาตรา 40 บัญญัติ "ผู้ใดแจ้งความนำจับรถที่เจ้าของรถมิได้ชำระภาษีประจำปีภายในเวลาที่กำหนด เมื่อคดีถึงที่สุดแล้วให้ผู้นั้นได้รับรางวัล ร้อยละหกสิบของจำนวนเงินเพิ่มของภาษีที่ต้องชำระ"

- พระราชบัญญัติรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 48 วรรคท้ายบัญญัติว่า "ค่าปรับที่ได้จากการเปรียบเทียบตามวรรคหนึ่ง ให้แบ่งแก่ผู้แจ้งตาม มาตรา 51 กึ่งหนึ่ง และพนักงานเจ้าหน้าที่เจ้าพนักงานจราจร หรือตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมการจราจร ผู้จับกุมอีกกึ่งหนึ่ง

การที่ระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์ในทางปฏิบัติไว้ดังกล่าวนี้มีประเด็น

ปัญหาที่ควรหยิบยกขึ้น พิจารณา คือ

การที่ระบียบการจ่ายสินบนนำจับกำหนด เช่นนั้นแม้จะมีข้อดีในแง่ที่ว่า มีระบียบปฏิบัติกำหนดไว้อย่างชัดเจนเฉพาะเรื่องเป็นการสะดวกแก่การปฏิบัติ และอาจทำให้สินบนนำจับกับ ผลทางคดีมีความสัมพันธ์กันโดยใกล้ชิดตามแต่การที่ระบียบกำหนดว่า จะจ่ายสินบนนำจับต่อเมื่อมีการเปรียบเทียบปรับหรือศาลพิพากษาหรือมีการขายของกลาง หรือมีการประเมินอากรเพิ่มแล้วในความผิดบางประเภท นั้นจะทำให้เกิดข้อเสียในแง่ที่ว่า จะทำให้เกิดความสับสนในระบบการให้สินบนนำจับ เพราะทางปฏิบัติสวนทางกับหลักการที่กำหนด เพราะในหลักการกำหนดว่าให้จ่ายสินบนนำจับ โดยเฉพาะแก่ราษฎรเมื่อมีการแจ้งความนำจับแล้ว แต่ในทางปฏิบัติระบียบกลับกำหนดว่าแม้มีการแจ้งความนำจับแล้วก็ตามแต่ หากมิได้มีการเปรียบเทียบ หรือศาลมิได้พิพากษาปรับแล้ว ก็ไม่อาจจ่ายสินบนนำจับตกได้แก่ผู้แจ้งความนำจับหรือแม้กระทั่งเจ้าพนักงานผู้จับได้ เช่นนี้ ข้อเสียคือ จะทำให้เกิดการลักลั่นในทางปฏิบัติ เพราะราษฎรเองก็ต้องนับได้ว่าได้กระทำตามเงื่อนไขที่รัฐพึงประสงค์แล้วกล่าวคือ ได้เข้ามาชี้ช่องเขาส่งให้ข้อมูลข่าวสารจนมีการจับกุมสำเร็จแล้ว แต่กลับยังไม่มีสิทธิได้รับสินบนนำจับ ในหลักการที่ตั้งเอาไว้ในเบื้องต้นซึ่งต้องการให้สินบนนำจับเป็นเครื่องล่อหรือจูงใจ ก็จะมีสวนทางกับการปฏิบัติเช่นเดียวกัน

สภาพปัญหาในระบบของการให้สินบนนำจับดังกล่าว มิใช่จะเพิ่งเกิดขึ้น โดยแท้แล้วมีปัญหาดกเถียงกันในเรื่องต้นในสภาผู้แทนมาแต่แรกแล้ว แต่จนถึงขั้นนี้ก็ยังไม่มีการแก้ไขให้เข้ารูปเข้ารอยเป็นระบบ เช่น ในคราวประชุมร่างแก้ไขพระราชบัญญัติการพนันเพิ่มเติม พุทธศักราช 2477¹⁷ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี อภิปรายว่า "พระราชบัญญัติการพนันเพิ่มเติมที่ข้าพเจ้าเสนอมานี้ โดยความประสงค์ที่จะวางหลักการให้มีสินบนแก่ผู้จับ ผู้นำจับ หรือผู้นำความมาแจ้งต่อเจ้าพนักงานในกรณีที่มีผู้กระทำผิดต่อพระราชบัญญัติการพนัน ในชั้นเดิมที่สัคนั้น พระราชบัญญัติการพนันฉบับแรกเราได้ให้สินบนแก่ผู้จับผู้นำจับ หรือผู้นำความมาแจ้งแก่เจ้าพนักงานอยู่แล้ว แต่ในครั้งนั้นจะพิจารณาเห็นเป็นประการใดไม่ทราบ จึงได้ออกพระราชบัญญัติใหม่เมื่อ พ.ศ. 2473 ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับนั้นเสียจึงเกิด ความยุ่งยากแก่การที่จะปกครอง ทำให้การพนันชุกชุมขึ้นเป็นการผิดต่อความมุ่งหมายที่จะควบคุมการพนัน จึงเป็นการสมควรที่เราจะตราพระราชบัญญัตินี้ เรามีวิธีการทำนองที่มีอยู่ในพระราชบัญญัติฝิ่นและสุราฯ บัญญัติไว้เพื่อเป็นเครื่องมือแก่เจ้าพนักงานผู้ปกครองที่ในการที่จะกำหราบปราบผู้กระทำผิดต่อพระราชบัญญัติการพนัน วิธีการที่เรา

¹⁷ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยที่ 2 สามัญ พ.ศ. 2477 เล่ม 2 หน้า. 1521-1523

ผู้ปกครองที่ในการที่จะกำหนดยุทธศาสตร์ผู้กระทำผิดต่อพระราชบัญญัติการพนัน วิธีการที่เรา กำหนดให้มีสินบนทำนองที่ข้าพเจ้าได้เสนอพระราชบัญญัติภาษีชั้นในและพระราชบัญญัติมาตรา ซึ่ง ดวง วัด แต่การปฏิบัติเดี๋ยวนี้เราจะเห็นว่า การให้สินบนนำจับแก่ผู้นำจับผู้เล่นการพนันนี้ มีวิธีการที่คลั่งมอมรับอยู่อย่างเดี๋ยวนั้น ถ้าพนักงานอัยการได้ฟ้องร้องผู้กระทำผิดต่อพระราช บัญญัติการพนัน เมื่อจำเลยได้ถูกปรับตามคำพิพากษาของศาล ให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจที่จะจ่าย ค่าสินบนแก่ผู้จับ ผู้นำจับ หรือผู้นำความมาแจ้งนั้น ไม่เกินกว่าครึ่งของจำนวนเงินค่าปรับ แต่วิธีการนี้เป็นวิธีการภายในของกระทรวงการคลัง หรือกระทรวงมหาดไทย ที่ได้ตกลงกัน ไว้ วิธีการนี้ไม่ได้ให้ความคุ้มครองพอ เพราะว่าถ้าไม่มีเงินค่าสินบนแล้ว จำเลยจะต้องถูกจำคุกแทนค่าปรับ ในวิธีการเช่นนี้ ผู้นำความมาแจ้งหรือนำจับ หรือจับ หากได้รับค่าสินบนไม่เป็นการลักลั่นกันอยู่ แต่อย่างไรก็ดี พระราชบัญญัติการพนันนี้ รัฐบาลได้เคยแถลงแล้วว่า จะได้ปรับปรุงให้แล้วเสร็จให้ทันเสมอในสมัยประชุมนี้ แต่ข้าพเจ้าคิดว่างานของรัฐบาลก็คงจะมีมากและการที่เราจะประกาศใช้พระราชบัญญัติไปก่อนเพื่อให้ได้ผลดีในการปกครอง ก็ย่อมได้ผลดี และข้าพเจ้ารู้สึกอย่างหนึ่งว่า การพนันเป็นบ่อเกิดแห่งโจรผู้ร้ายซึ่งรัฐบาลนี้คงจะรับรองอยู่ทั่วไปแล้ว และนอกจากนี้การพนันยังเป็นเครื่องก่อให้เกิดความเลิศจิตธรรมอันดีของประชาชนอยู่ด้วย และถ้าเราจะยอมรับหลักการแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปแล้ว ข้าพเจ้าเข้าใจว่า การโจรผู้ร้ายหรือศีลธรรมของประชาชนจะดีขึ้น..."

ข้อสังเกต จากประเด็นข้อถกเถียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับการแก้ไขพระราชบัญญัติการพนันดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การที่กฎหมายกำหนดให้มีการจ่ายสินบนต่อเมื่อมีการลงโทษเปรียบเทียบปรับแล้ว จะทำให้วิธีการปฏิบัติลักลั่นขัดแย้งกับหลักการที่กฎหมายประสงค์ให้สินบนนำจับเป็นเครื่องมือในการปราบปรามอาชญากรรม ทั้งนี้เพราะเหตุว่า ถึงแม้จะมีการแจ้งความโดยราษฎร หรือมีการจับคนร้ายได้ ถ้าไม่อาจมีสิทธิได้รับสินบนนำจับได้ สินบนก็มีใช้ปัจจัยอันเป็นเครื่องมือจูงใจราษฎรให้มาร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐอย่างแท้จริงในขณะเดียวกันก็จะเป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่รัฐแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากสินบน โดยพยายามแสวงหาหนทางหลักฐานปรักปรำให้ร้ายแก่ผู้ถูกกล่าวหาเพื่อจะฟ้องลงโทษ และนำมาซึ่งสินบนตกได้แก่ตน ประชาชนจะเดือดร้อนและส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งผู้เขียนจะได้หยิบยกขึ้นวิเคราะห์ให้เห็นในข้อต่อไป และผู้เขียนเห็นว่าข้อที่ควรพิจารณาแก้ไขในเรื่องต้นก็คือ ควรแยกกระบวนการให้สินบนนำจับออกจากกระบวนการฟ้องร้องเพื่อให้

กระบวนการให้สินบนนำจับมีภาวะวิสัยมากขึ้นในขณะเดียวกันก็จะไม่ก้าวล่วงเข้าไปทำให้กระบวนการในชั้นสอบสวนฟ้องร้องต้องเสียหายเพราะมีสินบนเป็นเหตุจูงใจ

อย่างไรก็ตามโดยเหตุที่มีข้อกฎหมายดังกล่าวบัญญัติไว้อย่างชัดเจนแล้วว่า จะมีการให้สินบนนำจับก็ต่อเมื่อได้มีการเปรียบเทียบปรับหรือศาลนิพากษาปรับแล้ว ศาลเองก็คงมีอาจจะมีความเห็นอย่างอื่นแม้จะตระหนักในเจตนารมณ์ของกฎหมายว่า อันกฎหมายที่นำเอาสินบนนำจับมาใช้ในหลักการอันเป็นเป้าประสงค์ก็เพื่อเป็นมาตรการจูงใจ หรือกระตุ้นให้ราษฎรหรือเจ้าพนักงานผู้จับเข้ามามีส่วนทำให้สภาพบังคับกฎหมายอาญา มีความพร้อมและว่องไวที่จะเข้าเหยี่ยวยา ปัญหาอาชญากรรมทางอาญาที่เกิดขึ้น โดยมีสินบนนำจับเป็นเสมือนเครื่องมือเชื่อมต่อประสานให้ประชาชนเข้าสอดส่องดูแลค้นหาหรือติดตามตัวผู้กระทำผิดตลอดจนเสียหายอันหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ในขณะเดียวกันสินบนนำจับยังเป็นเครื่องมือที่จะกระตุ้นเร่งเร้าเจ้าพนักงานให้เร่งระดมสรรพกำลังเข้าระงับปราบปรามผู้กระทำผิด โดยเร่งด่วนแต่เมื่อกฎหมายไม่เปิดช่อง ศาลก็ไม่อาจตีความเบี่ยงเบนเพื่อจ่ายสินบนนำจับ ทั้งนี้ก็เพราะเหตุว่าศาลเองก็จำต้องเดินตามร่องรอยของกฎหมายบัญญัติไว้โดยเคร่งครัด

ในส่วนนี้ผู้เขียนมีความเห็นเพิ่มเติมอีกว่า การที่กฎหมายกำหนดให้จ่ายเงินสินบนนำจับจากค่าปรับนั้น คงเป็นเพราะความสับสนเรื่องแนวความคิดเกี่ยวกับสภาพบังคับทางกฎหมาย ในส่วนที่เกี่ยวกับโทษทางอาญา โดยเพิ่งเล็งเห็นว่า เมื่อมีผู้กระทำผิดแล้วเขาควรได้รับการลงโทษ โดยมีความคิดแบบรวบยอดว่า สินบนนำจับซึ่งจะต้องจ่ายแก่ผู้นำจับก็ควรเป็นสิ่งที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยควรจะได้รับด้วย กล่าวคือเพิ่งเล็งเห็นว่า สินบนนำจับเป็นส่วนหนึ่งของโทษหรืออุปกรณ์ของโทษ ซึ่งในประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นว่า เป็นความเห็นที่ยังคลาดเคลื่อนต่อเหตุผล เพราะการนำเอาสินบนนำจับมาใช้นั้นเหตุผลที่แท้จริงก็เป็นดังที่ผู้เขียนได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 1 ในส่วนที่ว่าด้วยทฤษฎีและแนวความคิด เรื่องการนำเอาสินบนนำจับมาใช้ ว่าเกิดจากแนวคิดที่จะพัฒนาสภาพบังคับในทางกฎหมายในทางบวก กล่าวคือในแง่ของการใช้สินบนนำจับเป็นเครื่องล่อหรือจูงใจหรือตอบแทนการที่มีผลเมืองดีได้ปฏิบัติตามกฎหมายสนองนโยบายทางของรัฐ ต่อกฎหมายซึ่งมีฐานที่มาจากนโยบายทางอาญาของรัฐที่เรียกว่า Mala Prohibita แต่ที่เกิบทฤษฎีตอบแทนสนองในทางปฏิบัติว่าจะมีการให้สินบนนำจับโดยคิดเทียบเคียงสัดส่วนจากโทษปรับ จึงทำให้ดูเหมือนว่าสินบนเป็นส่วนหนึ่งของโทษ ซึ่งในทางทฤษฎีไม่ถูกต้อง เพราะโทษเป็นสภาพบังคับในทางลบ หรือในทางที่เป็นผลร้าย ตอบสนองต่อ

การกระทำของผู้กระทำผิดในทางที่เป็นผลร้ายต่อสังคมหาใช้สภาพบังคับในทางบวกไม่ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า ในทางปฏิบัติซึ่งมีระเบียบปฏิบัติไว้ในทำนองเดียวกันว่า จะจ่ายสินบนนำจับต่อเมื่อได้มีการเปรียบเทียบปรับผู้กระทำผิดแล้ว จึงเป็นการสวนทางกับแนวคิดทฤษฎีของการให้สินบนนำจับโดยสิ้นเชิง

อนึ่ง การให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันตนเองนั้น ก็เป็นเรื่องสำคัญเช่นกัน เพราะในปัจจุบันนี้ประชาชนไม่ค่อยกล้าที่จะเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ก็เพราะเกรงว่าจะกลายเป็นผู้กระทำผิดเสียเอง โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น การป้องกันเกินกว่าเหตุ เป็นต้น ซึ่งหากประชาชนได้รับการอบรมและให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแง่มุมทางกฎหมายมากขึ้นก็จะทำให้ความลังเลและความไม่แน่ใจเหล่านั้นหมดไป ความร่วมมือย่อมมีมากขึ้น

ในทรรศนะของผู้เขียนเห็นว่า สิ่งซึ่งมองเห็นได้ง่ายและเป็นที่ยอมรับกันก็คือ ต้องให้ประชาชนได้รับความสะดวกในการที่เขายอมเข้ามาให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรลดขั้นตอนที่ยุ่งยาก และการเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นที่น่ายินดีที่ในบทบัญญัติกฎหมายที่นำเอาวิธีการให้สินบนนำจับมาบังคับใช้หลายฉบับจะมีบทบัญญัติไว้ในลักษณะที่เอื้ออำนวย หรือพร้อมที่จะให้สินบนนำจับแก่ราษฎรผู้ให้การสนับสนุน หรือให้ความร่วมมือกับรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยการปฏิบัติตามเงื่อนไขอันควรได้รับสินบนรางวัล โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือร้องขอต่อรัฐ โดยให้พนักงานอัยการเป็นผู้ร้องขอต่อศาลในนามของราษฎรทุกเรื่อง อาทิ

- พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 15 บัญญัติว่า "นอกจากโทษที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัติ ถ้าเป็นกรณีมีผู้นำจับผู้กระทำผิด ให้พนักงานอัยการร้องขอต่อศาลให้จ่ายสินบนแก่ผู้นำจับด้วย..."

- พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2478 มาตรา 74 จัตวา บัญญัติว่า "ในกรณีที่มีผู้นำจับผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานอัยการร้องขอต่อศาล และให้ศาลมีอำนาจพิจารณาให้จ่ายเงินสินบนนำจับแก่ผู้นำจับ..." เป็นต้น

จากบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวเป็นเครื่องยืนยันได้เป็นอย่างดีว่า ในส่วนของการให้สินบนนำจับจะอำนวยความสะดวกแก่ผู้แจ้งความนำจับ โดยให้พนักงานอัยการเป็นผู้ร้องขอให้จ่ายสินบนนำจับแทนราษฎร โดยมีหลักต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น ซึ่งถือว่าเป็นสิ่ง

ที่มีเหตุผลสอดคล้องจับเจตนาของกรให้สินบนนำจับเป็นเครื่องจูงใจ แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าในเรื่องนี้จากการศึกษาพบว่ามิกฎหมายอยู่เพียงฉบับเดียวมิได้กำหนดวิธีการดังกล่าวไว้จึงก่อให้เกิดปัญหาข้อยุ่งยากต่อการให้สินบนทั้งที่กฎหมายดังกล่าวได้บังคับใช้มาแล้วเป็นเวลานานแล้ว จึงเป็นเหตุให้พนักงานอัยการไม่อาจร้องขอให้จ่ายสินบนนำจับแก่ราษฎรได้ตั้งศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาไว้ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2855/235 ศาลฎีกาตรวจสำนวนประชุมปรึกษาแล้ว "มีปัญหาวินิจฉัยตามฎีกาโจทก์ว่า โจทก์มีอำนาจร้องขอต่อศาลให้สั่งจำเลยจ่ายเงินสินบนในคดีนี้หรือไม่ นิเคราะห์แล้วพระราชบัญญัติมาตราซึ่ง ตวง วัด พ.ศ. 2466 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2477 มาตรา 3 บัญญัติว่า "ผู้ใดกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35 และ 36 แห่งพระราชบัญญัติมาตราซึ่ง ตวง วัด พ.ศ. 2366 และได้ถูกศาลฎีกาพิพากษาให้ลงโทษ ท่านว่าผู้กระทำความผิดนั้น ๆ จะต้องชำระเงินค่าสินบนให้แก่ผู้จับนำจับหรือนำความมาแจ้งต่อเจ้าพนักงานในอัตราไม่เกินร้อยละ 20 แห่งเงินค่าปรับแล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร "เห็นว่าตามบทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต่าง ๆ ตามมาตราที่ระบุไว้เมื่อถูกศาลพิพากษาลงโทษแล้วจำต้องผูกพันในการจ่ายสินบนนำจับแก่ผู้จับนำจับ หรือนำความมาแจ้งต่อเจ้าพนักงานด้วย แต่ก็ไม่มีความตอนใดที่ระบุให้อำนาจแก่โจทก์ซึ่งเป็นพนักงานอัยการที่จะร้องขอต่อศาลให้สั่งจำเลยจ่ายสินบนแก่บุคคลดังกล่าวได้ ส่วนมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติ มาตรา ซึ่ง ตวง วัด พ.ศ. 2466 ดังที่โจทก์อ้างก็เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการฟ้องเพื่อเอาโทษแก่ผู้กระทำความผิด แต่การชำระเงินค่าสินบนตาม มาตรา 3 ดังกล่าวข้างต้นมิใช่โทษ จึงไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 39 ที่ให้อำนาจพนักงานอัยการร้องขอให้บังคับผู้กระทำความผิดได้ กรณีเช่นนี้ย่อมเป็นเรื่องที่เป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้จับ นำจับ หรือนำความมาแจ้งต่อเจ้าพนักงานเท่านั้นที่จะร้องขอต่อศาล โจทก์จึงไม่มีอำนาจร้องขอต่อศาลให้สั่งจำเลยจ่ายเงินสินบนในคดีนี้ได้ ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษาชอบแล้ว ฎีกาโจทก์ฟังไม่ขึ้น

ข้อสังเกต ในทรรศนะของผู้เขียนเห็นว่า พระราชบัญญัติ มาตรา ซึ่ง ตวง วัด คูเหมือนจะเป็นกฎหมายเก่าแก่ที่ยังหลงเหลืออยู่โดยยังไม่ยอมแก้ไขปรับปรุงให้ทันต่อเหตุการณ์เลย ทั้งนี้เพราะสร้างขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2466 และการจ่ายเงินสินบนนำจับนี้ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมตั้งแต่ พ.ศ. 2477 หลังจากได้สร้างกฎหมายตัวหลักแล้วถึง 11 ปี ในที่สุดแก้ไข (ฉบับที่ 4) ปี พ.ศ. 2526

อย่างไรก็ตามกฎหมายมาตรา ซึ่ง ตวง วัด รวมทั้งฉบับที่แก้ไขใหม่เรื่องอำนาจการจ่ายเงินสินบนนำจับนั้น เพราะเหตุว่าวิธีพิจารณาความอาญาเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2478 ซึ่งจะเห็นได้ว่าในช่วงก่อนใช้วิธีพิจารณาความอาญานั้น อำนาจของอัยการในการขอให้จ่ายเงินสินบนนำจับยังไม่ชัดเจนนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำขอให้ทางแห่งนั้นยังไม่เป็นที่แน่นอนว่าจะให้อัยการสามารถขอได้เพียงใด เมื่อให้อำนาจอัยการขอได้ในเวลาต่อมากฎหมายหลายลักษณะได้บัญญัติให้อำนาจอัยการในการขอเงินสินบนนำจับได้ แต่พระราชบัญญัติมาตรา ซึ่ง ตวง วัด หาได้แก้ไขอำนาจไว้ให้ชัดเจนตามวิธีพิจารณาความอาญานั้น

ความในมาตรา 3 ตามพระราชบัญญัติมาตรา ซึ่ง ตวง วัด พ.ศ. 2477 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมนั้นเห็นได้ชัดว่าไม่ได้ให้อำนาจอัยการที่จะขอให้ศาลจ่ายสินบนนำจับได้ ครั้งหนึ่งศาลเคยวินิจฉัยว่า เมื่อไม่มีคำขอให้จ่ายเงินสินบนในการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติมาตรา ซึ่ง ตวง วัด ศาลไม่บังคับให้¹⁸ ซึ่งวินิจฉัยคล้ายกับว่าจะจ่ายเงินค่าสินบนนำจับให้แต่ความจริงแล้วลักษณะการวินิจฉัยดังกล่าวเป็นเพียงขั้นเริ่มต้นเท่านั้น เมื่อไม่มีคำขอก็สามารถตัดปัญหาอื่น ๆ ออกไปได้ ไม่ต้องกล่าวถึงว่าจะต้องจ่ายเงินสินบนนำจับให้ได้หรือไม่

แต่พอมาถึงปัญหาที่มีคำขอให้จ่ายเงินสินบนนำจับแล้วกลับเป็นตรงกันข้ามเลยโดยกลับมีความเห็นว่า ไม่มีกฎหมายใดให้อำนาจอัยการฟ้องแล้วเรียกเงินสินบนให้ผู้นำจับตามพระราชบัญญัติมาตรา ซึ่ง ตวง วัด ได้¹⁹ เพราะตามพระราชบัญญัติมาตรา ซึ่ง ตวง วัด แก้ไข พ.ศ. 2477 ใสจสนส 3 ไม่ได้ให้อำนาจอัยการร้องขอให้ศาลสั่งจำหน่ายค่าสินบนแก่ผู้จับสิทธิเรียกร้องเอาค่าสินบนเป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้จับ ผู้นำจับ หรือผู้แจ้งความนำจับเท่านั้นที่ จะร้องขอต่อศาล²⁰

หลังจากนั้นผู้ที่มีส่วนได้เสียหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ก็ไม่ได้คิดแก้ไขกฎหมายให้สมบูรณ์แต่อย่างใดคงปล่อยทิ้งไว้เช่นนั้นจนกระทั่งมีการขอขึ้นมากอีก และในปี พ.ศ. 2535 ได้เกิดปัญหา นี้ซ้ำ ทางศาลก็ยังยืนยันแนวความเห็นเดิม

สำหรับประเด็นว่า อัยการจะมีอำนาจที่จะดำเนินการได้เพียงใดนั้น จะต้องขึ้นอยู่กับอำนาจที่กฎหมายได้ให้ไว้เท่านั้น หากกฎหมายไม่มีเขียนอำนาจให้ไว้อย่างชัดเจนแล้ว

¹⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 675/2491

¹⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 443/2491

²⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 428/2518

ทางอัยการจะใช้อำนาจนั้นไม่ได้ ทั้งนี้เป็นไปตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 16 ที่ว่า "...อำนาจพนักงานอัยการ...ในการที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ต้องเป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับทั้งหลายอันว่าด้วยการจัดตั้งศาลยุติธรรมและระบบอำนาจและหน้าที่...ของพนักงานอัยการ..."

ดังนั้น อัยการจะขอให้ศาลสั่งจ่ายเงินสินบนนำจับตามกฎหมายต่าง ๆ ได้ ต้องบัญญัติหรือเขียนให้อำนาจอัยการไว้ในกฎหมายนั้นให้ชัดเจน แม้ว่าพระราชบัญญัติมาตรา ซึ่งดวง วัด จะได้มีการแก้ไขล่าสุด (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2526 ก็ยังหาได้แก้ไขกฎหมายให้อำนาจอัยการร้องขอให้ศาลสั่งจ่ายเงินสินบนแก่ผู้นำจับไม่ทางอัยการจึงไม่มีอำนาจแม้จะขอไปอย่างไรก็จะไม่เกิดผลในกฎหมาย

อนึ่ง การบัญญัติกฎหมายนั้น หากให้อำนาจอัยการขอได้เพียงใด อัยการก็ขอได้เพียงนั้น เรื่องใดที่ไม่ได้บัญญัติให้อัยการขอได้ทางอัยการก็ไม่มีอำนาจขอ เช่น อัยการไม่มีอำนาจในการร้องขอให้ศาลสั่งจ่ายเงินสินบนนำจับ เพราะพระราชบัญญัติให้บำเหน็จฯ มาตรา 9 ให้อำนาจอัยการร้องขอได้เฉพาะแต่กรณีที่ชอบตามมาตรา 8 ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเท่านั้น²¹

กรณีที่มีการแก้ไขกฎหมายและให้อำนาจของพนักงานอัยการในการขอสินบนนำจับได้ไว้อย่างชัดเจนเช่นพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 15 ที่แก้ไข (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2490 มาตรา 3

นอกจากโทษที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ถ้าเป็นกรณีที่มีผู้นำจับผู้กระทำความผิดให้พนักงานอัยการร้องขอต่อศาลให้จ่ายสินบนแก่ผู้นำจับด้วย และให้ศาลสั่งไว้ในคำพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดใช้เงินสินบนแก่ผู้นำจับกึ่งหนึ่งของจำนวนเงินค่าปรับด้วยอีกโสดหนึ่ง ถ้าผู้กระทำความผิดชำระสินบน ดังกล่าวให้จ่ายจากเงินค่าปรับที่ได้ชำระต่อศาล

อีกทั้งในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นหลักในการกำหนดอำนาจของอัยการก็ได้บัญญัติความในลักษณะนี้ไว้อย่างชัดเจน เช่น ตาม มาตรา 43 ที่ว่า "คดีลักทรัพย์ฯ ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกร้องทรัพย์สิน หรือราคาที่เขาสูญเสียไป เนื่องจากการกระทำความผิดคืน เมื่อนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา ก็ให้เรียกทรัพย์สิน หรือราคาแทนผู้เสียหายด้วย..."

²¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 1043/2492

เห็นได้ชัดว่า การที่จะให้ทางอัยการขอต่อศาลในเรื่องใด กฎหมายจะต้องบัญญัติไว้ให้เด่นชัด มิฉะนั้นอัยการจะไม่มีอำนาจร้องขอเช่นนั้น เพราะทางอัยการจะมีเพียงอำนาจฟ้องขอให้ลงโทษทางอาญาเท่านั้น จะไม่มีอำนาจขอในเรื่องอื่น ๆ หรือขอในทางแพ่ง แต่ถ้าจะให้มีความจำเป็นต้องระบุอำนาจไว้ ถ้าไม่ระบุไว้จะเป็นอำนาจของผู้มีสิทธินั้นโดยตรงที่จะร้องขอต่อศาลเอง เพื่อให้ศาลสั่งตามสิทธิของตนซึ่งมีอยู่ตามกฎหมาย

ที่กฎหมายต้องบัญญัติให้อำนาจอัยการร้องขอนั้น เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องสะดวกและสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่ทำความดีให้แก่ทางราชการได้ โดยการขอในท้ายคำฟ้องอัยการนั้นไม่ยุ่งยากและไม่ต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียมใด ๆ ทั้งสิ้น หากประชาชนผู้มีสิทธิร้องขอต่อศาลเอง จะมีความยุ่งยากมาก เพราะดำเนินการไม่เป็น แม้จะเขียนคำร้องต่อศาลก็เขียนไม่ถูกต้องตามวิธีการในทางศาล จึงอาจจะต้องจ้างผู้อื่น และทนขายความทั้งตั้งเสียค่าฤชาธรรมเนียมศาลอีกด้วย กว่าจะได้เงินก็หมดเงินไปมากบางครั้งอาจจะไม่คุ้มกับเงินที่ได้มา ต้องเสียเวลาในการดำเนินการอีกด้วย ทำให้หมดเวลาทำมาหากินในวันนั้น ซึ่งสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้แจ้งความนำจับมาก เพราะต้องขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นในการทำงานทางศาลให้ถูกต้อง ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อีกมากมาย ผู้ที่เคยดำเนินคดีทางศาลย่อมรู้ดี ดังนั้น เพื่อลดขั้นตอนต่าง ๆ และลดค่าใช้จ่ายของผู้ที่มีสิทธิตามกฎหมาย จึงถึงเวลาแล้วที่จะต้องบัญญัติให้อำนาจอัยการในการร้องขอสินบนนำจับไปพร้อมกับฟ้องจะได้ไม่เกิดความยุ่งยากแก่ราษฎรมาก

ด้วยเหตุนี้ตามพระราชบัญญัติมาตรา ซึ่ง ดวง วัด สมควรที่จะแก้ไขกฎหมายให้พนักงานอัยการมีอำนาจขอให้ศาลสั่งจ่ายเงินสินบนนำจับให้แก่ผู้แจ้งความนำจับได้แล้วเพราะกฎหมายอื่น ได้มีการแก้ไขในปัญหาที่ชัดเจนหลายฉบับแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้สินบนนำจับเป็นเครื่องจูงใจให้ราษฎรมาแจ้งความนำจับตามหลักการอันพึงประสงค์อย่างแท้จริง

(ค) ในระเบียบว่าด้วยการให้สินบนนำจับทุกฉบับ จะกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ในทำนองเดียวกันว่า ต้องมีการจับกุมเสียก่อนจึงจะเป็นเงื่อนไขในเบื้องต้น ให้มีการจ่ายสินบนนำจับได้ อาทิเช่น

- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลจับกุมผู้กระทำความผิด พระราชบัญญัติและเทศบัญญัติ พ.ศ. 2513 ระบุว่า

ข้อ 7 เงินรางวัลผู้แจ้งความนำจับ คือ เงินรางวัลที่จ่ายให้แก่ผู้แจ้งความนำจับในคดีความนำจับ เงินรางวัลนี้จะจ่ายต่อเมื่อการเป็นไปแล้วตามเงื่อนไขต่อไปนี้

ก. การจับกุมเป็นผลสำเร็จ เนื่องจากการแจ้งความของผู้แจ้งความนำจับ และ

ข. ....

ข้อ 8 เงินรางวัลเจ้าหน้าที่คือ เงินรางวัลที่จ่ายให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ทำการสืบสวนจับกุมได้ด้วยผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เงินรางวัลประเภทนี้จะจ่ายต่อเมื่อการได้เป็นไปแล้วตามเงื่อนไขต่อไปนี้

ก. การจับกุมได้ตัวผู้กระทำความผิดเป็นผลสำเร็จด้วยการสืบสวนของตนเอง โดยมีต้องอาศัยผู้แจ้งความนำจับ

ข. ....

ค. ....

- ระเบียบกรมสรรพสามิต ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลสุรา พ.ศ. 2519 ระบุว่า

อาศัยอำนาจตามข้อ 18 แห่งระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบน และเงินรางวัลสุรา พ.ศ. 2519 กรมสรรพสามิตวางระเบียบเกี่ยวกับการแจ้งความนำจับ รายงานการจับกุมการรับรองผลคดีและการขอเบิกเงินสินบนหรือเงินรางวัลสุรา ดังต่อไปนี้

1. การแจ้งความนำจับ

1.1 ผู้แจ้งความนำจับที่จะมีสิทธิได้รับเงินสินบนจะต้องเป็นผู้ที่นำความมาแจ้งต่อเจ้าพนักงาน ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลสุรา พ.ศ. 2519 และการจับกุมเป็นผลสำเร็จเนื่องจากการแจ้งความนั้น

1.2 ....

1.2 ....

1.3 ....

1.4 .....

1.5 .....

- ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลในคดีจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2513 หมวด 2 ข้อ 9 บัญญัติว่า "เงินรางวัลผู้แจ้งความนำจับ คือ เงินรางวัลที่จ่ายให้แก่ผู้แจ้งความนำจับในกรณีการกระทำความผิดที่เจ้าหน้าที่ทำการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้เป็นผลสำเร็จเนื่องจากการแจ้งความของผู้แจ้งความนำจับ"

- ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลจับกุมผู้กระทำความผิดพระราชบัญญัติและข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2521 หมวด 2 ข้อ 7 บัญญัติว่า เงินรางวัลผู้แจ้งความ นำจับคือเงินรางวัลที่จ่ายให้แก่ผู้แจ้งความนำจับในคดีกระทำความผิดที่เจ้าหน้าที่ทำการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้เป็นผลสำเร็จ เนื่องจากการแจ้งความของผู้แจ้งความนำจับ เงินรางวัลนี้จะจ่ายได้ต่อเมื่อได้กระทำการไปแล้วตามเงื่อนไขต่อไปนี้

- ก. การจับกุมเป็นผลสำเร็จ เนื่องจากการแจ้งความนำจับและ
- ข. พนักงานสอบสวนได้ทำการเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหา หรือศาลได้นักขาลงโทษจำเลยโดยคดีนั้นถึงที่สุดแล้ว

ฯลฯ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป คือ ในส่วนของการแจ้งความนำจับโดยราชฎานั้น ตามระเบียบระบุเงื่อนไขสำคัญว่า ต้องมีการจับตัวผู้กระทำความผิดได้ก่อนและการจับกุมเป็นผลสำเร็จ เนื่องจากการแจ้งความนำจับของผู้แจ้ง ซึ่งการวางหลักเกณฑ์ดังกล่าวมีข้อดี ข้อเสียและปัญหาที่ควรพิจารณา คือ

(ก) ข้อดี

การกำหนดระเบียบไว้เช่นนั้น จะทำให้สินบนนำจับมีความสัมพันธ์กับผลการจับกุมในลักษณะเป็นเหตุเป็นผลในเชิงตรรกซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เจ้าพนักงานใช้ดุลพินิจในการจ่ายสินบนนำจับได้ โดยสอดคล้องกับผลการจับกุมที่เกิดขึ้น กล่าวคือ ประการแรกต้อง

มีการจับกุมคนร้ายได้ ประการที่สองคือจับกุมได้เพราะการชี้ช่องเบาะแส หรือการให้ข่าวสารของผู้แจ้ง โดยมีการแจ้งเป็นเหตุ และการจับกุมได้เป็นผล

(ข) ข้อเสีย

ในหลักการอันเป็นแนวคิดของการให้สินบนนำจับแก่ประชาชนนั้น ได้กล่าวมาในเบื้องต้นแล้วว่า ต้องการให้สินบนเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนช่วยค้นหาและติดตามตัวผู้กระทำผิด ด้วยการชี้ช่องเบาะแสดูตามตัวผู้กระทำผิด ส่วนการติดตามจับกุมตัวผู้กระทำผิดเป็นเรื่องของเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จะต้องดำเนินการต่อไปการที่ระบียบกำหนดเงื่อนไขว่าจะมีการจ่ายสินบนต่อเมื่อมีการจับกุมตัวผู้กระทำผิดอันเนื่องจากการแจ้งของผู้แจ้งแล้ว ก็จะกลายเป็นว่าถึงแม้มีการแจ้งโดยราษฎรแล้ว หากยังจับกุมคนร้ายไม่ได้ก็ไม่จ่ายสินบนนำจับให้ เช่นนี้ในทางจิตวิทยาก็จะทำให้ราษฎรมองว่า ไม่มีประโยชน์ที่จะให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ด้วยการมาแจ้งความเพราะถึงแม้มาแจ้งความหากเจ้าหน้าที่จับกุมไม่ได้ หรือถึงหากจับกุมได้แต่เจ้าหน้าที่อ้างว่าจับได้เป็นผลสำเร็จเนื่องจากการแจ้งความของราษฎร ก็ไม่อาจจ่ายสินบนนำจับ ซึ่งเช่นนี้การจ่ายหรือไม่จ่ายสินบนนำจับก็ตกเป็นอำเภอใจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายเดียว หากเป็นเงื่อนไขโดยอิสระให้ราษฎรมีแรงจูงใจว่าเมื่อแจ้งความทำประโยชน์อันควรได้รับสินบนจากทางราชการแล้ว ควรได้รับผลตอบแทนไม่

ยิ่งกว่านั้นในบางเรื่องยังปรากฏว่า แม้ว่าการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดแล้ว ยังไม่ถือว่ามีการจับกุมจนเป็นเหตุให้ราษฎรไม่ได้รับสินบนอีก เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 3117/2533 วินิจฉัยว่า กรณีนิติบุคคลเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องดำเนินการตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 7 ซึ่งกำหนดให้ออกหมายเรียกผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคลนั้นให้ไปยังพนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณีถ้าผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นไม่ปฏิบัติตามหมายเรียก จะออกหมายจับมาก็ได้แต่จะขังหรือปล่อยชั่วคราวผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นไม่ได้ เพราะนิติบุคคลไม่อยู่ในสภาพที่จะจับกุมได้คงให้ใช้วิธีออกหมายเรียกผู้จัดการ หรือผู้แทนของนิติบุคคลมาเพื่อสอบสวน หรือเพื่อพิจารณาแล้วแต่กรณี การที่ผู้ร้องที่ 1 ออกหมายเรียกกรรมการผู้จัดการบริษัทจำเลยมาแล้วแจ้งข้อหาว่าบริษัทจำเลยกระทำความผิด จึงไม่เป็นการจับกุม และผู้ร้องที่ 1 มีใช้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งจับกุมจำเลยผู้ร้องที่ 1 จึงไม่มีได้รับรางวัลตาม พ.ร.บ. ให้บำเหน็จในการปราบปรามผู้กระทำผิด มาตรา 7 และ 8

ข้อสังเกต จากคำพิพากษาดังกล่าวแสดงว่าจำเลยซึ่งเป็นนิติบุคคลได้ถูกตรวจพบว่ามี การกระทำผิดแล้ว ได้มีการหมายเรียกผู้จัดการหรือผู้แทนมาแจ้งข้อหาดำเนินคดีแก่จำเลย แล้วแต่ศาลฎีกาตีความการหมายเรียกเชิญผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลมาแจ้งข้อหาดำเนินคดีมิใช่การจับนิติบุคคล จึงถือว่าไม่มีการจับ ไม่จ่ายสินบนนำจับ เช่นนี้กลายเป็นว่าถึงแม้มีการแจ้งโดยราษฎร หรือมีการดำเนินคดีกับนิติบุคคลแล้วก็ไม่มีความที่จะถือได้ว่ามีการจับนิติบุคคลได้เลย ซึ่งจะเป็นเหตุให้ไม่อาจมีการใช้สินบนนำจับ กรณีนิติบุคคลกระทำผิดได้เลย ซึ่งจะเป็นเหตุให้ไม่อาจมีการใช้สินบนนำจับ กรณีนิติบุคคลกระทำผิดได้เลยเช่นเดียวกัน

ในทรรศนะของผู้เขียนเห็นว่า ในบางครั้งบางกรณีนิติบุคคลนี้ได้กระทำผิดก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคมมากกว่าเอกชนเสียอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดในลักษณะของเครือข่ายหรือองค์กรอาชญากรรมในลักษณะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เช่นความผิดฉ้อโกงประชาชน เป็นต้น ดังนั้นการตั้งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการชี้ช่องเบาะแสค้นหาและติดตามตัวผู้กระทำผิด หรือกระตุ่นเร่งเร้าเจ้าพนักงานให้ระดมกันสอดส่องจับกุมผู้กระทำผิดในลักษณะดังกล่าวในยุคโลกาภิวัตน์นี้ จึงมีความสำคัญมิได้อี้อย่นกว่าการกระทำผิดของบุคคลธรรมดาตรงข้ามกลับมีความสำคัญมากกว่า

ดังนั้นการที่ระเบียบกำหนดว่าจะมีการให้สินบนนำจับต่อเมื่อมีการจับกุมแล้วจึงไม่อยู่ในภาวะที่ราษฎรจะคาดหวังจากการที่อุตสาหะพยายามติดตามหาข้อมูลข่าวสารแก่เจ้าหน้าที่ เพราะถึงหากหาข้อมูลมาติดสปีนใดหากเจ้าหน้าที่ไร้ฝีมือที่จะติดตามคนร้ายมาได้ ราษฎรก็ไม่มีความหวังได้รับสินบนนำจับได้ การใช้สินบนนำจับเพื่อเป็นแรงจูงใจราษฎรหรือกระตุ่นเร่งเร้าเจ้าพนักงานก็ไม่อาจบรรลุผลได้ตามหลักการที่มุ่งหวัง ประเด็นปัญหาที่จะต้องพิจารณา คือการใช้สินบนเบี่ยงเบนไปเพราะอะไร ก็เป็นเพราะว่ากระบวนการยุติธรรมมุ่งเน้นผลการจับกุม หรือผลทางคดีมากเกินไปจนหลงประเด็นไปว่า การใช้สินบนในหลักการแล้วมุ่งหวังเพียงแค่ค้นหาและติดตามตัวผู้กระทำผิดตลอดจนเสาะหาร่องรอยพยานหลักฐานเท่านั้น ส่วนผลทางคดีเป็นเรื่องที่จะต้องยกไปว่ากันในชั้นสอบสวน ฟ้องร้องและพิจารณาชั้นศาลต่อไป ไม่ควรที่จะเอากระบวนการให้สินบนไปสับสนปนเปกับกระบวนการในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง หรือพิจารณา เพราะจะทำให้มีผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในทางลบ ซึ่งจะได้หยิบยกขึ้นวิเคราะห์ให้เห็นในประเด็นที่ว่าด้วยผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อไป

อนึ่ง การให้สินบนนำจับที่ว่า ประเด็นเบี่ยงเบนไปนั้นมีตัวอย่างที่น่าพิศราศ์
อย่างยิ่ง คือ ครั้งหนึ่งกรมอัยการซึ่งถือว่าทำหน้าที่ที่ปรึกษาทางกฎหมายของฝ่ายบริหารเคย
วินิจฉัยตอบข้อหารือถึงขนาดว่า แม้มีการจับกุมดำเนินคดีแก่จำเลยแล้วแต่ถ้าจำเลยหลบหนีใน
ชั้นศาลไม่อาจจ่ายสินบนได้ ดังความตามที่ปรากฏในตัวอย่างการตอบข้อหารือของกรมอัยการ
ตอบข้อหารือของกรมศุลกากร ดังนี้

คำวินิจฉัยตอบข้อหารือของกรมอัยการ ที่ 5/2530 สรุปได้ความว่าการที่พนักงาน
อัยการได้น้องผู้กระทำความผิดต่อศาลขอให้ศาลลงโทษตาม พ.ร.บ. ศุลกากร (ฉบับที่ 12) พ.ศ.
2497 มาตรา 3, 4 และขอศาลสั่งริบของกลางกับสั่งจ่ายเงินรางวัลแก่ผู้จับตามกฎหมายแต่
จำเลยได้หลบหนีศาลสั่งจำหน่ายคดีชั่วคราว คดียังไม่ถึงที่สุด กรมศุลกากรยังไม่อาจนำเงินที่
จำหน่ายของกลางไปก่อนมาจ่ายเป็นรางวัลให้แก่เจ้าพนักงานผู้จับได้

ข้อสังเกต จากคำวินิจฉัยตอบข้อหารือของกรมอัยการดังกล่าวจะเห็นได้ชัดเจนว่า
ถึงแม้จะมีการจับกุมได้ แต่คดียังไม่ถึงที่สุดแล้วก็ยังไม่อาจจ่ายสินบนนำจับได้ ทั้งนี้ก็เพราะเหตุ
ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในส่วนที่ว่าด้วยโครงสร้างและการจัดการสินบนนำจับว่า ได้มุ่งเน้นที่ผล
ของคดีเป็นสำคัญ กล่าวคือต้องมีการจับกุมได้และศาลได้พิพากษาแล้ว ผลเสียที่เห็นได้ชัดเจน
คือ ทำให้ระบบของสินบนก้าวล่วงเข้าไปในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยมุ่งเน้นไปที่ผล
การสอบสวน สั่งฟ้อง และการพิจารณาของศาล ในขณะที่เดียวกันก็จะปรากฏชัดเจนว่าได้มี
การนำจับแล้ว แต่ผลที่สะท้อนกลับไปยังราษฎรหรือเจ้าพนักงานผู้แจ้งแทนที่จะได้รับสินบนตาม
ที่เขาคาดหวัง กลับไม่ได้รับผลตอบแทนอะไรเลย เช่นนี้สินบนจะเป็นปัจจัยจูงใจราษฎร หรือ
เร่ร่อนเจ้าพนักงานได้อย่างไร

ด้วยเหตุนี้เองในระบบการให้สินบนของระบบสากลจึงมีหลักการแต่เพียงว่า ให้
ราษฎรรู้เรื่องหรือรู้ตัวผู้กระทำความผิดแล้วนำความมาแจ้งแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ก็เป็นการเพียงพอ
ที่เขาจะมีสิทธิโดยสมบูรณ์ที่รับสินบนนำจับได้ อาทิ เช่นระบบการให้สินบนนำจับของสหรัฐ
อเมริกามีหลักเกณฑ์ว่า จะจ่ายสินบนนำจับให้แก่ผู้รู้ข่าวสารหรือชี้ช่องเบาะแสจนเกิดความเชื่อ

มันหรือหน้าเชื่อว่าการจับจะเป็นผลสำเร็จ เพราะข้อมูลข่าวสารนั้น²² ซึ่งจะเห็นได้ว่าการให้
 สิบบนแห่งสิ่งที่อ้างข้อมูลข่าวสารหาได้มุ่งถึงผลว่าจะต้องมีการจับกุมหรือฟ้องร้องเสียก่อนแต่
 อย่างไรก็ดี ดังนั้น หากปรากฏว่าตัวข้อมูลมีผล ต่อการจับกุมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตแล้ว ผู้แจ้ง
 ก็มีสิทธิเรียกร้องสิบบนได้ โดยมีหน้าที่ต้องรอให้มีการจับกุมหรือศาลพิจารณาก่อน

2. ปัญหาของระบบการให้สิบบนในส่วนที่เกี่ยวกับการจับกุมของเจ้าพนักงาน

โดยปกติเมื่อมีการกระทำผิดทางอาญาเกิดขึ้น ก็ต้องถือว่าเป็นหน้าที่ของเจ้า
 พนักงานผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ซึ่งโดยปกติก็ได้แก่ตำรวจจะต้องเข้าจับกุมระงับปราบปรามโดยทันที
 ที่ทราบเหตุการณ์ให้สิบบนต่อเจ้าหน้าที่จึงมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาถึงขอบเขตว่าการกระทำ
 ประเภทใด และขอบเขตหน้าที่เพียงใดจึงจะมีการให้สิบบนนำจับได้ ดังนั้นในระบบโครงสร้าง
 ตลอดจนการจัดการให้สิบบนในส่วนของเจ้าพนักงานผู้จับมีประเด็นที่ควรพิจารณาถึงข้อดีข้อเสียดังนี้

2.1 ข้อดี

(ก) จะเป็นมาตรการที่กระตุ้นและเร่งเร้าให้เจ้าพนักงาน ให้มี
 ความขยันเร่งระดมสรรพกำลังเข้าจับกุมระงับปราบปรามอาชญากรรมบางเรื่องอย่างเร่งด่วน
 จริงจัง

(ข) เป็นการเอาเงินของรัฐแย้งซึ่งกับผลประโยชน์ของอาชญากรรม
 ซึ่งจะส่งผลให้อาชญากรรมรายเล็กรายน้อยที่กำลังเงินสุเงินของรัฐไม่ได้ต้องพ่ายแพ้แก่
 มาตรการของรัฐ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการเอาเม็ดเงินสิบบนเข้ามาล่อเลี้ยงเหยี่ยวอาเสริม
 สนับสนุนงบประมาณในเชิงปกติ นับเป็นมาตรการเสริมอีกทางหนึ่งที่จะช่วยให้มีงบประมาณ
 ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเพิ่มขึ้น

²² American Jurisprudence second edition Volume 67, p. 30

ซึ่งในภาษาอังกฤษใช้ถ้อยคำว่า "...the informant was entitled to the reward,
 because the information that gave to the police was moving cause of
 the arrest of the murder, and each succeeding step which resulted
 in his arrest was only the following up of the value given by such
 information"

2.2 ข้อเสีย

(ก) การจับกุมระงับปราบปรามโดยปกติเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐอยู่แล้ว โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเหล่านี้มีเงินเดือนหรือค่าตอบแทนในระบอบอยู่แล้ว หากมีการให้สินบนนำจับขึ้นมาอีกจะเป็นการนำเงินนอกระบบเข้ามาหากไม่มีการจัดวางระบบที่ชัดเจนแล้วจะทำให้เจ้าพนักงานเลเยเลื้อยชาติต่อหน้าที่และมุ่งหวังแต่จะทำการจับกุมเฉพาะในความผิดที่ให้สินบนและวางมือต่อความผิดซึ่งโดยปกติคนมีหน้าที่จะต้องจับกุม

ดังนั้นในระบบของการให้สินบนนำจับแก่เจ้าหน้าที่จึงเป็นเรื่องที่ควรต้องกำหนดขอบเขตของการให้สินบนเฉพาะการซึ่งจำเป็นอันอยู่นอกเหนือหน้าที่ ซึ่งมีความจำเป็นเร่งด่วน ต้องนำเอามาตรการเรื่องสินบนเข้ามาเร่งระดมเจ้าหน้าที่เข้าแก้ปัญหา แต่จากการศึกษาระเบียบของการให้สินบนเกือบทุกฉบับจะพบว่า ไม่มีขอบเขตวางไว้ว่าจะให้สินบนนำจับแก่เจ้าหน้าที่ เฉพาะการซึ่งอยู่นอกเหนือหน้าที่เท่านั้น หรือเป็นความผิด ซึ่งตามปกติวิสัยย่อมตรวจพบอยู่แล้ว และจากการศึกษาจะพบว่ามีระเบียบอยู่เพียง 2 ฉบับ เท่านั้นที่ระบุโดยชัดเจนว่า ห้ามมิให้จ่ายสินบนนำจับแก่เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ในการสืบสวนจับกุมอยู่แล้ว ได้แก่

- ระเบียบว่าด้วยการจ่ายเงินในการปราบปรามโจรผู้ร้าย พ.ศ. 2520 ข้อ 19 บัญญัติว่า "เงินสินบน ห้ามมิให้จ่ายให้แก่เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ในการสืบสวนจับกุม"
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาเสนาคดี พ.ศ. 2527 ข้อ 19 บัญญัติว่า "ข้าราชการหรือบุคคลใด ซึ่งมีหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิด ในคดีอาเสนาคดีอยู่แล้ว ไม่มีสิทธิได้รับเงินสินบนตามระเบียบนี้"

จากระเบียบดังกล่าวผู้เขียนเห็นว่า เป็นการถูกต้องเพราะหากมิได้กำหนดขอบเขตของพฤติการณ์แห่งกรณีความผิดอันควรได้รับสินบนไว้ในลักษณะข้อยกเว้นแล้ว การนำมาตรการสินบนนำจับมาให้แก่เจ้าพนักงานผู้จับก็ย่อมบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งต้องการเร่งให้เจ้าพนักงานขยันในความผิดบางประเภทในขณะเดียวกันก็ไม่กระทบถึงหน้าที่ในความผิดทั่วไป กล่าวคือ ให้สินบนนำจับในข้อยกเว้น มิใช่หลักการตามปกติ

(ข) การให้สินบนนำจับแก่เจ้าหน้าที่มีข้อเสียที่เห็นได้ง่ายอีกประการหนึ่ง คือ จะทำให้มีการแบ่งแยกเจ้าพนักงานออกมาเป็นพิเศษจากเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมอื่น ซึ่งมีได้มีส่วนได้เสียในสินบนนำจับ ซึ่งจะทำให้มีผลกระทบต่อการบวนการยุติธรรมส่วนอื่นซึ่งไม่ได้รับสินบนทำให้เห็นว่าไม่ได้รับสินบนก็จะวางมือและเฉื่อยชาในขณะเดียวกันก็จะทำให้เกิดการแก่งแย่งในหมู่ของเจ้าพนักงานในกระบวนการพิจารณาทางอาญา ซึ่งมีสินบน

ปัญหาเกี่ยวกับบุคคลของผู้ที่จะได้รับสินบนนำจับ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าสินบนมีการให้ 2 ระยะ คือ ให้สินบนนำจับแก่ราษฎรผู้แจ้งความนำจับระยะหนึ่งและให้รางวัลนำจับแก่เจ้าพนักงานผู้จับอีกระยะหนึ่ง จึงมีประเด็นปัญหาที่ควรพิจารณาถึงข้อดี ข้อเสียของการให้สินบนนำจับใน 2 ประเด็น กล่าวคือ

1. ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับบุคคลในส่วนของกรให้สินบนแก่ราษฎร มีข้อดี ข้อเสียที่ควรพิจารณา คือ

(ก) ข้อดี

1) เพื่อใช้สินบนเป็นสิ่งจูงใจราษฎรที่พบอาชญากรรมก่อนแล้วจึงมาแจ้งเจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการภายหลัง จะทำให้สินบนเป็นตัวเชื่อมระหว่างราษฎรและเจ้าหน้าที่เพื่อจับตามองพฤติกรรมที่ผิดปกติกติตลอดเวลา

2) เมื่อเจ้าหน้าที่บอกถึงตัวผู้ต้องสงสัยแล้วอาจขอให้ราษฎรช่วยสืบเสาะซึ่งช่องเขาส่งต่อไปได้ แต่ถ้าเจ้าหน้าที่ไม่ทราบอาจบอกตำหนิรูปพรรณให้ช่วยค้นหาและติดตามตัวผู้กระทำผิดได้

(ข) ข้อเสีย

1) กรณีการค้นหาความผิด ราษฎรอาจจะบอกแต่เขาอาจไม่มั่นใจว่าทราบเรื่องจริงหรือทราบแต่เกรงอันตรายจึงไม่อาจแจ้งเจ้าหน้าที่

2) กรณีราษฎรอาจรู้ตัวผู้ต้องสงสัย แต่ไม่อาจให้ความร่วมมือเพราะคิดว่าบอกแล้วเจ้าหน้าที่ไม่สนใจ เสียเวลาประกอบอาชีพ ไม่มีประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

3) กรณีเจ้าหน้าที่บอกตำหนิรูปพรรณให้ราษฎรค้นหาติดตามตัว ราษฎรอาจจะขึ้นำจับ แต่ไม่อาจไปศาลเพราะขาดความเชื่อมั่น เนื่องจากเขาไม่รู้เห็นเหตุการณ์จริงและขาดความเข้าใจในระเบียบวิธีการ

2. ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับบุคคลในส่วนของกรรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ มีข้อดี ข้อเสียที่ควรพิจารณาคือ

(ก) ข้อดี

- 1) เพื่อเป็นการสร้างขวัญ กำลังใจ แก่เจ้าหน้าที่ในแง่จิตวิทยา ทำให้เกิดการกระตุ้นเร่งเร้าเจ้าหน้าที่ให้ขยันขันแข็งในระยยะสั้น
- 2) เพื่อเป็นการเร่งระดมสรรพกำลังเจ้าหน้าที่ให้เข้าแก้ปัญหา อาชญากรรมเร่งด่วน เฉพาะหน้าได้ทันในช่วงระยะสั้น

(ข) ข้อเสีย

- 1) การให้รางวัลนำจับแก่เจ้าหน้าที่ในระยะยาว จะก่อให้เกิดการ เห็นแก่ประโยชน์ที่ได้รับเห็นแก่เงินก่อให้เกิดการจุกจุกผลประ โยชน์แย้งซึ่งกันทำให้เสียหาย ต่อระบบขององค์การของการบังคับใช้กฎหมายนั้น ๆ โดยจะเป็นปัจจัยล่อแหลมให้มีการเลือก ปฏิบัติ หรือบิดเบือนอำนาจเพื่อผลประโยชน์มากกว่าจะปฏิบัติตามหน้าที่โดยซื่อสัตย์สุจริต
- 2) โดยปกติเจ้าหน้าที่มีเงินเดือนและหน้าที่จะต้องทำการจับกุม ปราบปรามอาชญากรรมอยู่แล้ว การนำเอารางวัลนำจับมาใช้เป็นการให้เงินนอกระบบ จะ ทำให้เกิดการสร้างจิตสำนึกที่ไม่ถูกต้องต่อเจ้าหน้าที่โดยเอาเงินมาล่อ หรือจูงจูงกระทำ

การจูงใจให้เจ้าหน้าที่มีความขยันหรือกระตุ้นให้เร่งปราบปราม อาชญากรรมในหลักการแม้จะเป็นสิ่งที่น่าสนับสนุน แต่การปราบปรามอาชญากรรมนั้นเจ้า พนักงานทุกคนจะต้องทำโดยจิตสำนึกในหน้าที่โดยถูกต้องและมีคุณธรรมมิใช่กระทำเพราะเพื่อ เห็นแก่สินจ้างรางวัล กระบวนการตัดสินใจที่มุ่งหมายจะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดจะต้องเป็นการ ตัดสินใจด้วยความบริสุทธิ์ (Pure Discretion)

ผลกระทบของการให้สินบนนำจับต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

จากการที่ผู้เขียนได้วิเคราะห์มาแล้วพบว่าไม่ว่าจะเป็นระบบโครงสร้างหรือการ บริหารจัดการสินบนนำจับในส่วนของ การให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับหรือให้แก่ราษฎรผู้แจ้ง ความนำจับก็ตาม ในทางปฏิบัติแล้วยังไม่สามารถบรรลุตามนโยบายตามที่รัฐได้วางไว้ เพราะ ขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด ได้เข้าไปกล่าวต่อถึงการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา

จึงอาจกล่าวได้ว่าระเบียบว่าด้วยกระบวนการพิจารณาให้สินบนนำจับ นอกจากจะ ทำให้เจ้าพนักงานเข้าไปมีส่วนได้เสียในสินบนนำจับ แล้วยังทำให้เจ้าพนักงานเข้าไปมีส่วน ได้เสียในสินบนนำจับ แล้วยังทำให้บทบาทของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ พนักงานสอบสวน อัยการ หรือแม้กระทั่งศาล เข้าไปมีส่วนได้เสียในสินบนนำจับด้วยบทบาท ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในแง่ของกระบวนการพิจารณาทางอาญาของเจ้าพนักงานจึงมี การจ่ายสินบนนำจับต่อเมื่อพนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบปรับหรือศาลพิพากษาปรับแล้วโดย มีการรับรองผลคดีเป็น 2 ขั้นตอน คือถ้าคดียังไม่ถึงการพิจารณาในชั้นศาลให้พนักงานสอบสวน เป็นผู้รับรองผลคดีเพื่อไปประกอบการเบิกจ่ายสินบน แต่ถ้าคดีถึงชั้นศาลแล้วให้พนักงานอัยการ เป็นผู้รับรองผลคดีตามนัยดังกล่าวข้างต้น

นอกจากนี้ระเบียบว่าการให้สินบนนำจับยังทำให้บทบาทของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งได้แก่พนักงานสอบสวน อัยการ หรือแม้กระทั่งศาล เข้าไปมีส่วนได้เสียในสินบนนำจับด้วยบทบาทในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในแง่ของกระบวนการพิจารณาทางอาญาของเจ้าพนักงานจึงมีสินบนเข้าไปเจือปนในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งย่อมจะเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างมีต้องสงสัย

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นจึงมีข้อควรพิจารณาของสินบน กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนี้

ก. ผลกระทบในแง่ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในส่วนที่เกี่ยวกับพยาน หลักฐาน เพราะพยานไม่ว่าจะเป็นผู้แจ้งความนำจับ หรือเจ้าพนักงานผู้จับเองจะเข้าไปมีส่วนได้เสียในสินบนนำจับขาดความเป็นกลางมีการใช้ดุลพินิจในลักษณะไม่เป็นไปโดยสุจริต (Pure Discretion) มีสินบนนำจับเป็นแรงจูงใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่มีสินบนนำจับ จะทำให้มีการแสวงหาพยานหลักฐานในลักษณะที่เป็นผลร้ายหรือปรักปรำผู้ถูกกล่าวหาหรือ จำเลย โดยมองว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นเพียงวัตถุแห่งการชักฟอกมากกว่าเป็นประธานแห่งสิทธิ ในการเข้ามามีบทบาทในการร่วมกันค้นหาความจริงแท้ของเรื่อง ทั้งนี้เพื่อหวังเงินสินบนรางวัล ขัดต่อหลักทฤษฎีการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมสมัยใหม่ ซึ่งถือว่าทุกฝ่ายในกระบวนการยุติธรรมต้องมีหน้าที่ร่วมกันค้นหาความจริงแท้ของเรื่องโดยมีหลักการยกประโยชน์แห่งความ สงสัย หรือหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of innocence)

หลักการทางทฤษฎีดังกล่าวบัญญัติไว้ในกฎหมายแล้ว อาทิ ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 ดังต่อไปนี้

มาตรา 29 "ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ . . ."

มาตรา 31 "ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการสอบสวน หรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม"

มาตรา 63 "รัฐพึงจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพ จัดชั้นตอนที่จำเป็น และกำหนดขอบเขตการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ชัดเจน และพึงดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อป้องกันและปราบปรามการเลือกปฏิบัติหรือการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ"

จึงอาจกล่าวโดยสรุปว่า ในหลักการเจ้านักงานต้องใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาเสมือนตั้งเขาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะพิพากษาว่าเขามีความผิด การใช้ดุลพินิจต้องมีกระบวนการตรวจสอบการตรวจค้นกรองชัดเจนว่า เป็นไปด้วยความสุจริตไม่มีการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ได้มีบัญญัติไว้แล้วตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 ว่า "ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่างพิพากษา ลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น"

เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย

ข้อสังเกต ในทรรศนะของผู้เขียนเห็นว่ามาตรการสำคัญอยู่ที่ประเด็นว่า ทำอย่างไร มิให้เจ้านักงานเข้าไปมีส่วนได้เสียในสินบนนำจับต่อการปฏิบัติหน้าที่ ถ้าแยกแยะออกโดยหลักความไม่มีส่วนได้เสียแล้วกระบวนการใช้ดุลพินิจตัดสินใจจะอยู่ในลักษณะ Pure Discretion การปฏิบัติหน้าที่ เชื่อได้ว่า จะเห็นไปด้วยความสุจริตและเป็นธรรม

อนึ่ง หลักความไม่มีส่วนได้เสียนี้เป็นหลักความเป็นกลางซึ่งมีความสำคัญมาก จะเห็นได้จากมีบัญญัติไว้ใน ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 ดังนี้

มาตรา 167 "รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งหรือกระทำการใด ๆ ที่ห้ามไว้มิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดำรงหรือกระทำตามที่บัญญัติในมาตรา 114 มิได้ เว้นแต่ตำแหน่งที่ต้องดำรงตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และจะเป็นผู้จัดการ กรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทนหรือลูกจ้างของบุคคล ห้างหุ้นส่วน บริษัทหรือองค์การใด ๆ ที่ดำเนินธุรกิจเพื่อค้ากำไรมิได้ด้วย"

มาตรา 114 "สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้อง

1. ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ นอกจากตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการเมืองอื่น

2. ไม่รับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานนั้นหรือเป็นคู่สัญญากับรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

3. ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษ นอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ หรือเงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมีให้ใช้บังคับในกรณีที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับหรือดำรงตำแหน่ง กรรมการของรัฐสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรหรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในฐานะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดิน ในกรณีดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง . . ."

จากหลักการดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักความไม่มีส่วนได้เสียเพื่อกำหนดไว้เป็นกรอบเบื้องต้นก่อนเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองว่าไม่ให้มีส่วนได้เสียในอันที่จะเข้าไปมีอำนาจตัดสินใจบริหารบ้านเมือง หรือออกกฎหมาย โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนที่มีอยู่ก่อนเข้าสู่ตำแหน่งนั่นเอง

ข. การให้สินบนเฉพาะเจ้าหน้าที่บางกลุ่ม โดยส่งผลให้ได้ทั้งเงินและความดีความชอบจะทำให้เจ้าหน้าที่บางกลุ่ม ในกระบวนการยุติธรรมปล่อยปละละเลยเพราะเห็นว่าการทำแล้วไม่ได้สินบนจะวางมือจึงเป็นการเสียหายต่อกระบวนการยุติธรรมในส่วนอื่น ทั้งนี้เพราะเหตุว่าการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งมุ่งป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมนั้น ในหลักการจะต้องมองอย่างเป็นระบบในลักษณะมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลไกต่าง ๆ แบบลูกโซ่ การนำเอามาตรการเรื่องสินบนนำจับมาเร่งเพียงจุดเดียวจะเป็นการลด

เอาผลดีจากส่วนอื่นจะทำให้เกิดช่องว่างของระบบ จะอยู่ในสภาพเหมือนตาบสองคม เกิดผลร้ายต่อส่วนอื่นด้วยจึงต้องระมัดระวังให้มาก

ในอีกแง่มุมหนึ่งจะเห็นว่าในระบบ หรือในกระบวนการให้สินบนนำจับที่ได้วิเคราะหามาแล้ว ไข่ว่าจะเป็นระบบเอกเทศหากแต่เป็นระบบสัมพันธ์ กล่าวคือผู้จับไขจะมีอำนาจในการได้มาซึ่งสินบนนำจับด้วยตนเอง เพราะในทางปฏิบัติจะมีระเบียบขั้นตอนในการทำหลักฐานการรับรองผลคดีจากพนักงานสอบสวน ผู้บังคับบัญชา พนักงานอัยการ และศาลในการทำหลักฐานเพื่อขออนุมัติเบิกจ่ายเงินสินบน ซึ่งในลักษณะเช่นนี้ย่อมเป็นปัจจัยล่อแหลมในการต่อรอง หากมีการแก่งแย่งผลประโยชน์แล้ว จะทำให้สินบนนำจับไม่ตกได้แก่ผู้จับหรือตกได้แต่ไม่เต็มตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

การให้สินบนนำจับตามกฎหมายจราจรทางบก

หากจะกล่าวในแง่ของประวัติความเป็นมาแล้ว จะเห็นได้ว่ากฎหมายจราจรทางบกมิใช่กฎหมายใหม่ หากแต่ได้มีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบกและบังคับใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2477²³ และได้มีการแก้ไขเพื่อให้มีความสอดคล้องกับเหตุการณ์บ้านเมืองถึง 5 ครั้ง จนกระทั่งมีการยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 59 ลงวันที่ 26 มกราคม 2515 และประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 จนถึงปัจจุบันโดยมีหมายเหตุเจตนารมณ์ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติดังกล่าวไว้ท้ายพระราชบัญญัติ มีใจความสำคัญว่า:-

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้คือ เนื่องจากการคมนาคมและขนส่งทางบกได้เจริญก้าวหน้าขยายตัวไปทั่วประเทศและเชื่อมโยงไปยังประเทศใกล้เคียง และจำนวนยานพาหนะในท้องถนนและทางหลวงได้ทวีจำนวนขึ้นเป็นลำดับ ประกอบกับประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสัญญาว่าด้วยการจราจรทางถนนและพิธีสารว่าด้วยเครื่องหมายและสัญญาณตามถนน สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจราจร และจำนวนยานพาหนะที่เพิ่มขึ้น และเพื่อความปลอดภัยแก่ชีวิตร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน จึงจำต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น . . .

²³พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2477

บทบัญญัติอันเป็นที่มาของสินบนนำจับ คือมาตรา 146 บัญญัติว่า

เงินค่าปรับตามพระราชบัญญัตินี้ที่ได้รับในกรุงเทพมหานครหรือในจังหวัด หรือใน
ท้องถิ่นที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ให้แบ่งให้แก่กรุงเทพมหานครหรือเทศบาลในจังหวัดนั้น
เพื่อใช้ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจรรยาในอัตราร้อยละห้าสิบของจำนวนเงินค่าปรับ
หรือให้ตกเป็นของท้องถิ่นที่กระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด

ในทางปฏิบัติได้ เริ่มมีการให้สินบนนำจับแก่เจ้าพนักงานจรรยาเป็นครั้งแรกตาม
ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัล ในคดีจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย
เกี่ยวกับการจรรยาทางบก รถยนต์และรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2531 ซึ่งเริ่มมีผลบังคับ
ตั้งแต่วันที่ 22 ธันวาคม 2531²⁴ ต่อมามีการแก้ไขยกเลิกระเบียบดังกล่าวแล้วกำหนดหลัก
เกณฑ์ขึ้นมาใหม่ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลในคดีจับกุมผู้กระทำความ
ผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการจรรยาทางบก รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2537 ซึ่งระบุ
ในข้อ 2 ว่า "ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2537" โดยระบุเงื่อนไขการจ่าย
สินบนรางวัลแตกต่างไปจากระเบียบฯ ปี พ.ศ. 2531 โดยระบุไว้ในข้อ 12 ว่า "การจ่าย
เงินรางวัลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้จ่ายเงินรางวัลแก่ตำรวจผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่
ควบคุมการจรรยาในอัตราร้อยละ 95 ของเงินค่าปรับภายหลังจากที่ได้แบ่งจ่ายให้แก่หน่วย
งานตามมาตรา 146 แห่งพระราชบัญญัติจรรยาทางบก พ.ศ. 2522 แล้ว โดยแบ่งจ่ายให้
เท่ากันทุกคนไม่เกินเดือนละ 5,000 บาท ต่อคน

2. ในจังหวัดอื่นนอกเขตกรุงเทพมหานครให้จ่ายเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับ
ร้อยละ 70 ของเงินค่าปรับภายหลังจากที่ได้แบ่งให้แก่หน่วยงานตามมาตรา 146 แห่ง
พระราชบัญญัติจรรยาทางบก พ.ศ. 2522

ประเด็นที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงิน
รางวัลในคดีจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการจรรยาทางบก รถยนต์และรถจักรยานยนต์
พ.ศ. 2531 คือ การจ่ายเงินรางวัลแก่เจ้าพนักงานจรรยาในเขตกรุงเทพมหานคร และ

²⁴ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลในคดีจับกุมผู้กระทำความผิด
ตามกฎหมายเกี่ยวกับการจรรยาทางบก รถยนต์และรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2531 ข้อ 2

ปริมาณ โดยเปลี่ยนจากการจ่ายจากเปอร์เซ็นต์ของค่าปรับมาเป็นการจ่ายแก่เจ้าพนักงาน
จรรยาทุกคนเท่ากันคนละ 5,000 บาท ต่อเดือน

ส่วนเจ้าพนักงานจรรยาในจังหวัดอื่นนอกเขตกรุงเทพมหานครให้จ่ายคิดจากสัดส่วน
เป็นเปอร์เซ็นต์จากค่าปรับเหมือนเดิม

สำหรับเหตุผลในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขระเบียบดังกล่าวได้ระบุไว้ในอารัมภบท
ของระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลในคดีจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย
เกี่ยวกับการจราจรทางบก รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2537 ว่า "โดยที่เห็นเป็น
การสมควรปรับปรุงแก้ไขระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลในคดีจับกุมผู้
กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก รถยนต์และรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2531
เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจราจรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น . . ."

เหตุผลซึ่งระบุว่า "สมควรปรับปรุง . . . เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการ
เกี่ยวกับการจราจรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น . . ." นั้นดูเหมือนจะเป็นเหตุผลที่รวบรัดสั้นจนเกิน
ไป แต่แท้จริงแล้วก่อนจะมีการแก้ไขระเบียบดังกล่าวออกมาประกาศบังคับใช้ได้ ปรากฏ
หลักการและเหตุผลเบื้องต้นซึ่งได้ผ่านการอภิปรายถกเถียงกัน ในที่ประชุมของคณะกรรมการ
จัดระบบการจราจรทางบก (คจร.) หลายครั้งก่อนเสนอเป็นหลักการและเหตุผลเข้าสู่การ
พิจารณาของคณะรัฐมนตรี จนกระทั่งมีมติเห็นชอบให้กระทรวงการคลังออกระเบียบดังกล่าว
ออกมาบังคับใช้

เหตุผลที่คณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบกมีมติเห็นชอบตามที่กรมตำรวจ
และกระทรวงมหาดไทยเสนอ โดยในรายละเอียดของเหตุผลนั้นกรมตำรวจได้มีบันทึกเสนอ
เหตุผลไปยังคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก (คจร.) ผ่าน หนพช รอนายก
รัฐมนตรี (นายบุญชู โรจนเสถียร) ในฐานะประธานคณะกรรมการจัดระบบการจราจร
ทางบก ไว้อย่างน่าฟังมีใจความสำคัญว่า²⁵

²⁵ หนังสือกรมตำรวจถึงรองนายกรัฐมนตรี ที่ มท 0522.2/12193 ลงวันที่ 30
สิงหาคม 2536 เรื่อง การกำหนดเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีพิเศษของข้าราชการ
ตำรวจจราจร

. . . กรมตำรวจได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านจราจรเป็นตำแหน่งที่ปฏิบัติงานอย่างเหนื่อยยาก ตรากตรำ งานที่ต้องปฏิบัติส่วนใหญ่ต้องอยู่บนท้องถนน ซึ่งต้องเสี่ยงอันตรายต่อร่างกายและชีวิตจากอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา นอกจากนั้นการปฏิบัติงานในสภาพปกติของเจ้าหน้าที่จราจรบนท้องถนนยังต้องเผชิญกับความร้อนของอากาศและฝุ่นควันพิษ ซึ่งเป็นผลร้ายต่อสุขภาพอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานเหล่านี้น่าจะได้รับความกรุณา กำหนดเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งให้ด้วย และการที่พิจารณาว่าข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการจราจรได้รับเงินรางวัลจากการจับกุมผู้กระทำความผิดอยู่แล้ว ไม่สมควรจะได้รับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งอีก ก็น่าจะไม่ใช่ธรรมแก่ผู้ปฏิบัติงานด้านจราจรทั้งหมด ทั้งนี้เพราะ

- เงินรางวัลการจับกุมนี้มุ่งเน้นจะให้เงินรางวัลกับผู้จับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งจะได้แก่ สายตรวจจราจร และเจ้าหน้าที่จราจรที่ได้รับมอบหมายให้ออกตรวจจับกุมผู้กระทำความผิดจราจรเท่านั้น แต่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในงานจราจร ซึ่งมีหน้าที่หลักเกี่ยวกับการบริการหรืออำนวยความสะดวกจราจร อาทิเช่น เจ้าหน้าที่ให้สัญญาณไฟจราจรตามสี่แยก หรือจุดที่เป็นปัญหาการจราจร ซึ่งเป็นกำลังส่วนใหญ่ของเจ้าหน้าที่จราจร จะไม่ได้รับเงินจากรางวัลการจับในส่วนนี้

- การที่จะสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่จราจรทั้งหมดได้เงินเพิ่มจากรางวัลการจับกุม อาจส่งผลให้เกิดความเดือดร้อนกับสังคมโดยรวมได้ เพราะในบางเวลาสังคมอาจมีนโยบายที่จะแก้ไขตัดเตือนผู้กระทำความผิดด้านจราจรโดยไม่มี การจับกุมและปรับผู้กระทำความผิด ซึ่งกรณีเช่นนี้ อาจไม่ได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่จราจรได้

จากข้อพิจารณาต่าง ๆ ที่ได้กล่าวข้างต้นนี้ กรมตำรวจใคร่ขอความกรุณาจาก ฯพณฯ ได้ทบทวนพิจารณาเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของข้าราชการตำรวจจราจรด้วย เพื่อเป็นการตอบแทนการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตรากตรำและเสี่ยงภัยต่อชีวิต ร่างกายและสุขภาพของเจ้าหน้าที่จราจรและเพื่อเป็นขวัญกำลังใจ ตลอดจนสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในหมู่ข้าราชการตำรวจในส่วนปฏิบัติการ . . .

นอกจากนี้ ผลสำรวจโศส้าง บุนนาค ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ (ฝ่ายจรรยา) ในฐานะผู้แทนกรมตำรวจ ยังได้ชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องจ่ายเงินเพิ่มสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ท่อคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก (คจร.) ในการประชุมเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2536 ว่า

. . . เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งทำหน้าที่จัดหรืออำนวยความสะดวกจราจร เช่น เจ้าหน้าที่ควบคุมสัญญาณไฟจราจรสี่แยก หรือจุดที่เป็นปัญหาจราจร จะเน้นแต่การอำนวยความสะดวก และจัดจราจรมิใช่การจับกุม ซึ่งจะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเหนื่อยยากตรากตรำทั้งร่างกายและจิตใจ แต่ถ้าหากเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดังกล่าว เน้นการจับกุมยิ่งกว่า "การจัด" เพื่อให้ได้รับเงินรางวัล เช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจและเจ้าหน้าที่ที่ให้ออกตรวจจับกุม ก็จะทำให้ปัญหาการจราจรทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การจ่ายเงินเพิ่มสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรจึงเป็นทางออกที่เหมาะสม และเป็นประโยชน์กับนโยบายของรัฐในทางปฏิบัติ . . .

เมื่อพิจารณาเหตุผลดังกล่าวประกอบกับหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ตลอดจนแนวคิดทางทฤษฎีว่าด้วยการให้สินบนนำจับซึ่งได้กล่าวมาในตอนต้นแล้ว พอจะอนุมานแนวคิดของการให้สินบนนำจับในกฎหมายจราจรทางบกได้ว่า การให้สินบนตามกฎหมายจราจรทางบกมีแนวคิดเพื่อใช้สินบนนำจับเป็นเครื่องมือเร่งรัดเจ้าพนักงานจราจรให้บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดจริงจังและทั่วถึงในลักษณะเฝ้าตรวจ และกวดขันอยู่ตลอดเวลา เพื่อลดการจราจรให้เป็นระเบียบเรียบร้อยอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลในคดีจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2537 ก็พยายามแก้ปัญหาในเรื่องเจ้าพนักงานเข้ามีส่วนได้เสียในสินบนและอาจถูกข้อหาจากประชาชนว่า มุ่งเน้นการจับกุมเพราะหวังเงินสินบนจากค่าปรับอันได้จากการเปรียบเทียบของเจ้าหน้าที่หรือจากค่าปรับของศาล โดยการให้ในรูปของเงินเพิ่มพิเศษจำนวนคนละ 5,000 บาทต่อเดือนดังกล่าวมาแล้ว

แต่ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่า ในระเบียบว่าด้วยการให้รางวัลฉบับดังกล่าวมิได้แยกคุณ
พินิจในการจับกุมและส่วนได้เสียในสินบนนำจับออกจากกันอย่างเด็ดขาด กล่าวคือ ประการ
แรกการให้เงินเพิ่มดังกล่าวเฉพาะเจ้าพนักงานจราจรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
เท่านั้น ส่วนเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรนอกเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ยังคงมีส่วนได้เสีย
ในค่าปรับอันสืบเนื่องจากการประมาณการจับกุมอยู่เช่นเดิม ในขณะที่เดียวกันในประการต่อมาใน
ส่วนของเงินซึ่งจะนำมาจ่ายเป็นค่าตอบแทนเป็นเงินเพิ่มแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรในเขต
กรุงเทพมหานครและปริมณฑลนั้นยังคงเกี่ยวพันกับเงินค่าปรับจากการจับกุมและดำเนินคดีใน
ทางอ้อม กล่าวคือ ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลในคดีจับกุมผู้
กระทำผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2537
ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

ข้อ 7 เงินค่าปรับที่กรมตำรวจได้รับในกรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม
ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามข้อ 6 (1) (2) และ (3) เมื่อได้แบ่งให้แก่
หน่วยงานตามมาตรา 146 แห่งพระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522
แล้ว ให้หักไว้จ่ายเป็นเงินรางวัลได้ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดไว้ใน
ระเบียบนี้ เมื่อสิ้นปีงบประมาณหากมีเงินเหลือจ่ายให้นำส่งคลังเป็นรายได้
แผ่นดิน . . .

ข้อ 9 ในกรณีที่กรมตำรวจได้รับเงินอุดหนุนจากกรุงเทพมหานครเพื่อ
จ่ายเป็นเงินรางวัลแก่ตำรวจผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ควบคุมการจราจร ให้กรมตำรวจ
นำฝากคลังโดยแยกเป็นอีกบัญชีหนึ่งเรียกว่า "บัญชีเงินอุดหนุนเพื่อจ่ายเป็นเงิน
รางวัลเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร" เพื่อสมทบจ่ายเงินรางวัลเจ้าหน้าที่ในกรณีที่
เจ้าหน้าที่ได้รับเงินรางวัลเจ้าหน้าที่ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ได้รับเงินรางวัลตอบแทน
ต่ำกว่าอัตราเดือน 5,000 บาทต่อคน ตามข้อ 12 (1)

เมื่อสิ้นปีงบประมาณ หากมีเงินอุดหนุนเหลือจ่าย ให้เก็บไว้สมทบจ่าย
เงินรางวัลในปีถัดไป . . .

ข้อ 14 กรณีกรมตำรวจจ่ายเงินรางวัลให้แก่ตำรวจผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่
ควบคุมการจราจรจากบัญชีตามข้อ 7 วรรคสอง แล้วต่ำกว่าอัตราในข้อ 12 (1)
ให้กรมตำรวจเบิกเงินจากบัญชีตามข้อ 9 จ่ายเป็นเงินรางวัลสมทบเฉพาะส่วนที่
ขาดได้ซึ่งเมื่อรวมกันแล้วต้องไม่เกินอัตราเดือนละ 5,000 บาท ต่อคน

จากบทบัญญัติของระเบียบดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กระทรวงการคลังมิได้มีการกำหนดงบประมาณไว้ล่วงหน้าเพื่อจ่ายเป็นเงินเพิ่มแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร แต่ให้จ่ายจากเงินค่าปรับได้จากการปรับผู้กระทำความผิดกฎหมายจราจรทางบก หลังจากหักแบ่งแก่กรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 146 แล้ว และหากเงินค่าปรับไม่พอจ่ายก็ให้กรมตำรวจรับเงินอุดหนุนจากกรุงเทพมหานครสมทบจ่ายให้เพียงพอดนล 5,000 บาท ต่อเดือน เช่นนี้ก็หมายความว่า การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรจะได้รับเป็นเงินเพิ่มเพียงพอหรือไม่ก็ยังคงขึ้นอยู่กับเงินค่าปรับสืบเนื่องจากปริมาณการจับกุมเช่นเดิม แม้จะมีได้คิดจากเปอร์เซ็นต์ของเงินค่าปรับโดยตรง แต่ก็เป็นการเข้าไปมีส่วนได้เสียโดยอ้อม ซึ่งในทรรศนะของผู้เขียนยังคงเห็นว่าสินบนนำจับเป็นปัจจัยหรือตัวแปรที่อาจทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมเพื่อเงินรางวัลยิ่งกว่าการจัดการอำนวยความสะดวกอยู่เช่นเดิม โดยเฉพาะหากเงินค่าปรับได้ไม่เพียงพอต้องขอเงินอุดหนุนซึ่งจะสนับสนุนหรือไม่ก็ได้ เช่นนี้การที่จะเพียงพอหรือไม่ก็อาจเป็นปัจจัยให้เจ้าหน้าที่จราจรต้องวิตกกังวล อันเป็นเหตุให้เร่งการจับกุมมากขึ้นเพื่อทำให้เงินพอจ่าย ในขณะที่เดียวกันถ้ามองในมุมกลับ หากเจ้าหน้าที่เห็นว่าถึงอย่างไรตนไม่อาจคาดหวังว่าจะได้เงินรางวัลจากการจับกุมแล้วเพราะได้เท่ากันเพียง 5,000 บาท ซึ่งน้อยกว่าเดิม ก็จะมีการจับปรับศาลเตี้ยข้างถนนนอกกรอบซึ่งจะทำให้ราษฎรเดือดร้อนมากยิ่งขึ้น

โครงสร้างและการบริหารการจัดการสินบนนำจับตามกฎหมายจราจรทางบก

โครงสร้างของการให้สินบนตามกฎหมายจราจรทางบกนั้นจะมีกรมตำรวจเป็นผู้บริหาร โดยการกำหนดระเบียบกรมตำรวจขึ้นสอดคล้องกับระเบียบของกระทรวงการคลัง ซึ่งจะกำหนดเงื่อนไขและขอบเขตการจ่ายเงินสินบนและเป็นผู้จัดสรรงบประมาณเข้าสู่ระบบการให้สินบน โดยระบุให้อธิบดีกรมตำรวจเป็นผู้มีอำนาจในการอนุมัติจ่ายเงินสินบนโดยมีผู้

²⁶ ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลในคดีจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2537 และระเบียบกรมตำรวจว่าด้วย หลักเกณฑ์แบบและวิธีการปฏิบัติในการขอรับเงินรางวัลในคดีจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการจราจร รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2538

รับรองผลดีผ่านขั้นตอนต่าง ๆ²⁷

ส่วนการบริการ การจัดการ จะเริ่มแต่เมื่อเจ้าพนักงานผู้จับได้ทำการจับกุมผู้กระทำผิดส่งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีเปรียบเทียบปรับโดยมีรายงานการจับกุมเป็นหลักฐาน และเมื่อพนักงานสอบสวนหรือศาลเปรียบเทียบปรับแล้ว ผู้จับจะยื่นคำขอรับเงินสินบนนำจับโดยมีพนักงานสอบสวนตลอดจนผู้บังคับบัญชารับรอง และถ้าในกรณีคดีถึงที่สุดในชั้นศาลก็จะมีพนักงานอัยการร้องขอในท้ายคำฟ้องให้ศาลจ่ายเงินสินบน และเมื่อศาลสั่งแล้วผู้ขอรับสินบน จึงรวบรวมหลักฐานเสนออธิบดีกรมตำรวจเพื่ออนุมัติจ่ายเงินรางวัลได้ต่อไป²⁸

ในทางปฏิบัติมีหน่วยงานของกรมตำรวจที่ได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามกฎหมายจราจรทางบกและมีส่วนในการจัดการสินบนนำจับแบ่งได้เป็นสองส่วนที่สำคัญ 2 ส่วน

- ก. เจ้าหน้าที่ในเขตกรุงเทพมหานคร
- ข. เจ้าหน้าที่ในจังหวัดอื่นนอกเขตกรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้เพราะเหตุว่าในการจ่ายรางวัลหรือสินบนนำจับตามกฎหมายจราจรทางบกมีบัญญัติไว้ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลในคดีจับกุมผู้กระทำผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2537 ดังนี้

ข้อ 10 เงินรางวัลตามระเบียบนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ในเขตกรุงเทพมหานครให้จ่ายเฉพาะเป็นเงินรางวัล

แก่ตำรวจซึ่งปฏิบัติหน้าที่ควบคุมการจราจร

2. ในจังหวัดอื่นนอกเขตกรุงเทพมหานคร ให้จ่ายเงินรางวัล

แก่เจ้าหน้าที่ผู้จับ

ข้อ 11 เงินรางวัลเจ้าหน้าที่ผู้จับคือ เงินรางวัลที่จ่ายให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ทำการจับกุมผู้กระทำผิด ในกรณีการกระทำผิดได้เกิดขึ้นในเขตเทศบาลจังหวัดอื่นนอกเขตกรุงเทพมหานคร

²⁷ เรื่องเดียวกัน

โดยมีระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยหลักเกณฑ์ แบบ หรือวิธีปฏิบัติในการขอรับเงินรางวัลในคดีจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2537 ขยายความคำว่า "เจ้าหน้าที่ในเขตกรุงเทพมหานคร" "เจ้าหน้าที่ในจังหวัดอื่น นอกเขตกรุงเทพมหานคร" "ตำรวจผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ควบคุมการจราจร" "การจับกุม" ไว้ดังนี้

เจ้าหน้าที่ในเขตกรุงเทพมหานคร หมายความว่า ตำรวจผู้ที่มียศไม่เกินพันตำรวจโท (เว้นแต่ผู้ที่ทำหน้าที่หัวหน้าหน่วยงาน) และได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาที่เป็นหัวหน้าหน่วยงานระดับตั้งแต่สถานีตำรวจหรือแผนกหรือเทียบเท่าขึ้นไป ให้ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมการจราจร

เจ้าหน้าที่ในจังหวัดอื่นนอกเขตกรุงเทพมหานคร หมายความว่า เจ้าหน้าที่ผู้จับตำรวจผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ควบคุมการจราจร หมายความว่า

1. ตำรวจจราจรตามเลขที่ตำแหน่งในสายงานจราจร ระดับตั้งแต่รองผู้กำกับการ (งานจราจร) ลงไป สำหรับสถานีตำรวจนครบาลที่มีผู้กำกับการเป็นหัวหน้าสถานี
2. ตำรวจจราจรตามเลขที่ตำแหน่งในสายงานจราจร ระดับตั้งแต่สารวัตรจราจรลงไป สำหรับสถานีตำรวจนครบาลที่มีรองผู้กำกับการเป็นหัวหน้าสถานี
3. ตำรวจจราจรตามเลขที่ตำแหน่งในสายงานจราจร ของกองกำกับการ 1 กองกำกับการ 2 และกองกำกับการ 5 (เฉพาะงานที่ 1 งานที่ 2 และงานที่ 3) กองบังคับการตำรวจจราจรระดับตั้งแต่รองผู้กำกับการลงไป
4. ตำรวจจราจรตามเลขที่ตำแหน่งในสายงานจราจร ของแผนก 2 กองกำกับการ 1 กองบังคับการตำรวจน้ำ และแผนก 1 กองกำกับการ 1 กองบังคับการตำรวจรถไฟ ระดับตั้งแต่สารวัตรจราจรลงไป
5. ผู้ช่วยพนักงานสอบสวนที่ทำหน้าที่เปรียบเทียบปรับ คดีจราจร (เสมือนเปรียบเทียบปรับคดีจราจร)
6. เจ้าหน้าที่ศูนย์ควบคุมจราจรที่ทำหน้าที่ควบคุม และจัดการจราจรระดับสารวัตรลงไป

การจับกุม ให้หมายความรวมถึงการเรียกหรือสั่งให้ผู้กระทำผิดไปรายงานตัวด้วย
 เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจับกุมการกระทำผิด ตามกฎหมายจราจรทางบกในจังหวัดอื่น
 นอกเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะมีสิทธิได้รับลบบันทึกเกิดจากการจับกุมในเขตเทศบาล ได้แก่
 เจ้าพนักงานจราจร ตามความหมายแห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา
 4 (37) ซึ่งบัญญัติว่า

เจ้าพนักงานจราจร หมายความว่า ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ซึ่งรัฐมนตรี
 แต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานจราจร

ในส่วนนี้ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง แต่งตั้งเจ้าพนักงานจราจรตาม
 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ลงวันที่ 25 กันยายน 2533 ดังนี้

ข้อ 2 แต่งตั้งบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้เป็นเจ้าพนักงานจราจรทั่ว
 ราชอาณาจักร

1. อธิบดีกรมตำรวจเป็นเจ้าพนักงานจราจรทั่วราชอาณาจักร
2. ....
3. ผู้บัญชาการตำรวจภูธร เป็นเจ้าพนักงานจราจรในเขตอำนาจการรับผิดชอบ
 และเขตพื้นที่การปกครองของกองบัญชาการตำรวจภูธร
4. ผู้บังคับการตำรวจภูธร เป็นเจ้าพนักงานจราจรในเขตอำนาจรับผิดชอบ
 และเขตพื้นที่การปกครองของกองบังคับการตำรวจภูธรเขต
5. ผู้บังคับการตำรวจทางหลวง เป็นเจ้าพนักงานจราจรในเขตทางหลวง
 ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบทั่วราชอาณาจักร
6. ผู้กำกับการในกองตำรวจทางหลวง และสารวัตรในกองตำรวจทางหลวง
 เป็นเจ้าพนักงานจราจรเฉพาะเขตทางหลวงที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ
7. รองผู้บังคับการ (ทำหน้าที่หัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด) ตำรวจภูธรจังหวัด
 หรือผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด เป็นเจ้าพนักงานจราจรในเขตจังหวัดที่ปกครอง แล้ว
 แต่กรณี

* จากบทบัญญัติดังกล่าวผู้จับจึงหมายถึงผู้เขียนใบสั่งด้วย

8. ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดเขต เป็นเจ้าพนักงานจราจรในเขตอำนาจการรับผิดชอบและเขตพื้นที่การปกครอง ภายในเขตพื้นที่ของอำเภอต่าง ๆ ตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย

9. ....

10. ....

ทั้งนี้ให้หมายความรวมถึงข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ซึ่งเป็นผู้รักษาราชการแทน ผู้รักษาการในตำแหน่ง หรือผู้ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติราชการแทนในตำแหน่งดังกล่าวแล้วทุกตำแหน่งด้วย . . .

จากบทบัญญัติของกฎหมายและระเบียบข้างต้นที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดจึงอาจกล่าวได้โดยสรุปว่า เจ้าพนักงานจราจรผู้มีสิทธิในการรับสินบนนำจับในคดีจราจร จะประกอบไปด้วย

ก. เจ้าพนักงานในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจในกองบังคับการตำรวจจราจรกลาง กองบังคับการตำรวจน้ำบางส่วน และเจ้าหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจรถไฟบางส่วน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำสถานีตำรวจนครบาลต่าง ๆ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากกรมตำรวจให้ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานด้านจราจร

ข. เจ้าพนักงานจราจรในจังหวัดอื่นนอกเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำสถานีตำรวจภูธรตามจังหวัดต่าง ๆ และเจ้าหน้าที่ตำรวจทางหลวงซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นเจ้าพนักงานจราจรตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ให้ปฏิบัติหน้าที่ด้านจราจรในเขตเทศบาลซึ่งตั้งอยู่ในเขตรับผิดชอบ

ศูนย์วิทยุโทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ยังปรากฏตามกฎสำนักนายกรัฐมนตรี ฉบับที่ 46 พ.ศ. 2496 ยังตั้งให้เจ้าหน้าที่กรมทางหลวงเป็นเจ้าพนักงานจราจร ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายพลเรือน 2478 อีกด้วย ดังนั้นเจ้าหน้าที่กรมทางหลวงจึงมีอำนาจตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ในเขตทางหลวงที่รับผิดชอบอีกส่วนหนึ่งด้วย เช่นเดียวกับของตำรวจ

ดังนั้นกระบวนการจัดการในเรื่องของสินบนนำจับในคดีจราจร จึงต้องแบ่งออกเป็นการจัดการในส่วนของผู้พนักงานจราจรในเขตกรุงเทพมหานครและในจังหวัดอื่นนอกเขตกรุงเทพมหานครด้วย กล่าวคือในส่วนของการจ่ายเงินสินบนรางวัลคดีจราจรทางบก ซึ่งรายละเอียดปรากฏตามระเบียบกระทรวงการคลังการจ่ายเงินสินบนรางวัลคดีจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2537 ดังนี้

ข้อ 12 การจ่ายเงินรางวัลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ในเขตกรุงเทพมหานครให้จ่ายเงินรางวัลแก่ตำรวจผู้ซึ่งปฏิบัติที่ควบคุมการจราจรในอัตราร้อยละ 95 ของเงินค่าปรับภายหลังจากที่ได้แบ่งจ่ายให้แก่หน่วยงานตามมาตรา 146 แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แล้ว โดยแบ่งจ่ายให้เท่ากันทุกคนไม่เกินเดือนละ 5,000 บาทต่อคน
2. ในจังหวัดอื่นนอกเขตกรุงเทพมหานคร ให้จ่ายเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับ ร้อยละ 70 ของเงินค่าปรับภายหลังจากที่ได้แบ่งให้แก่หน่วยงานตาม มาตรา 146 แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

ข้อ 13 การจ่ายเงินรางวัลตามข้อ 12 ให้จ่ายเฉพาะกรณีการกระทำ ความผิดได้เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานครหรือเขตเทศบาล และให้จ่ายเงินรางวัลจากเงินที่ได้รับตามข้อ 7

ข้อ 15 การจ่ายเงินรางวัลสำหรับจังหวัดอื่นนอกจากเขตกรุงเทพมหานคร ให้จ่ายได้ในกรณีคดีถึงที่สุดแล้ว และต้องมีการรับรองผลคดี ดังนี้

1. พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่แล้วแต่กรณี เป็นผู้รับรองผลคดีในกรณีที่ เป็นค่าปรับเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่
2. พนักงานอัยการ เป็นผู้รับรองผลคดีในกรณีที่ เป็นคำพิพากษาของศาลให้ลงโทษปรับจำเลย

ข้อ 17 ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจสั่งจ่ายเงินรางวัลตามหลักเกณฑ์และอัตราที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้

ข้อ 19 ในกรณีการกระทำผิดได้เกิดขึ้นในจังหวัดอื่นนอกเขตกรุงเทพมหานคร ให้เจ้าหน้าที่ผู้จับมีสิทธิยื่นคำขอรับเงินรางวัลต่ออธิบดี หรือผู้ที่อธิบดีมอบหมายภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่เปรียบเทียบปรับ หรือเมื่อศาลพิจารณาคำปรับ โดยคดีถึงที่สุดแล้วแต่กรณี หากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้วสิทธิในการขอรับเงินรางวัลย่อมระงับผู้มีสิทธิ จะฟ้องร้องทวงถามมิได้ และให้เงินนี้ตกเป็นรายได้แผ่นดิน

จากบทบัญญัติของกฎหมายและระเบียบดังกล่าว สรุปหลักการจัดการสินบนนำจับ ในคดีจราจรได้ว่า

ก. ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้จ่ายสินบนนำจับแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ควบคุมการจราจรจากร้อยละ 95 ของเงินค่าปรับหลังจากแบ่งให้แก่กรุงเทพมหานคร แล้ว โดยแบ่งจ่ายทุกคนเดือนละ 5,000 บาท

ข. ในเขตอื่นนอกเขตกรุงเทพมหานคร ให้จ่ายสินบนนำจับแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมในเขตเทศบาลท้องที่รับผิดชอบจากร้อยละ 70 ของเงินค่าปรับที่แบ่งจ่ายแก่เทศบาล ดังกล่าวแล้ว โดยยื่นคำร้องต่อผู้ที่อธิบดีมอบหมาย โดยต้องมีการรับรองผลคดีจากพนักงานสอบสวนกรณีเปรียบเทียบปรับโดยเจ้าพนักงานเปรียบเทียบปรับ หรือจากพนักงานอัยการกรณี ศาลพิจารณาคำปรับ

สำหรับหลักเกณฑ์ แบบหรือวิธีการขอรับเงินสินบนนำจับเป็นไปตาม "ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยหลักเกณฑ์ แบบ หรือวิธีปฏิบัติในการขอรับเงินรางวัลในคดีจับกุมผู้กระทำความผิด ตามกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2537" ดังนี้

ข้อ 7 การจ่ายเงินรางวัลในจังหวัดอื่นนอกเขตกรุงเทพมหานคร ให้จ่ายเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับ เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว โดยดำเนินการดังนี้

1. กรณีขอรับเงินรางวัลจากค่าปรับตามค่าเปรียบเทียบปรับของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ผู้มีสิทธิยื่นคำขอรับเงินรางวัลตามแบบคำขอรับเงินรางวัลท้ายระเบียบนี้ (ผนวก ข.) ต่อหน่วยงานต้นสังกัดภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่เปรียบเทียบปรับ คำขอรับเงินรางวัลจะต้องมีพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่แล้วแต่กรณี เป็นผู้รับรองผลคดี

2. เมื่อเจ้าหน้าที่หน่วยงานต้นสังกัดได้รับคำขอรับเงินรางวัลตาม (1) แล้ว ให้ตรวจสอบคำขอดังกล่าวกับสำนวนความหรือหลักฐานแสดงการรับเงินค่าปรับจากผู้กระทำความผิดเมื่อเห็นว่าผู้ขอรับเงินรางวัลมีสิทธิได้รับเงินรางวัลโดยถูกต้องก็ให้นำเสนอผู้

มีอำนาจอนุมัติเพื่อพิจารณาอนุมัติให้จ่ายเงินรางวัลแก่ผู้ยื่นคำขอต่อไป

3. ให้หน่วยงานต้นสังกัดของผู้มีสิทธิรับเงินรางวัลจัดทำใบเบิกเงินเพื่อจ่ายในราชการเงินนอกงบประมาณ (แบบ 350) ขึ้นสำหรับเบิกเงินรางวัลเจ้าหน้าที่ผู้จับ พร้อมทั้งบัญชีหน้างบใบสำคัญและหลักฐานการอนุมัติให้จ่ายเงินรางวัล (ผนวก ข.) ยื่นต่อหน่วยงานต้นสังกัดซึ่งเป็นหน่วยงานที่เบิกเงินจากสำนักงานคลังจังหวัด

4. ให้ส่วนราชการผู้เบิกเงินจากสำนักงานคลังจังหวัดวางฎีกาขอเบิกเงินจากสำนักงานคลังจังหวัดเพื่อจ่ายตามใบเบิกเงินเพื่อจ่ายในราชการ

5. หน่วยงานต้นสังกัดของผู้มีสิทธิรับเงินรางวัลจะต้องจ่ายเงินที่รับไปจากส่วนราชการผู้เบิกให้แก่ผู้มีสิทธิรับเงินรางวัล ให้เสร็จสิ้นโดยเร็วภายในวันเดียวกับวันที่จ่ายเงินเดือนของข้าราชการ เมื่อเสร็จสิ้นแล้วให้ส่งหลักฐานการจ่ายพร้อมทั้งเงินเหลือจ่าย (ถ้ามี) ให้ส่วนราชการผู้เบิกภายใน 15 วัน นับแต่วันที่รับเงินจากส่วนราชการผู้เบิกไป หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วยังไม่ได้ส่งหลักฐานการจ่ายและหรือเงินเหลือจ่าย (ถ้ามี) ให้ส่วนราชการผู้เบิกจ่ายเงินที่หน่วยงานต้นสังกัดของผู้มีสิทธิรับเงินรางวัลขอเบิกในครั้งต่อไปจนกว่าจะส่งหลักฐานการจ่ายและหรือเงินเหลือจ่าย (ถ้ามี) ให้เสร็จเรียบร้อย

6. กรณีขอรับเงินรางวัลจากค่าปรับตามคำพิพากษาของศาล ให้ผู้มีสิทธิยื่นคำขอรับเงินรางวัลต่อศาลชั้นต้นที่พิจารณาคดีความผิดซึ่งตนมีสิทธิได้รับเงินรางวัลภายในหกสิบวันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด และคำขอรับเงินรางวัลจะต้องมีพนักงานอัยการเป็นผู้รับรองผลคดี ทั้งนี้ ให้ปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงยุติธรรม

7. ผู้มีสิทธิไม่ยื่นขอรับเงินรางวัล ตาม (1) หรือ (6) สิทธิในการขอรับเงินรางวัลย่อมระงับ ผู้มีสิทธิจะฟ้องร้องทวงถามมิได้ และให้เงินนี้ตกเป็นรายได้แผ่นดิน

จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า ในเขตกรุงเทพมหานครให้หน่วยงานต้นสังกัดคือ กองบัญชาการตำรวจนครบาล รวบรวมยอดเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมการจราจรขอเบิกไปยังกองการเงินกรมตำรวจ เพื่อวางฎีกาเบิกกระทรวงการคลังเพื่อจ่ายคนละ 5,000 บาท

ส่วนนอกเขตกรุงเทพมหานคร ให้หน่วยงานต้นสังกัดรวบรวมหลักฐานขอเบิกจ่ายคลังจังหวัดเพื่อจ่ายต่อไป ทั้งนี้โดยในส่วนของหลักฐานนั้นอาจแบ่งเป็น 2 กรณีกล่าวคือ กรณีแรกถ้าคดีถึงที่สุดเพราะการเปรียบเทียบปรับของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่อื่น ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบก็ให้เจ้าหน้าที่ดังกล่าวเป็นผู้รับรองผลคดี

ปัญหาการให้สินบนนำจับตามกฎหมายจราจรทางบก

ก. ระบบ ระบบการให้สินบนนำจับตามกฎหมายจราจรทางบก เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ในกฎหมายอื่น กล่าวคือระบบการบริหารการจัดการสืบและล้วงลึกเข้าไปถึงการสอบสวนดำเนินคดีในชั้นศาลย่อมส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของพยานหลักฐาน เพราะมีสินบนเป็นเครื่องจูงใจพยานหลักฐานขาดความเชื่อถือ เพราะเจ้าหน้าที่มีส่วนได้เสีย ย่อมเป็นปัจจัยล่อแหลมต่อการเลือกปฏิบัติ บิดเบือนอำนาจเพราะการจับกุมเองเป็นพยานเอง ย่อมเป็นอย่างไรไม่ต้องสงสัย และการที่กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานได้รับสินบนนำจับโดยคิดจากค่าปรับจากการจับกุมย่อมทำให้สินบนนำจับเป็นปัจจัยล่อแหลมต่อการปรับปร่าและจับกุมมากกว่าจะเป็นการจัดการตามหน้าที่อีกด้วย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการให้สินบนนำจับตามกฎหมายจราจรทางบกก็เป็นเช่นเดียวกับการให้สินบนตามกฎหมายอื่น กล่าวคือ กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการให้สินบนนำจับตกอยู่ในดุลพินิจของเจ้าพนักงานฝ่ายเดียวในขณะเดียวกันระบบการให้สินบนนำจับยังก้าวล่วงไปในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน ฟ้องร้อง เนื่องจากมีการรับรองผลคดีจากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการในทำนองเดียวกับการให้สินบนนำจับในกฎหมายอื่นจนกระทั่งมีเหตุผลกระทบแก่กระบวนการดำเนินคดีอาญานั้น ซึ่งมีตัวอย่างคดีให้เห็นการบิดเบือนการใช้ดุลพินิจ อาทิ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1200/2529 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า

คดีมีปัญหาคือกฎหมายตามฎีกาใจทักว่า การกระทำตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 (4) และ (8) กักับการกระทำตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291, 300, 390 เป็นความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทหรือเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน นิเคราะห์แล้วเห็นว่ากรณีที่จำเลยขับรถโดยอาการนำหวาดเสียว อันอาจเกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน และขับรถโดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยหรือความเดือดร้อนของผู้อื่นอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 (4) และ (8) ย่อมเป็นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง หรือมิได้ใช้ความระมัดระวังให้เพียงพอ และการกระทำในลักษณะดังกล่าวก็เป็นองค์ประกอบของการกระทำโดยประมาท

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291, 300 ด้วย ดังนั้นเมื่อจำเลยได้กระทำ
ผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 (4) และ (8) จึง
เป็นส่วนหนึ่งของการกระทำโดยประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาอยู่ในตัว การ
กระทำดังกล่าวของจำเลยจึงเป็นกรรมเดียว ผิดต่อกฎหมายหลายบท ต้องลงโทษ
ตามกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90

ข้อสังเกต ผู้เขียนเห็นว่า เรื่องนี้เป็นที่เห็นได้ชัดว่า การที่ขับรถโดย
ประมาท กับขับรถโดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยหรือความเดือดร้อนของผู้อื่น เป็นลักษณะของ
การขับรถอย่างเดียวกัน กล่าวคือการทำไม่คำนึงถึงความปลอดภัยหรือความเดือดร้อนของผู้อื่น
ย่อมเป็นลักษณะของประมาทที่ปราศจากความระมัดระวังนั่นเอง และเป็นเจตนาเดียวกับการ
กระทำเดียวกัน เมื่อการกระทำเดียวและเจตนาเดียวย่อมรวมกันเป็นกรรมเดียว หากใช้หลาย
กรรมไม่

อนึ่ง การขับรถโดยประมาทตามประมวลกฎหมายอาญานี้ไม่ว่าจะเป็น มาตรา
219, 300 หรือ 390 และเกี่ยวกับกรณีอื่นตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก เป็นกรรม
เดียวทั้งนั้น เช่นประมาทกับขับรถเร็วเกินควรไม่ให้สัญญาณ (ฎีกาที่ 513/2500 2500
ฎ. 362) หรือประมาทกับความผิดพระราชบัญญัติจราจรทางบก 2477 มาตรา 29 ฐานขับรถ
โดยประมาท นำหวาดเสียว (ฎีกาที่ 947/2521 2521 ฎ. 125) เหล่านี้เป็นการกระทำ
กรรมเดียวทั้งนั้นรวมทั้งประมาท ตาย และขาดเจ็บสาหัสครั้งเดียวกัน ก็เป็นกรรมเดียว
(ฎีกาที่ 470/2516 2516 ฎ. 558)

แต่ถ้าเป็นการขับรถโดยไม่มีใบอนุญาต ข้อนี้เป็นความผิดคนละกระทง
กับฐานขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส (ฎีกาที่ 345/2508 2508
ฎ. 442) หรือรถยนต์ไม่ได้ต่อทะเบียนแล้วขับไปประมาท เช่นนี้ ก็เป็นหลายกรรมเหมือนกัน
เพราะแบ่งแยกการกระทำไปคนละเรื่องและคนละเจตนา

ทั้งนี้เพราะหลักการพิจารณาหลายกรรมนั้น นิยามไม่ยากนัก โดยให้
พิจารณาการกระทำเจตนาเป็นสำคัญ ทั้งสองลักษณะนี้ต้องพิจารณาควบคู่กันไป หากการกระทำ
เดียวแต่มีสองเจตนา ก็เป็นสองกรรมได้ หรือการกระทำหลายอันและหลายเจตนาเป็นสอง
กรรมเหมือนกัน

เรื่องนี้ข้อเท็จจริงพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการคดีตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43, 157, 162 แยกจำนวนกับการดำเนินการคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291, 300, 390 โดยอ้างว่าเป็นความผิดคนละกรรม ทั้งที่มีแนวโน้มจรรยาของศาลฎีกาอยู่มากมายว่า เป็นความผิดต่อเนื่องเป็นกรรมเดียวกัน จนเกิดประเด็นที่คดีให้ศาลฎีกาชี้ขาดอีก

เป็นเรื่องน่าคิดว่าเป็นเพราะเหตุใด ทั้งนี้ก็เห็นจะเป็นเพราะเหตุว่า หากไม่แยกดำเนินการคดีออกเป็นสองสำนวนแล้ว ศาลก็คงจะต้องนิพากษาลงโทษตามบทหนัก ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291, 300, 390 ประกอบ มาตรา 90 ไม่ลงโทษตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43, 157, 162 ซึ่งจะเห็นเหตุให้สินบนนำจับในคดีจราจรไม่ตกได้แก่เจ้าพนักงานผู้จับหรือผู้อื่นที่อาจมีส่วนได้เสียในสินบนนำจับ เช่น พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ เหตุนี้จึงมีการหลีกเลี่ยงแยกดำเนินการคดีตามกฎหมายอาญาและกฎหมายจราจรทางบกออกจากกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นเพราะสินบนนำจับที่เดียวที่เป็นเหตุให้เจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพนักงานสอบสวนใช้ดุลยพินิจเบี่ยงเบนไปเสียหายต่อรูปคดี และมีผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะมิได้มีการดำเนินการตามเนื้อหาที่ควรจะเป็นตามกฎหมาย

ในอีกแง่มุมหนึ่งจะเห็นว่าในระบบหรือในกระบวนการให้สินบนนำจับตามกฎหมายจราจรนั้น ใช่ว่าจะเป็นระบบเอกเทศแต่เป็นระบบสัมพันธ์ กล่าวคือผู้จับใช้จะมี Authority ในการได้มาซึ่งสินบนนำจับด้วยตนเอง เพราะในทางปฏิบัติจะมีระเบียบขั้นตอนในการทำหลักฐานการรับรองคดีจากพนักงานสอบสวน ผู้บังคับบัญชา พนักงานอัยการ และศาลในการทำหลักฐานเพื่อขออนุมัติเบิกสินบน ซึ่งในลักษณะเช่นนี้ย่อมเป็นปัจจัยล่อแหลมในการต่อรอง หากมีการแก่งแย่งผลประโยชน์แล้ว จะทำให้สินบนนำจับไม่ตกแก่ผู้จับหรือตกได้แต่ไม่เต็มตามเจตนารมณ์ของกฎหมายยิ่งกว่านั้นจะเกิดกลุ่มผลประโยชน์แบ่งพรรคแบ่งพวก จนเป็นเหตุให้ให้เสื่อมเสียขาดบูรณภาพในระบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาขึ้น นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าระบบของการให้สินบนตามกฎหมายจราจรทางบกก็เช่นเดียวกับการให้สินบนตามกฎหมายอื่นกล่าวคือระบบจะมุ่งเน้นเฉพาะว่ามีผู้ควรรับเงินสินบนและมีจ่ายเงินสินบนแล้ว แต่กลไกหรือกระบวนการที่จะรองรับว่ามีเนื้อหาแห่งข้อเท็จจริงว่ามีการจับเพราะเหตุใด ข้อหาใดสมควรหรือไม่ที่จะได้รับเงินสินบนนำจับแล้ว ระบบจึงเน้นผิดจุดมิได้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติกฎหมาย

ข. บุคคล ในแง่บุคคลนั้นจะเห็นได้ว่าคุณภาพของผู้จับกุมในกฎหมายจรรยาบรรณนี้ ได้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่งานระดับล่าง ซึ่งสติปัญญา ความรู้ และฐานะต่ำ และต้องทำงานหนัก รายได้น้อยการเอาเงินสินบนเป็นเครื่องล่อจะทำให้เขาต้องปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตลอดจนเป็นการสร้างจิตสำนึกที่เห็นแก่เงินสะสมในตัวเจ้าหน้าที่ซึ่งจะส่งผลร้ายในระบบในโอกาสต่อไป ในขณะที่เดียวกันจะทำให้เจ้าหน้าที่ที่ไม่มีโอกาสได้รับสินบน เจื้อยชาต่อการปฏิบัติหน้าที่ แก่งแย่งและไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยแก้ปัญหาจรรยาบรรณ เพราะเกิดการเปรียบเทียบว่ามีได้มีสินบนรางวัลเป็นการตอบแทน

ค. กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง บทบัญญัติของกฎหมายจรรยาบรรณทางบก มี ลักษณะเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ปัญหาการจรรยาบรรณโดยให้อำนาจเจ้าพนักงานจรรยาบรรณใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวาง จึงเป็นเสมือนตาบสองคม ขึ้นอยู่กับดุลพินิจการปรับใช้ของเจ้าพนักงานระดับล่าง และเมื่อมีเงินสินบนเป็นตัวจูงใจด้วยแล้วย่อมเป็นช่องทางในการบิดเบือนอำนาจ เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้บริโภคได้โดยง่าย นอกจากนั้นอาจเป็นช่องทางให้บิดเบือนช่วยเหลือพรรคพวกได้อีกส่วนหนึ่งด้วย

ด้วยเหตุที่กฎหมายจรรยาบรรณมีลักษณะอ่อนไหวจนเกินไปเป็นเหตุให้เจ้าพนักงานอาจใช้ดุลพินิจได้ทั้งแง่บวกและแง่ลบ กล่าวคือแง่บวกเช่นหากเป็นพรรคพวกตัวเองทำผิดก็อาจจะว่ากล่าวตักเตือนหรือปรับแต่ปรับน้อยที่สุดก็ได้ เพราะมีความผิดบางมาตราให้อำนาจเจ้าพนักงานจรรยาบรรณมีอำนาจว่ากล่าวตักเตือนได้ เช่น

มาตรา 140 บัญญัติว่า

เมื่อเจ้าพนักงานจรรยาบรรณหรือพนักงานเจ้าหน้าที่พบว่าผู้ขับขี่ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับรถนั้น ๆ จะว่ากล่าวตักเตือนผู้ขับขี่หรือออกใบสั่งให้ผู้ขับขี่ชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบก็ได้ ในกรณีที่ไม่พบตัวผู้ขับขี่ให้ติดหรือผูกใบสั่งไว้ที่รถที่ผู้ขับขี่เห็นได้ง่าย . . .

จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานเลือกปฏิบัติได้อย่างกว้างขวาง จนถึงขนาดไม่พบตัวผู้ขี้ขี้ ก็เขียนใบสั่งผู้คนที่รถก็ให้ทำได้โดยไม่ต้องแจ้งข้อหาหรือสอบถามว่าผู้ถูกกล่าวหาจะมีข้อแก้ตัว หรือมีเหตุที่มีอำนาจกระทำได้หรือไม่ โดยต้องรับชะตากรรมจากการตัดสินใจของเจ้าพนักงานฝ่ายเดียว

สำหรับการใช้อำนาจในทางลบ ก็อาจจะมีการจับกุมนอกระบบ จับโดยไม่ต้องเขียนใบสั่ง ซึ่งเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบ โดยบิดเบือนอำนาจ (Abuse of power) และเลือกปฏิบัติ (Discrimination) หรือการกระทำในลักษณะล่อให้กระทำผิด กล่าวคือแกล้งข่มขู่หรือแกล้งทำเป็นไม่เห็นแล้วบอกให้เพื่อนอยู่ปลายทางจับกุม เพื่อหวังเงินจากการปรับศาลจัดนอกระบบ หรือสินบนนำจับก็ตาม

ไม่ว่าอย่างไรก็ตามเจ้าพนักงานยังคงมีส่วนได้เสียในการจับกุม เพราะสินบนนำจับ ทั้งนี้ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลในคดีจับกุมผู้กระทำผิด ตามกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก รถยนต์และรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2537 ข้อ 22 ระบุว่า "การจ่ายเงินรางวัลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้จ่ายเงินรางวัลแก่ตำรวจผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ควบคุมการจราจรในอัตราร้อยละ 95 ของเงินค่าปรับภายหลังจากที่ได้แบ่งจ่ายให้แก่หน่วยราชการตามมาตรา 146 แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แล้วโดยแบ่งจ่ายให้เท่ากันทุกคนไม่เกินเดือนละ 5,000 บาท ต่อคน

2. ในจังหวัดอื่นนอกเขตกรุงเทพมหานคร ให้จ่ายเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับร้อยละ 70 ของเงินค่าปรับภายหลังจากที่ได้แบ่งให้แก่หน่วยงานตามมาตรา 146 แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

จะเห็นได้ว่าตามระเบียบดังกล่าวข้างต้นโดยหลักการจะจ่ายสินบนนำจับ โดยคิดเทียบสัดส่วนเป็นเปอร์เซ็นต์จากค่าปรับ จริงอยู่ใน (1) จะได้มีการแก้ไขจากระเบียบเมื่อปี พ.ศ. 2522 ให้จ่ายสินบนรางวัลแก่พนักงานจราจรเท่ากันคนละ 5,000 บาท ก็คิดจากร้อยละ 95 ของค่าปรับ ในขณะที่เดียวกันตามข้อ (2) ได้สินบนนำจับการจับปรับโดยตรงเช่นเดิม

จากการที่ได้วิเคราะห์มาแล้ว ปรากฏจากบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวในส่วนของ การให้สินบนนำจับในคดีจราจรทางบกมีผลต่อการบังคับใช้กฎหมายในคดีความผิดจราจร กล่าวคือ

1. จะเป็นการเร่งรัดให้เจ้าพนักงานได้ทำการบังคับใช้กฎหมายอย่างทั่วถึง ในระยะเวลาที่รวดเร็ว
2. เป็นการตอบแทนเจ้าพนักงานจราจรในสภาพที่ต้องทำงานหนัก และรัฐ มีข้อจำกัดทั้งในด้านบุคลากรและงบประมาณที่จะดูแลได้ทั่วถึงในระบบ
3. เป็นการเฉลี่ยความรับผิดชอบเป็นตัวเงิน จากการกระทำผิดต่อการ เสียหายปัญหาสังคม เกี่ยวกับปัญหาการจราจร โดยการสะท้อนเอาเม็ดเงินเข้ามาเป็นปัจจัย หล่อเลี้ยงเยียวยาแก้ปัญหาสังคมเน้นถึงความรับผิดชอบร่วมกันของประชาชนต่อปัญหาจราจรที่ เกิดขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม ควรจะเน้นในส่วนของระบบการควบคุมภายในให้รอบคอบรัดกุม ยิ่งขึ้น รวมทั้งให้ความสะดวกแก่ผู้ถูกบังคับใช้กฎหมายในความผิดดังกล่าวด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย